

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Rıfat OCAK

MİDYAT VE ÇEVRESİNDE SİHİR VE BÜYÜ
UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2022

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Rıfat OCAK

MİDYAT VE ÇEVRESİNDE SİHİR VE BÜYÜ
UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Canser KARDAŞ

MUŞ-2022

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BÜYÜSEL KAVRAMLAR

1.1. TILSIM	7
1.2. NAZAR	8
1.3. RUKYE	10
1.4. EFSUN (AFSUN).....	10
1.5. BAĞLAMA (BAĞÇILIK).....	11
1.6. BAKICILIK (AKICI)	13
1.7. KEHANET VE KAHİN.....	14
1.8. FAL.....	16
1.9. MUSKA.....	18
1.10. GAYB	20
1.11. ÜFÜRÜKÇÜLÜK VE ÜFÜRÜKÇÜ	21
1.12. SİHİR VE SİHİRBAZ (İLLÜZYONİST, ŞA'BEZE).....	21
1.12.1. Sihirbaz(İllüzyonist, Şa'beze):.....	26
1.13. BÜYÜ VE BÜYÜCÜ	28
1.13.1. Büyücü	32

İKİNCİ BÖLÜM

MUHTELİF TOPLUMLARDA BÜYÜ VE BÜYÜ TASNİFLERİ

2.1. MUHTELİF TOPLUMLARDA BÜYÜ	34
2.1.1. Eski Mısır'da Büyü:	35
2.1.2. Keldanilerde Büyü:	36
2.1.3. Asurlularda Büyü:	37
2.1.4. Hititlerde Büyü:	38
2.1.5. Antik Roma ve Antik Yunanda Büyü:	40
2.1.6. Eski Türklerde Büyü ve Şamanizm:	41
2.2. TEK TANRILI DİNLERDE BÜYÜ	44
2.2.1. İslamiyet'te Büyü	44
2.2.2. Yahudilikte Büyü	47
2.2.3. Hristiyanlıkta Büyü	49
2.3. BÜYÜ TASNİFLERİ	50
2.3.1. Ak Büyü (Koruyucu Büyü):	51
2.3.2. Kara Büyü (Kırmızı Büyü):	51
2.3.3. Aktif Büyü:	52
2.3.4. Pasif Büyü:	52
2.3.5. Temas Büyüsü:	53
2.3.6. Taklit Büyüsü:	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MİDYAT VE ÇEVRESİNDE BÜYÜ UYGULAMALARI

3.1. DOĞUM	55
3.1.1. Gebe Kalmak	56
3.1.2. Doğumu Kolaylaştırma	58

3.1.3. Düşük Yapma	59
3.1.4. Geç Yürüyen Çocuklar	60
3.1.5. Geç Konuşan Veya Hiç Konuşmayan Çocuklar	61
3.1.6. Uyumayan Çocuklar	62
3.2. EVLİLİK.....	63
3.2.1. Kısmet Açma	63
3.2.2. Bağlama Büyüsü İle İlgili Yapılan Büyüsel Uygulamalar	65
3.2.3. Evli Çiftlerin Arasını Bozma	67
3.2.4. Evli Çiftlerin Arasını Düzeltme	68
3.3. HASTALIKLAR	71
3.3.1. Siğiller.....	71
3.3.2. Psikolojik Sorun.....	72
3.3.3. Sarılık.....	73
3.3.4. Diş Ağrısı.....	73
3.3.5. Ay Düşmesi-Ay Çarpması (Hêyvok).....	74
3.3.6. Egzama (Bîrov).....	75
3.3.7. Sara (Epilepsi).....	76
3.3.8. Arpacık.....	76
3.3.9. Kulunç (Karın Ağrısı).....	77
3.3.10. Göbek Düşmesi.....	77
3.3.11. Zehirlenme (Jahrî).....	78
3.3.12. Romatizma (Bavî).....	78
3.3.13. Bademcik	79
3.4. SINAVLARDA BAŞARILI OLMAK	79
3.5. İNSANLARIN SEVGİSİNİ KAZANMAK	80

3.6. ZARARLI HAYVANLARDAN KORUNMAK VE TEDAVİ ETMEK.....	82
3.7. DEFİNE.....	83
3.8. RIZIK VE BEREKETİN ARTMASI.....	84
3.9.CİNLERDEN KORUNMAK VE MUSALLAT OLAN CİNLERDEN KURTULMAK.....	84
3.10. KAYBOLAN VEYA ÇALINAN BİR MALIN BULUNMASI	86
3.11. NAZAR	87
3.12. BÜYÜDEN KORUNMA VE YAPILAN BÜYÜLERİ BOZMA YOLLARI..	88
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	91
KAYNAKÇA	95
EKLER.....	112

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİDYAT VE ÇEVRESİNDE SİHİR VE BÜYÜ UYGULAMALARI

Rıfat OCAK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Canser KARDAŞ

2022, 140 sayfa

Geçmiş ilkel dönemlere ve antik dinlere kadar uzanan sihir ve büyü tarih boyunca bütün toplumlarda farklı düzeylerde etkisini korumuştur. Kutsal kitaplar, yazınsal metinler, arkeolojik kazılar, mağara resimleri vb. tetkik edildiğinde bu etkinin; eğitim, din, bilim ve teknolojinin gelişmediği eski çağlarda birey ve toplumların hayatlarında her şeyin üstünde bir ehemmiyete sahip olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde ise eğitim, bilim ve teknolojiye gelişmelerin gizemli dediğimiz anlaşılması zor bazı olaylara açıklık getirmesi ve kaynağı tek tanrı olduğuna inanılan semavi dinlerin açıklayıcı ve yol gösterici bilgileri sayesinde bu etki eskiye nazaran gerilemiştir.

İnsanların bilinmeyene karşı merakı, büyüünün içerisindeki sırlar, tabiata üstün gelme arzusu gibi nedenlerden dolayı büyü, doğumdan ölüme kadar toplumun her bireyini büyüsel uygulamalara itmektedir. Midyat'ta yaptığımız saha çalışmaları ve bu çalışmalardan elde ettiğimiz veriler, büyüünün hala farklı ad ve uygulamalarla Midyat'ın gündelik yaşamının bir parçası olduğu ve varlığını canlı bir şekilde devam ettirdiğini göstermektedir.

Çalışmamızın temel amacı, binlerce yıllık geçmişi olan ve hala dünyanın her yerinde popülerliğini koruyan sihir ve büyüünün Midyat ve çevresinde yapılan büyü ve büyüünün uygulama yöntemlerini ortaya koymaktır. Çalışmamızda ayrıca büyüsel kavramların tarihsel sürecine de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Midyat, Büyüsel Kavramlar, Muhtelif Toplumlarda Büyü, Büyü Çeşitleri, Midyat'ta Büyü

ABSTRACT
MASTER’S THESIS
MAGIC PRACTICES in MIDYAT AND ITS SURROUNDINGS

Rifat OCAK

Advisor: Assoc. Dr. Caner KARDAŞ

2022, Page: 140

Sorcery and magic, with a history, dating back to primitive people and ancient religions, have always been more or less effective in all societies throughout history. When sacred books, literary texts, archaeological excavations, cave paintings were examined, it was seen that this effect had an importance above everything else in the lives of people and communities in ancient times when education, religion, science and technology didn't develop. But today, this effect, when compared to past, has declined as the developments in education, science and technology have clarified some inexplicable events that we call mysterious and at the same time, with the help of exploratory and directive knowledge of divine religions which are believed to see God as the sole source. However, the field studies we conducted and the data we obtained from these studies show that sorcery and magic continue to exist with different names and applications. The fact that the subject of sorcery and magic, which is as old as the history of humanity, engages the attention of many scientists even today and people from all walks of life, who are knowledgeable, uninformed, rich or poor, resort to sorcery and magic with different goals and thoughts have led us to work on this subject. The main purpose of our study is to reveal the applications and functions of sorcery and magic, which has a history of thousands of years and still maintains its popularity all over the world, performed in Midyat and its surroundings. In our study, we also included the word meanings of sorcery and magic, definitions of sorcery and magic, types of magic, the history of sorcery and magic, ways of magic and protection from magic, and explanations of terms related to sorcery and magic.

Key Words: Concepts Related to Magic, Magic in Various Societies, Types of Magic, Magic in Midyat

KISALTMALAR

bk : Bakınız

ev : Çeviren

KK : Kaynak Kişi

MÖ : Milattan Önce

TDK : Türkiye Diyanet Vakfı

vb : Ve benzeri

vd : Ve diğlerleri

vs : Ve saire

ÖNSÖZ

Sihir ve büyü insanlığın var olmasından günümüze dek hemen hemen tüm uygarlıklarda bilinen ve uygulanan bir faaliyet olmuştur. Yıkıcı ve zarar verici etkilerinden dolayı hem bütün semavi dinlerce hem de kanun ve yasalarla yasaklanmasına rağmen insanların geleceği bilme merakı, kendisini ve ailesini güvence altına alma isteği, diğer insanlara hâkimiyet kurma düşüncesi ve doğayı denetim altına alma gibi sebeplerden dolayı sihir ve büyüün önüne geçilememiştir. Durum böyleyken sihir ve büyü yapan kimseler yani büyücü ve sihirbazlar doğal olarak her zaman korkulan ve saygı duyulan kimseler olmuşlardır.

Çağımız füze çağı olmasına rağmen sihir ve büyüye olan rağbet ilkel insanların gösterdiği rağbetten farklı değildir. Yerli ve batılı birçok araştırmacının sihir ve büyü ile ilgili ortaya koydukları çalışmaların yok satması bunun en açık göstergesidir. Bugüne dek sihir ve büyü konulu pek çok çalışma yazılmış olsa da hem büyücülerle hem de büyü yapanlarla bire bir görüşülüp yapılan uygulamaları ele alan bir çalışma yazılmamıştır.

“Midyat ve Çevresinde Sihir ve Büyü Uygulamaları” adlı bu çalışmayı yapmamızın amacı; Mezopotamya’nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan ve tarih boyunca birçok kültüre ev sahipliği yapan Midyat ve civarındaki yerleşim yerlerinde sihir ve büyüün insanlar üzerindeki etkilerini, yapılış amaç ve sebeplerini, sihir ve büyüye olan inançlarını, büyü çeşitlerini, sihir ve büyüden korunma yollarını incelemektir.

Tez çalışmamın her aşamasında engin bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren; ilgi ve önerilerini göstermekten hiçbir zaman kaçınmayan değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. CANŞER KARDAŞ’a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca lisansüstü eğitimim boyunca kıymetli katkılarından dolayı bütün Muş Alparslan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm’ünün kıymetli hocalarına, maddi manevi yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarıma, her zaman yanımda olan ve beni yalnız bırakmayan eşime içtenlikle teşekkür ederim.

Muş-2022

Rıfat OCAK

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski olan büyü, hemen hemen bütün kadim uygarlıklarda var olmuştur. Toplumdaki bireyler yaşadıkları çevrede belli bir amaca ulaşmak için üstesinden gelemedikleri, tek başlarına yapamadıkları ve güçlerinin yetmediği durumlarda inandığı bazı tabiatüstü güçleri kullanmış ve bu şekilde neticeye ulaşmak istemişlerdir. Birey kimi zaman bu işi tek başına yaparken kimi zaman da eskiden şaman, kam günümüzde ise hacı, hoca, muskacı, üfürükçü, cinci, büyücü denilen ve doğaüstü güçlerle ilişkileri olduğuna inanılan kimseler aracılığıyla yapmaktadır (Bebek, 1998: 61). Zamana ve şartlara göre bireylerin ilgi, amaç ve ihtiyaçları değişse de büyü hem eski uygarlıklarda hem de günümüz modern toplumlarında varlığını her daim devam ettirmiştir. Tıpkı Malinowski'nin de dediği gibi “*Ne kadar barbar olursa olsun dinsiz ve büyüsüz hiçbir halk yoktur.*” (Malinowski, 1964:3).

Büyü kadar eski bir tarihe sahip olan sihir, geçmişten günümüze kadar büyüyle aynı anlamda kullanılsa da ikisi farklıdır. Bu farkı özellikle “sihirbaz” ve “büyücü” kavramlarından anlıyoruz. Sihir; gözü, görüntüyü aldatan, hokkabazlık, el çabukluğu ve renk yanıltmasına dayanan bir sanattır (Tanyu,1992: 501). Büyü, bilinen yol ve yöntemlerle elde edilmeyen şeyleri elde etmek ve belli bir amaca ulaşmak için doğaüstü güçleri kullanmadır (Örnek, 1966: 33).

Doğumdan ölüme kadar özellikle insanların aciz kaldıkları durumlarda başvurdukları büyü, çağa ayak uydurarak insanların beklenti ve amaçlarına cevap vermiş ve günümüz modern toplumlarına kadar ulaşarak varlığını korumuştur. Bu konuyu incelememizin öncelikli nedeni, hemen hemen her kesimden insanın hayatın her safhasında dün olduğu gibi bugün de büyüsel işlemlere hâlâ başvuruyor olmasıdır.

Türkiye'nin en eski yerleşim yerlerinden biri olan Midyat, tarih boyunca birçok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Konumu ve içerisinde barındırdığı farklı kültürlerden dolayı Midyat'ta büyüsel işlemler de yoğun olarak yapılmaktadır. Öyle ki sadece Türkiye'den değil Avrupa'dan dahi birçok kişi hem büyü yapmak hem de büyü bozmak için Midyat'a gelmektedir. Bölgede çoğu kişi tarafından meslek haline getirilen büyü; başta aşk, doğum, kismet, evlilik, hastalık, nazar, kısraklık gibi konular olmak üzere hemen hemen hayatın her safhasıyla ilgili yapılmaktadır.

Çalışmamız oluşturulurken ilk önce konuyla alakalı literatür taraması yapılmış ve büyüsel kavramlar açıklanmıştır. Daha sonra birinci bölümde büyüsel kavramlar, ikinci bölümde muhtelif toplumlarda büyü ve büyü tasnifleri, üçüncü ve son bölümde ise çalışmamızın ana konusu olan Midyat ve çevresindeki büyüsel uygulamalar açıklanmaya çalışılmıştır.

Halk bilimi açısından ele aldığımız bu çalışmanın amacı, Midyat'taki büyü uygulamalarını belirlemek ve bu uygulamaların halkın günlük yaşamındaki işlevlerini ortaya koymaktır. Çalışmamız Midyat ve çevresi ile sınırlı olmasına rağmen konuyla ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi ve kaynak kişilerle görüşülerek büyüsel işlemler hakkında bilgi alınması, çalışmamızın sadece Midyat'ı değil Türkiye'deki diğer bölgeleri de temsil edeceği kanaatindeyiz. Konumuzla ilgili çalışma yaparken elimizden geldiğince tarafsız olmaya çalıştık. Ayrıca konuyla alakalı çalışmaları incelerken tekrara düşmemeye özen gösterdik.

ÇALIŞMANIN KONUSU

İlmi bir çalışma sürecinin ilk ve temel basamağı çalışmanın konusudur. Nitekim yapılacak olan çalışmada araştırmacının cevap vermesi gereken ilk soru ‘’neyi araştıracağım?’’ sorusudur. İşte araştırmacının bu soruya alacağı cevap; çalışmasının konusunu, sınırlılığını, ana başlıklarını, alt başlıklarını kısacası çalışmasının çerçevesini oluşturur. Biz de çalışmamızın ilk basamağı olan çalışma konusunu, geçmişten günümüze asırlardır tüm toplumların hem inançlarında hem de kültürlerinde var olan sihir ve büyü uygulamaları olarak seçtik.

İnsanlık tarihi ile eşdeğer olan bu iki uygulama, tarih boyunca kimi zaman gizli kimi zaman da aleni bir şekilde varlığını tüm toplumlarda hissettirmiştir. Temel amacı gaybı bilme, güvende olma ve hem doğaya hem de insanlara hükmetme arzusu olan sihir ve büyü bu düşünceler neticesinde meydana gelmiştir. Meydana geliş sebebi ve amacı bütün uygarlıklarda aynı olsa da sihir ve büyü uygulamaları toplumların kültür, inanç ve geleneklerinden dolayı farklı olabilmektedir.

Sihir ve büyü tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de eski çağlardan beri hep var olmuş ve bu varlığını günümüzde de hâlâ devam ettirmektedir. Fakat ülkemizde sihir ve büyü konusuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmalar çok az olmakla beraber yapılan çalışmaların çoğu genellikle dinler tarihi açısından ele alınmış, kaynağını halkın geleneklerinden ve halkın kültüründen alan halk bilimi açısından ise yeterince ele alınamamıştır. Hem belirtilen bu nedenler hem de ülkemizdeki popülerliği ve toplumsal alandaki etkileri göz önüne alındığında sihir ve büyü konusunun özellikle halk bilimi açısından ayrıntılı bir şekilde incelenip araştırılması gerektiğini hissettirmiştir.

Bu sebeple çalışmamızın temel konusu, ‘‘Midyat ve çevresinde sihir ve büyü uygulamaları’’ olarak seçilmiştir. Araştırma alanı olarak Midyat’ı seçmemizin temel nedeni ise coğrafi konumu itibarıyla bugüne kadar çevresinden sürekli göç alması, birçok uygarlığa ev sahipliği yapıyor olması ve büyüsel uygulamaların yoğun bir şekilde yapılmasına rağmen henüz büyü ile ilgili bilimsel bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır.

Yörede yapılan büyüsel işlemler farklı amaçlar (gaybı bilme, kaybolan bir eşya veya gömülü bir hazinenin yerini bulma, bazı hastalıklara çare bulma, sınavlarda başarılı olma) için yapılırsa da çoğu işlem daha çok başkasının kaderine etki ederek ona

hükmetme amacı taşımaktadır. Bunun için de genellikle büyücü ve hocalara gidilmektedir. Yine büyüsel işlemler için Midyat'ta farklı farklı materyaller kullanılmasına rağmen büyüsel işlemlerin olmazsa olmaz materyali muskadır. Muska hemen hemen bütün büyüsel uygulamalarda yapılan bir materyal olarak ilk sırada yer almaktadır.

ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Sihir ve büyü konusu ilkel çağlardan günümüze dek tüm medeniyet ve tüm zamanlarda var olması nedeniyle araştırılmaya değer bir konudur. İnsanın bilme merakı, sahip olma hırısı, korkuları gibi etkenler sihir ve büyü'nün nihayetinde sihirbaz ve büyücülerin her devirde popüler olmasını sağlamıştır. Konuyla ilgili yapılacak bilimsel çalışmalar hem insanların duygu ve inançlarının istismar edilmesine hem de maddi olarak zarara uğratılmalarına engel olacaktır.

Çalışmamıza konu olan sihir ve büyü ile ilgili bugüne kadar bilimsel ve dini bazı çalışmalar yapılmış olsa da bunlar sayı olarak yeterli olmamaktadır. Bu konuda nitelikli ve konuyu açıklayıcı çalışmaların çoğalması, insanların bilinçlenmesi açısından önem teşkil edecektir. Bu gaye ile meydana getireceğimiz bu çalışmanın konuyu ele alan önceki çalışmalardan farklı bir çalışma olacağı kanaatindeyiz.

Sihir ve büyü konusunu ele alan çalışmamızın Mezopotamya'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan ve tarih boyunca birçok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapmış olan Midyat'ta yapılması da ayrıca önem arz etmektedir. Midyat, eskiden olduğu gibi bugün de Kürt, Türk, Ezidi, Süryani ve Arap gibi birçok farklı milleti bünyesinde barındırmaktadır. Alan araştırması yeri olarak seçtiğimiz Midyat, bu özelliklerinden dolayı çevresinden sürekli göç almış ve almaya da devam etmektedir. Yukarıdaki nedenlerden dolayı bölgede yapacağımız “ Midyat ve Çevresinde Sihir ve Büyü Uygulamaları ” isimli bu çalışma, Midyat'ın barındırdığı farklı inanç ve kültürler sayesinde Türkiye'deki diğer bölgeleri de temsil edecektir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmamızın amacı, özellikle sosyal antropoloji ve dinler tarihinin de temel tartışma konularından biri olan büyü konusunu halk bilimi açısından ele alarak büyü konusunu teorik olarak irdelemektir. Çalışmadaki en temel amacımız ise büyü'nün halk bilim çalışmaları içinde konumunu belirleyip Midyat ve yöresinde yapılan büyüsel

uygulamaları ve büyü çeşitlerini tespit ettikten sonra yapılan büyülerin amaçlarını ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için de büyücü ve büyü yaptıranlarla bire bir görüşülecektir. Görüşmede önceden hazırlamış olduğumuz şu sorulara cevaplar bulmaya çalışılacaktır: Büyü ne zaman yapılır, kimler hangi amaçlarla büyüye başvurur, büyü için hangi mekânlar kullanılır, büyü yapmak için hangi araç-gereçler kullanılır?

Bu çalışmanın diğer bir amacı da Midyat ve civar köy insanlarının büyüye karşı olan inançlarını inceleyerek son zamanlarda hem dünyada hem de ülkemizde sürekli artış gösteren büyüsel uygulamalara dikkat çekerek büyü konusunun daha iyi anlaşılmasını sağlayıp özellikle halk bilimi literatürüne bir katkıda bulunmaktır. Büyü konusu günümüzde hem sosyal antropolojinin hem dinler tarihinin hem de halk biliminin tartışma konularının başında gelen bir konudur. Büyü konusunun daha iyi anlaşılması, bu alanlarda çalışan araştırmacılara kaynak sağlayacağı gibi onları başka araştırmalara da teşvik edecektir.

ÇALIŞMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Çalışmamız farklı sosyokültürel çevreden insanların yoğun olarak yaşadığı Midyat ve çevre köylerini kapsamaktadır. Bu sınırlar içerisinde 151 kaynak kişi kayıt altına alınarak 32 farklı uygulama araştırılmıştır. Araştırmada ayrıca birçok hikâye anlatılmıştır. Anlatılan bu hikâyeler büyüsel uygulamalar ile alakalı bilgiler verdiklerinden çalışmamıza bu hikâyeleri de eklemeyi uygun bulduk.

Ortaya çıkaracağı sonuçlar bize her ne kadar Türkiye'nin diğer bölgeleriyle ilgili bilgi imkânı verse de çalışmamız sadece Midyat ve çevre köylerinde yapıldığından bu bölgelerle sınırlıdır.

Alan araştırmasından elde ettiğimiz bilgiler; Ağustos 2021 ile Ocak 2022 tarihlerini kapsadığından bulgular zamanla sınırlıdır. Çünkü zamanla kaynak kişilerin düşünce, inanç ve tutumları değişebilmektedir.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Çalışmamızın konusunun seçiminden sonra literatür araştırması yaparak sihir ve büyü ile ilgili kaynaklar temin ettim. Temin edilen kaynakların okunmasıyla çalışmama başladım. Çalışmamın daha iyi anlaşılması için giriş kısmında sihir ve büyü ile ilgili olan birçok kavrama genişçe yer verdim. Birinci bölümde sihir ile büyüün tarihçesine,

büyücü ve sihirbaz sözcüklerinin tanımına ve bazı muhtelif uygarlıklarda büyüye; ikinci bölümde ise büyü tasniflerine yer verdikten sonra alan araştırmasına geçtim.

Araştırmam halk bilimine dayalı bir araştırma olduğundan öncelikle teyp, kamera, fotoğraf makinesi gibi elektronik aletler ve not defteri hazırladım. Daha sonra belirlediğim yer ve kişileri ziyaret ederek öncesinde konuya göre hazırladığım soruları kaynak kişilere sordum.

Çalışmamda daha çok halk bilimi metotlarından görüşme, gözlem, mülakat, anket ve rol metodunu kullandım. Elde ettiğim bilgileri kaynak kişilerin durumuna göre bazen ses kayıt cihazına, bazen kameraya, bazen de not defterine kaydederek fotoğraflarla destekledim.

Alan araştırması yaptığım yörede doğmuş olmam ve burada ikamet ediyor olmam bana hem kaynak kişilerin hem de ziyaret edilecek yerlerin bulunmasında çok büyük kolaylıklar sağlamıştır. Fakat sihir ve büyü'nün hem yöre insanları tarafından tasvip edilmemesi hem de yasalarca yasak olması gibi nedenler kaynak kişilere ulaşmada zorluklar yaşamamıza sebep olmuştur. Ayrıca bazı kaynak kişilerin görüşme için yüksek ücretler talep etmesi ve koronavirüs pandemisinin de alan araştırmamızı yaptığımız tarihe denk gelmesi yaşadığımız diğer sıkıntılardandır. Yaşanan sıkıntılara rağmen bir şekilde kaynak kişilere ulaşılmış, onlarla görüşme sağlanmış ve görüşme sağlanan kaynak kişilerin listesi tutularak adı, soyadı, doğum tarihi, mesleği ve görüşme yeri kayıt altına alınarak bu kişiler kaynakçada listelenmiştir.

Netice itibarıyla alan araştırmasından elde edilen bilgiler, bilimsel yöntemlerle toplanarak yazıya geçirilmiş; bilgiler halk bilimi açısından değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

BÜYÜSEL KAVRAMLAR

1.1. TILSIM

Bazı lügat ve kaynaklarda sihir ve büyü anlamlarında kullanılan tılsım, aslında sihir ve büyüden farklıdır çünkü sihir ve büyü insanlara yapılırken tılsım eşyalara yapılır. Sihir ve büyüde hem zarar hem fayda verme amacı varken tılsımda sadece fayda vardır.

İnsanların tamamen fayda amaçlı başvurdukları tılsım, Türkçe Sözlük'te: Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç, büyülu şey muska ve çözüm yolu olarak geçmektedir (Püsküllüoğlu, 2004: 1328). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat'te, gizemli bir kuvvet taşıdığına inanılan şey veya kimse (Develioğlu, 2001: 1108) şeklinde geçerken Baydar, kimi afetlerden ve bazı bulaşıcı hastalıklardan korunmak için yapılan büyü diye tanımlar (Baydar, 1999: 75).

Arapçada tılesm, talsem, tillesm, tılsim, talism gibi şekillerde kullanılan tılsım Arapçaya aslı Grekçe olan “Telesma”dan geçmiştir. Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç, kimi sırlara sahip olan nesne, akıl erdirilemeyen giz, manası kapalı söz anlamlarına gelen tılsım Arapçadan Batı'ya ise “Talisman” olarak geçmiştir. Latince de bu kelime, takdis edilmiş, doğaüstü güce sahip nesne anlamlarına gelen amulet şeklinde kullanılmaktadır. Tılsım; Anadolu'da büyüünün tesirini sağlayan ve kaybolmuş araç-gereçleri, gömü vb. gizli şeyleri bulmak, kapalı kapıları açmak için kullanılan söz, kadınların nazar ve kötülüklerden korunmak için başlarına taktıkları metal süs eşyası anlamında kullanılmaktadır (Çelebi, 2012: 91-94). Farklı kaynaklarda farklı tanımları yapılan tılsımın başka bir anlamı ise ağırlı hayvanlardan, hastalıklardan, depresyon, sel vb. afetlerden korunmak, bîçare kaldıkları durumlarda veya ihtiyaç anında bazı şeylerden yarar görmek için yapılan hamail (muska) ve benzeri şeyler olarak tanımlanır (Örnek, 1995: 134).

Çoğulu “telisim” veya “tılsimat olan” tılsımın terim anlamı, ulvi bazı kuvvetlerin arzi kuvvetlerle irtibat kurarak sıra dışı işler yapması durumudur. Ulema sınıfının çoğunluğu da bunu doğrulayarak yer, gök, ay, yıldız ve yerin belli bir düzende bir araya gelmesiyle tılsımın gerçekleşebileceğini fakat bunun hiç kolay olmadığını savunarak şu

misallerle kanıtlamaya çalışmışlardır. Ay akrep burcuna girdiğinde mühür üzerine akrep resmi kazarak bunu taşıyan kimseleri akrebin sokamayacağını ve bu metotla Sarakuş bölgesine (Mağrib) yılanların giremediği rivayet edilir. Osmanlılar da İstanbul'un birçok yüksek yerine tılsım yaparak bela ve musibetlerden korunmaya çalışmışlardır. Örneğin sinek suretinde yapılan tılsım sayesinde şehre hiç sinek girmezmiş. Yine Osmanlı padişahları üzerinde Kur'an-ı Kerim'den surelerin yazılı olduğu tılsımlı gömlekler giyerek korunurlardı (Çelebi, 2012: 91-94).

Ortaya çıkış tarihi bilinmeyen ve Sümer medeniyetinin üçüncü Ur devrine ait metinlerde rastladığımız tılsım; zarar verici tesirinden çok mutluluk, huzur ve uğur getiren bir nesne olarak algılanır. Bu nesne taş, bitki, hayvan, hayvanın herhangi bir uzvu, metal ve daha birçok türden bir nesne olabilmektedir. Tılsım her ne kadar insanlara değil de nesnelere yapılıyor olsa da ve her ne kadar sihir ve büyü gibi insanlara zarar vermese de Allah'tan istenmesi gerekenlerin yıldız, gezegen, güneş vb. gök cisimlerinden istenilmesi ve bunun şirk sayılması sebebiyle tıpkı sihir ve büyü gibi yasaklanmıştır (Esirgen, 2014: 21).

1.2. NAZAR

Büyüyle ilişkili olup büyüünün bir çeşidi olarak kabul edilen nazar, önceleri kem göz ya da isabet-i ayn olarak tanımlanırdı. Aslı Arapça olan bu kelime günümüzde bakma, bakış, göz atma, göz değmesi gibi kelimelerle tabir edilmektedir (Püsküllüoğlu, 2004: 965). Terim olarak ise nazar; bazı insanların özellikle mavi gözlü kişilerin bakışlarındaki zararlı güç sebebiyle insan, hayvan, bitki, nesne hülasa canlı cansız tüm varlıklara hem maddi hem manevi yönden negatif etki etme olarak tarif edilir (Altan, 1995: 29). Günümüzde bir bilim dalı olarak ele alınan ve beş duyu organıyla algılanamayan, kişinin olağan dışı kabiliyetlerini ve ruhsal niteliklerini araştıran Parapsychology (Parapsikoloji) biliminde Psychokinesis (Psikokinezi) ismi verilen nazar daha çok ruhi ve nefsi bir hadisedir (Tambağ, 2004: 92). Söylenenlere göre asıl zarar veren ruhtur. Hadiseye nazar denmesinin sebebi ise ruhun gözlerle olan bağlantısından dolayıdır. Bu yüzden de etki göze yüklenir ve zararlı olan şeyin gözlerden nazar olarak çıktığı inancı var olur. Nazarın şerrinden korunmak istenen, taşınmaz mal veya mülk ise oraya at nalı, sarımsak, yumurta kabuğu, üzerlik otu, hayvan kafası, deniz kabukları, mercan, çörek otu ve çakıl taşları gibi nesneler konulur.

Buradaki gaye gözü keskin ve kem olan kimselerin önce bu nesneleri görmelerini sağlayıp tüm zararı bu nesneler üzerinde toplamaktır (Baydar, 1999: 76).

Göz değmesi (nazar) olayı genelde iki şekilde gerçekleşir: İlki aşırı kin, öfke ve düşmanlık; ikincisi ise aşırı sevgi ve beğenidir. Hangi şekilde olursa olsun herhangi bir şer vaka böyle bir nedene yüklendiği zaman, “nazara geldi” veya “nazar değdi” gibi tabirler kullanılır (Abdurrahman, 2013: 13).

Nazar, canlı cansız bütün varlıklara zarar verirken daha çok canlı varlıklar üzerinde etkilidir. Fiziki görünüşleri güzel olan bay veya bayanlar, sağlıklı çocuklar, çok iyi olan dostluklar, başarılı veya yetenekli kişiler diğer insanların hedefinde olup onların kıskançlık duygularını kamçılamaktadırlar. Kin, öfke, kıskançlık, aşırı sevgi, aşırı beğeni gibi duygular muhatabı üzerinde hastalık, sakatlık hatta ölümcül etki meydana getirebilmektedir (Artun, 2015: 361). Cansız varlıklarda kırılmalara, patlamalara, hayvanlarda da tıpkı insanlar gibi sakatlanmalara, ölümlere bu hayvan inekse süt kesilmesine, tavuk ise yumurta kesilmesine, bitkilerin kuruyup ölmesine, tarlanın verimsizleşmesine sebep olabilmektedir.

Nazar değdiren kimselerle ilgili çeşitli görüşler yer almaktadır. Bu görüşlerden en çok kabul göreni ise mavi gözlü, sarı saçlı, seyrek sakallı, kısa boylu, topal, kör ve kıskanç kimselerin gözlerinde nazar gücünün daha çok etkili olduğu düşüncesidir (Ekici ve Fedakar 2014: 42). Halk arasında bakış, kem göz olarak da tanımlanan nazar için hem değmeden hem de değdikten sonra bazı işlemler yapılır. Nazar değmeden önce yapılacak işlemlerin başında nazarlık gelir. Çeşitli madde ve özellikle mavi renkten yapılan bu nesnelerin başında nazar boncuğu, mavi boncuklardan yapılan kolyeler, şap parçası, maşallahlar, kahve danesi, kurt dişi, delikli taşlar gelir. Ayrıca el resmi, kurbağa kabuğu, hayvan kafatası, koç boynuzu, çan, nal, cıva, yumurta kabuğu, muska ve çeşitli bitkilerin de nazardan korunmak için etkili olduğuna inanılmaktadır. Nazardan korunmanın diğer yolu da güzel olan veya değerli olanı kem gözlerden uzak tutmaktır. Nazar değdikten sonra ise kurşun dökme, köz söndürme, tütsüleme, üzerlik tohumlarını ateşe atma ve tuz dolandırma gibi işlemler yapılır.

Çok eski bir tarihe sahip olan nazar inancı hemen hemen bütün dinlerde var olmuştur. İslam dini ve İslam dininin kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'de de göz değmesi yani nazarın var olduğu yazılmaktadır (Çıblak, 2004: 105).

1.3. RUKYE

Sihir ve büyü ile ilgili kavramlardan bir tanesi de rukyedir. Sözlük anlamı yukarı çıkmak, okuyup üfleyerek tedavi etmek, tabiatüstü güce başvurmak olan rukyenin asıl anlamı hem hastalık ve kötülüklerden korunmak hem de bu hastalık ve kötülüklerden kurtulmak maksadıyla dua okuyup hafif üflemedir (Parlatır, 2017: 572).

Kullanma şekli ve yapılış niyetine göre biri müspet diğer ikisi menfi olmak üzere üç gruba ayırabiliriz. Müspet yani mubah olan rukye; hastalıklardan ve kötülüklerden korunmak ereğiyle Kur'an-ı Kerim'deki dualarla, Yüce Allah'ın isimleriyle ve Hz. Muhammed'in hadisleriyle dua okumaktır. Menfi yani olumsuz olan rukyeler ise haram ve şirk olarak adlandırılan rukyelerdir. Haram olan rukye; Arapça dışında başka bir dille, uydurulmuş söz ve çeşitli nesnelerle yapılan rukye iken şirk olan rukye, takva sahibi olmayan kimselerin küfür içerikli anlamlar gerektiren ve büyücülükte kullanılan rukyedir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 168). Daha İslamiyet öncesinde cahiliye devrinde rukye ile iyileştirme çok duyulan ve yapılan bir durumdu. Bilinmeyen birçok hastalık, düğümlere üfleme ve özellikle zehirli hayvan sokması rukye ile tedavi edilmekteydi. Cahiliye döneminde rukye o kadar yaygınlaşmıştı ki insanlar bunu meslek haline getirip bu işin ticaretini yapar hâle gelmişlerdir (Çelebi, 2008: 219-22).

Türkçe karşılığı afsun olan rukye; okunarak, üflenerek veya ağrıyan yere el sürülerek yapılabilmektedir. Fakat kimi âlimler herhangi bir kargaşaya mahal vermemek için rukyenin sadece okunarak yapılmasını hatta hasta olan kişinin rukyede okunacak duaları öğrenip kendisinin okumasını daha uygun bulmuşlardır. Nitekim rukyenin temeli duaya dayanır. Ki bazı kaynaklarda rukyenin karşılığı duadır (Püsküllüoğlu, 2004: 412).

1.4. EFSUN (AFSUN)

Afsun veya Fusun şekliyle de kullanılan ve Farsça bir kelime olan efsun; büyü, sihir ve afsunlama manalarında kullanılmaktadır. Günümüzde ise yılan, akrep vb. zehirli hayvanların sokmasını önlemek için “şerbet” anlamında kullanılmaktadır (Baydar, 1999: 75).

Efsun işini yapan efsungerler bu zehirli hayvanların kendilerini sokamadıklarını, bu hayvanlara karşı dokunulmaz olduklarını ve eğer isteyen olursa bu yeteneklerini belli bir bedel karşılığında onlara da iletebileceklerini iddia ederler. Yapılan uygulama ise

şöyledir: İsteyen kişinin isteğine bağlı olarak sağ veya sol el gibi vücudun belli bir uzvu efsunlanır. Bunu gerçekleştirebilmek için ya muska yazar ya tütsü yapar ya da vefk yazar. Efsunlama işi bittikten sonra artık o kişinin efsunlu eline korkmadan istediği herhangi zehirli bir hayvanı alabileceği söylenir (Örnek, 1996: 30-31).

Eski Türkçede arbağ veya arviç sözcükleriyle kullanılan efsun; Yakut lehçesinde “kötü ruhları aldatmak, dalkavukluk etmek”, Kıpçak lehçelerinde “Arbay”, Doğu Türk lehçelerinde “Arbış”, Altay lehçelerinde ise anlaşılmayan sözler için kullanılmaktadır (Esirgen, 2014: 7).

Tılsım gibi koruyucu büyülerden sayılan ve bütün tesirinin sözlerinde olduğuna inanılan efsun Dini Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlük’te büyü, sihir (Pala, 2004: 135); Açıklamalı İslami Terimler Sözlük’te sihir (Parlatır, 2017: 196); Misalli Büyük Türkçe Sözlük’te büyü, sihir, afsun, arpag, rukye (Ayverdi, 2006: 808) olarak geçer. Efsun, başta zehirli hayvanlara karşı olmak üzere türlü musibetlerden korunmak için yapılmaktadır.

1.5. BAĞLAMA (BAĞCILIK)

Kısaca birine büyü yapmak olarak tanımlanan bağlama veya bağcılık daha geniş anlamıyla bir ipe üfleyerek düğüm atmak, bıçak, kilit gibi nesneleri kapatarak birini bağlama inancıdır (Ayverdi, 258: 2006). Anadolu’da ise büyüyle birini kendine âşık ederek o kişinin kısmetini, dilini, bahtını bağlayarak onu cinsel güçten mahrum bırakmak veya kurt, ayı gibi zarar veren hayvanların ağızlarını bağlayarak zarar vermelerini engelleme anlamlarında kullanılmaktadır (Örnek, 1966:29). Bağlama; Çağataycada baylamak, Uygurcada bağlamak, Türkmencede baygın, büyü veya bayanbin anlamlarını taşır. Hem büyüün kötü zararlarından korunmak hem de birine zarar vermek amacıyla yapılan bağlama büyüü, düğüm atma, bağlanacak kişiye ait saç alıp okumak, toprak serpmek, göbek bağı gömmek, çivi çakmak, yere tükürerek üzerine basmak, çorap örmek, mezar toprağı serpmek gibi birçok şekilde yapılmaktadır (Esirgen, 14-15: 2014).

Bağlama büyüü kısmeti kapanmış genç bir kızın kısmetini açmak, sürüyü yabani hayvanlardan korumak gibi hem iyi niyetle hem de düğün gecesi gelin ile damadın birleşmesini önlemek veya bir kimsenin uykusunu, sidikliğini bağlamak gibi kötü niyetle de yapılabilmektedir. Bir kimsenin sidikliğini bağlamak için o kişinin işediği

yerden biraz çamur alınır. Bu çamur beyaz keten bir bezin içine konur. Sonra siyah, beyaz, yeşil, kırmızı, mavi, sarı, al renkli yedi ibrişim alınır. Bunlara her düğümde bir kere Elemneşrahleke (İnşirah Suresi) okunarak yedi düğüm atılır. Sonra ibrişimler çamur konulan beze konularak küçük bir bohça yapılır ve bohça bağlanır. Sonra bir koyun işkembesi alınarak bu bohça içine konur ve rüzgâra karşı asılır. Asılan işkembe kurudukça o şahsın beli bağlanır ve işeyemez hâle gelir. Bunu çözmek için ise işkembeyi suya koyup düğümleri çözmek gerekir (Ateş, 326: 1995).

Yine bir erkek veya kadının şehvetini bağlamak için balmumundan bir insan heykeli yapılır. Heykelin altına şehveti bağlanacak kadın veya erkeğin ismi yazılır. Mumdan yapılmış olan bu heykelin göğüs kısmına da İsra Suresi'nden "*Vela takrabu'z – Zina, innehü kâne fahişeten ve sae sebila*" ayeti yazılır. Sonra heykelin üzerine imam Bahau'llah Nakş-i Bendi'ye ait olduğu söylenen "*Evhad-ı Bahaiyye*" adlı dua okunur. Duanın beşinci satırındaki "*minhü'l –ananu*" cümlesine gelince yedi kere yukarıdaki ayet okunur ve her okunduğunda "Ya filan kadının oğlu filan ve ya filan kadının kızı filan, eşinden başka bütün kadınlara veya kocandan başka bütün erkeklere şehvetini bağladım." der ve her defasında heykele nefes edilir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 126).

Bu işlemler bittikten sonra heykel bir kefene sarılır ve sahibi bilinmeyen bir mezara konulur. Heykel orada kaldığı sürece o kimsenin kendi eşinden başka hiç kimseye istek duymayacağı rivayet edilir.

Bir diğer örnek ise dil bağlama ile ilgilidir. Bir kişi sevmediği, düşman bellediği birinin dilini bağlamak isterse şayet öncelikle bir karış koyu mavi 20-25 cm uzunluğunda bir ibrişim alarak önüne koyar. Sonra usulüne uygun ve muntazam bir taharet aldıktan sonra kibleye doğru oturup üç defa "*Estağfirullah el-Azim ellezi La İlahe illa hu ve etübü ileyhi tevbeten abden nasuha*" dedikten sonra on bir defa salatü selam getirir. Euzü- Besmele çekerek "Yasin" okur. Birinci "Mübin"e gelince şu dua okunur: "*Euzü birabbi'n-as, ,min şerri'n-as. Euzü birabbi'l-felak, min şerri lisani'l-helak. Euzü bike yamüteal min'l-kili ve'l-kal, bihurmeti sureti Yasin ya Mabin. Akkadtü elsineti'l-A'dai anni kema akkadtü hezihi'l-ukde. Bikudretike ya rabbe'l-Alemin.*" Sonra ibrişime bir düğüm atılır ve Yasin'i okumaya devam eder. İkinci "Mübin"e gelince yine aynı işlem yapılır ve bunu Yasin Suresi'ndeki yedi "Mübin" için tekrarlar. Bu şekilde

yedi düğüm atılmış olur. Sonra bu ibrişime bir “Fatıha” okur ve üfler. Sonra onu bir muşambaya sarar ve daima üstünde taşır. Bu işlemler yapıldıktan sonra sevmediği düşmanlarının dili bağlanmış olur. Böylece onun hakkında kötü söz söyleyemezler. Dil bağlamanın bunun dışında ayrıca altı yerde ve altı şekilde daha yapıldığı söylenir (Scognamillo ve Arslan, 1999:127-129).

1.6. BAKICILIK (AKICI):

Bakıcılık; Misalli Büyük Türkçe Sözlük’te falcılık, gaipden haber verme işi iken bakıcı; bilinmeyenden, gaipden haber verdiğini iddia eden kimse, falcı, remilci olarak geçmektedir (Ayverdi, 2006: 265). Açıklamalı İslami Terimler Sözlüğü’nde ise herhangi bir nesneye bakarak kayıp veya çalıntı eşya hakkında bilgi veren ya da kehanette bulunan, geçmiş veya gelecek ile ilgili olaylar hakkında yorumlar yapabilen kimse için kullanılan bir terimdir (Parlatır, 2017: 109). Arapça karşılığı “Nazır” olan bakıcı kelimesi çoğu yerde kâhin ya da falcı ile aynı anlamda kullanılsa da bakıcıların görme yeteneklerinin (bakma, bakış) çok gelişmiş olması onları kâhin ve falcılardan ayırmaktadır (Aktaş, 2011: 47). Nitekim falcılar veya kâhinler mutlak gaipden haber verdiklerini savunurken bakıcılar ise özellikle görme duyularını kullanarak zeytinyağı, ayna, içi su dolu tas, yürek, ciğer, kemik gibi madde ve nesnelere bakarak bu nesnelerin saydam ve parlak yüzeylerinde oluşan şekillerden hareket ederek çalınan bir eşyanın yerini, herhangi bir hastalığın nedenlerini veya gelecekte haber vererek kehanette bulunurlar (Örnek, 1966: 29).

Falcılık ve şamanlığın bir çeşidi olarak bilinen bakıcılığın çok eski bir tarihe sahip olduğunu Eski Çin, Mısır, Babil, İran ve Cahiliye döneminde de var olmasından anlamaktayız. Yasak olmasına rağmen Yahudiler ay ışığının belirgin olduğu gecelerde insanın gölgesine bakarak ya da şarap ve su gibi içecekleri kullanarak bakıcılık yapmışlardır (Çelebi, 1991: 530).

Bakıcılık günümüzde ise genellikle şu şekilde yapılır: Öncelikle cam bir bardağın içine bir miktar zeytinyağı veya mürekkep konulur. Sonra bazı dualar okunarak cinler davet edilir. En sonunda görme duyuları zaten güçlü olan bakıcı bütün dikkatini bardağa vererek burada görülecek hayali varlıklar yardımıyla kayıp eşya, hastalık, gelecekte haber verme gibi konularda bilgi sahibi olur. Bakıcılık, cinlerin yardımıyla yapıldığı için çoğu zaman cindarlık olarak da tanımlanır (Esirgen, 2014: 15-16).

Gelecek ile ilgili bilgi verme iddiasında bulunan bakıcılık, İslam’a göre mümkün olmayan bir iddiadır. Çünkü gelecek ile ilgili bilgi verme sadece vahiyle olabilir. Vahiy de Hz. Muhammed’in vefatı ile sona ermiştir. Bu sebeple İslam dini sihir ve büyü gibi bakıcılığı da yasaklamıştır (Çelebi, 1991: 530).

1.7. KEHANET VE KAHİN

Kehanet; sezi veya bir türlü esinle yahut birtakım araç, gereç ya da işaretlerle yorumda bulunarak geçmişin bilinmeyen sırlarını veya geleceğin sır perdesini ifşa etme girişimidir. Başka bir ifadeyle bilinmezleri yani henüz oluşmamış ama ileride meydana gelecek vakaları önceden görüp haber verme işidir (Karatosun, 2016: 1). Bu işi yapan kimseye yani bazı gizli olaylardan haber verme iddiasında bulunanlara ise kâhin ya da araf denir (Çelebi, 2006:157).

Kehanet, bilimin gelişmediği ve dini bilginin de eksik kaldığı toplum ve zamanlarda daha çok yaygın olmuştur. Çünkü insanın güçlü olma ve her şeye sahip olma isteği ile doğuştan gelen merak içgüdüğü hem geçmiş hem de gelecekle ilgili bilgiye ihtiyaç duymasını elzem kılmıştır (Tambağ, 2004:122). Bu ve buna benzer etkenler nedeniyle insan yaşadığı sürece bu bilgiye sahip olmak için türlü türlü faaliyetler içerisine girmiştir. Dini bilginin nakıs, bilimin ise cevap veremediği yani insanların merakını gidermemesi insanı bütünüyle inanca dayalı kehanet gibi metotlara yönlendirmiştir. Bu işi yapan kâhinler bu bilgiye ulaşmak için akılalmaz bir sürü yol ve yollar denemişlerdir. Bazen tamamen sezgi ve ilhamla bazen de su, ip, ateş, tütsü, horoz, sayı, ağaç, bulut, el, göz, yıldız, kemik, kahve, ayna ağaç, gölge, ok, zar, rüya, bağırsak, yağmur taşı gibi daha birçok araç-gereçle yapmışlardır. Kâhinler bunu yaparken çağa uygun şekilde ve çağa uygun araç kullanmayı ihmal etmemişlerdir. Örneğin günümüzde bilgisayar gibi teknolojik aletlerle insanlara gelecekleri hakkında bilgi verilmektedir. İlginç bir diğer örnek ise kâhinlerin günümüzde birine yakında ünlü bir kozmonot olursun gibi bir bilgi veriyor olması. Muhtemelen bu kâhin cahiliye döneminde hiç kimseye böyle bir bilgi vermemiştir (Boyras, 2010: 108).

Gelecekte vuku bulacak gizli şeylerden ve gaipten haber verme anlamında olan kehanet, (Parlatır, 2017: 400) bazen fal ile aynı anlamda kullanılsa da faldan daha kapsamlıdır. Nitekim kâhinler falda olduğu gibi hem çeşitli araçlar kullanırlar hem de araç kullanmadan sadece sezgi gücüne dayanarak yorum yapabilirler. İşte doğal (semavi

güçler veya doğaüstü varlıklar yardımıyla yapılan) ve yapay (araç gereçler yardımıyla yapılan) olmak üzere ikiye ayrılan kehanet bu özelliğiyle faldan ayrılmaktadır.

Kehanet ve kâhinler eski devirlerde günümüze nazaran daha popülerdi. Bunu Kutadgu Bilig'deki sosyal sınıflardan anlamaktayız. Kutadgu Bilig sosyal katmanların ilkinde Hz. Muhammed'in soyundan gelenleri, ikinci sıraya bilginleri, üçüncü sıraya doktorları koyarken dördüncü sıraya da düş yorumcularını, müneccimleri koymaktadır. Bu sıralama, bize kehanetin yüksek bir yer işgal ettiğini ve uygulayıcıları olan kâhinlerin de saygı duyulan ve el üstünde tutulan kimseler olduklarını gösterir (Roux, 1998: 67). Mısır, Roma, Çin, Tibet, İsrail, Osmanlı, Mezopotamya gibi toplumlar başta olmak üzere dünyanın her yerinde hem beşeri hem de dini olarak yasaklanmış olsa da mütemadiyen varlığını korumuş ve astroloji, fal, billur küre, tarot vb. adlarla bugüne kadar gelmiştir.

İslamiyet öncesinde ve İslam Peygamber'i doğmadan önce kâhinler cin ve şeytanlarla irtibata geçerek onlardan bazı bilgiler alırlardı. Şöyle ki Melekler bulutlara inip semavi bir emir verirken şeytan ve cinler onlara kulak misafiri olur ve onlardan işittiklerini kâhin dostlarına bildirirlerdi. Kâhinler de verilen bu bilgilere binlerce yalan katarak çevresindeki insanlara söylerlerdi. Fakat İslam'ın son Peygamber'i doğduktan sonra cin ve şeytanların gökyüzüne çıkıp hırsızlık yapmaları yasaklanmıştır (Özten, 2009: 152). “Onu, inatçı her türlü şeytandan koruduk. Onlar yüce âlemi asla dinleyemezler. Her yönden kovularak atılırlar. Onlara sürekli bir azap vardır.” ayeti cin ve şeytanların nasıl engellendiklerini açıklamaktadır (Baydar, 1999:87).

Kehanet, hemen hemen bütün toplumlarda var olsa da yapılanlar ve kullanılan araç-gereçler farklılık gösterebilmektedir. Örneğin çubuklar ve oklarla yapılan kehanet, aşık kemiği ve zarlarla yapılan kehanet, bağırsaklarla yapılan kehanet, rüya veya düş kehaneti, astroloji (yıldız falı) ile kehanet, kürek kemiği ile kehanet, yağmur taşı ile kehanet, (Roux1998, 67-78) Gör'ü (bakı) yöntemiyle kehanet, kristal küre ile kehanet, su ile kehanet, ayna ile yapılan kehanet, hayvanların kullanıldığı kehanet, kedi kehaneti, horoz kehaneti, kuş kehaneti, kura çekimi kehaneti, Rune Taşlarıyla Kehanet... (Karatosun, 2016: 291).

1.8. FAL

İlk anlamı ve kökü hakkında net bir bilgi bulunmayan fal (Fe'l) Arapça bir kelime olup uğur veya uğurlu şey anlamı taşımaktadır. Kutadgu Bilig'de de uğur, baht, iyi talih kavramlarıyla ifade edilen falın (Artun, 2015:372) asıl anlamı; iyi bir niyetle ve güzel bir yorumla dilekte bulunmaktır. Evlenecek bir çiftle "Mutluluklar" dilemek, hasta birine "Şifa Bul" demek aslında bir tür faldır (Baydar, 1999: 73).

Fakat fal deyince genelde tabiatüstü yollarla ve çeşitli nesnelerle gelecekte olacak olaylar hakkında bilgi sahibi olmak anlaşılmaktadır. Grekçede "manteia", Fransızcada "mancie", İngilizcede "mancy" şekillerinde kullanılan fal kelimesi genel anlamda akıl dışı bazı metotların kullanılmasıyla gelecek hakkında yorumda bulunma, gaipden haber vermedir. Dar anlamda ise fal, iptidai toplumlar hastalıkların tespiti ve tedavisinde kullanılan bir araç olarak açıklanabilir. İnsanların bilinmeyeni bilme amacının bir sonucu olan falın antropolojik anlamı, kültürel bir olgu veya kültürün bir yansıması olarak meydana gelen davranış şeklidir (Nar, 2017: 510). Temelini toplumların değer yargılarından alan ve geleneklerin, âdetlerin, inanışların, ilgilerin, ihtiyaçların, korkuların mahsulü olan fal; Türkçe Sözlük'te "Yazgıyı, şans ve kısmeti anlamak, gelecekte olacakları öğrenmek ereğiyle çeşitli nesnelere bakarak anlam çıkarma olarak tanımlanmaktadır (Püsküllüoğlu, 481: 2004).

İnsanoğlu var olduğundan beri hem kendisiyle hem de çevresiyle ilgili bilinmezi merak etmiştir. Bu merakını gidermek ve geleceğine hükmetmek isteyen bireyler gelecekleriyle ilgili verilen ipuçlarına karşı kayıtsız kalmamışlardır. Bunun farkında olan ve kâhin, falcı, remilci, bakıcı, büyücü, sihirbaz gibi isimlerle anılan bazı kimseler çeşitli yöntem ve teknikler geliştirerek bu işi meslek haline getirmişlerdir (Sümer, 2016: 136).

Başlangıcı ve menşei belli olmasa da fal, insanlık tarihinin her döneminde bazen az, bazen çok her toplumda yer bulmuştur. Milattan önce 4.000 yıllarında Çin, Babil, Mısır ve Kade'de el falı ve astroloji ile ilgilendiklerini gösteren bazı dokümanlar falın en eski kökeninin büyük olasılıkla Mezopotamya olduğunu kanıtlar niteliktedir. Daha sonra gaybı bilmeye yönelik çok sayıda metot ve teknik Akadlar devrinde gelişerek Arap ve Akdeniz bölgelerine yayılmıştır. Asurlular ve Çinliler falı devlet işlerinde kullanırken Hititler tanrılarına cevap vermek için kullanmışlardır (Sümbüllü, 2010: 57).

Romalılarda fal hem uğur hem de uğursuzluk olarak yorumlanırdı. Belki bu sebepten dolayı falcılara gelecekle ilgili başvurulmazdı. Ama yine de falcılar en yüksek rütbeli din adamları kadar özgür ve saygındılar (Eliade, 2017: 150).

Bütün toplumlarda olduğu gibi fal kültürü hem İslamiyet öncesi hem İslamiyet sonrası Türklerde de varlığını her daim korumuştur. Divan-ı Lügati't Türk'te, kâhinlik, falcılık ve gönlündekini bilmek manalarında “ırk” kelimesi kullanılmıştır. Aynı kelime Türkiye’de bölgelere göre kader, talih ve fal anlamlarında da kullanılmıştır. ‘‘İrkım açıldı, talihim açıldı.’’ vb (Gülhan, 2016:147).

Ayşe Duvarcı Türklere ait falları İslamiyet öncesi, İslamiyet sonrası ve günümüz fal çeşitleri şeklinde üç gruba ayırmıştır (Duvarcı,1993: 25). Elbette fal çeşitleri bunlarla sınırlı değildir. Fal bakma uygulamalarında kullanılan teknik, yöntem ve araçlar toplumdan topluma ve dönemden döneme değiştiği için geçmişten günümüze; yıldız, tükürük, tespih, sakız, papatya, mani, kürek kemiği, aşık kemiği, omuz kemiği, kura, kumalak, kum, kulak, balta, kum, balık, bakla, ateş, at, kur-an, melek, katina, köpük, kitap, grafoloji, göz, fizyonomi, billur, yüz, zar, yüzük, yaprak, un, tuz, taş, rune, tarot, su, soğan, sayı, saç, rüzgâr, ok, mum, lamba, kuş, kristal, kemik, keçi, karga, karaciğer, kaplumbağa, kap, kahve, iskambil, kafatası, insan ve hayvan bağırsağı, I ching (yi king), horoz, hava, harf, el, duman, defne, çakıl, buğday ve bina falı gibi birçok fal çeşidi meydana gelmiştir (Dülger, 2006: 43).

Fal bakma konusu zamanla çeşitlenip yaygınlaşınca konuyla ilgili hem manzum hem de nesir birçok eser kaleme alınmış ve “falname” adlı yeni bir tür meydana gelmiştir. Falname; sözlükte “fal bakmaya yarayan, mistik folklorun gereği olarak anlaşılması kolay bir dille resimli-resimsiz, tıbbi folklora ait, telkine dayalı falla ilgili kitapların genel adı” olarak geçmektedir. Türklere ait ilk falname örneği Uygur Dönemi’ne ait olup Göktürk alfabesiyle yazılan 101 sayfa ve 65 paragraftan oluşan “İrk Bitig”dir. Falın dinen yasak olmasından dolayı falname yazarları falnamelerin girişinde “Gaybı ancak Allah bilir” ve fal bakma işinin, ‘‘olayları hayra yormak’’tan ibaret olduğu ibarelerinin yazılmasına özellikle dikkat edilirdi (Karataş, 2011:189). Falname müellifleri ayrıca fal metnini yazıya geçirmeden önce temizlenmek, abdest almak, iki rekât namaz kılmak ve belirli dualar okumak gibi bazı dini telkinlerde bulunurlardı. Böylece kendilerine gelebilecek eleştirilerin önüne geçmişlerdir (Avcı, 2018: 84).

1.9. MUSKA

Büyü ve sihirle ilgili kavramlardan bir tanesi de muskadır. Arapça “nüsha” sözünün Türkçeleşmiş şekli olan, içinde dini ve büyüleyici bir gücün var olduğuna inanılan ve taşıyanı koruduğu sanılan özel olarak yapılmış, ciltlenmiş veya teneke kutuya konulmuş yazılı kâğıt için kullanılan terim, hamaylı veya temime (Parlatır, 2017: 491) olarak da bilinir. Türkçe Sözlük’te ise üçgen biçiminde dürülüp bir beze konulan ve giysisine takanı, üzerinde taşıyanı ya da sahip olanı zararlı etkilerden koruyup iyilik getirdiğine veya hastalıktan vb. kurtardığına inanılan, içinde dinsel ve büyüsel bir gücün saklı olduğu sanılan, Arap yazısıyla yazılı bulunan kâğıt veya üçgen biçiminde katlanmış şey (Püsküllüoğlu, 2004: 946) şeklinde tarif edilen muska; tarih öncesi dönemlerden günümüze dek kimi inançlarda çok kimilerinde az olmak üzere pek çok inançta varlığını korumuştur.

Eski Türklerde “tumar” olarak isimlendirilen muskalar; kâğıt üzerine Tanrı’nın, meleklerin, Kur’an-ı Kerim’den bazı ayet ve hadislerin, mitolojik yaratıkların, astrolojik işaretlerin, bitki motiflerinin, insan veya hayvan şekillerinin ve özellikle Yahudilerin kabala büyüünde kullandıkları harf ve vefklerin resmedilip yazılmasıyla oluşturulurlardı (Örnek, 1966: 47). Oluşturulan bu muskaların bazı hastalıklardan, kazalardan, bela ve afetlerden muhafaza ettiğine inanılır böylece bu muskalar ya bel üstü (omuz, koltuk altı) bir yerde taşınır, ya suda eritilerek içilir ya da yakılıp tütsülenirlerdi (Yeşil, 2015: 50).

Fransızcada amulette, İngilizcede amulet, Almancada amulett olarak adlandırılan ve birçok inançta olağanüstü bir tesire sahip olduğuna inanılan muska kavramı; insanları zarar, hastalık ve tehlikelerden koruyan büyüsel ve dinsel bir kuvvetin saklı olduğuna inanılan doğal veya yapay nesneler için kullanılırdı (Yanardağ, 2018: 104-105). Yapılan araştırmalara göre muska olduğu bilinen bu yapay ve doğal nesnelerin ilk misallerine Eski Mısır’da rastlanmıştır. Bu yapay ve doğal muskalar hayattaki kişiler tarafından taşındığı gibi öbür dünyada kullanmaları için ölen kimselerin mezarına da konulurdu (Demirci, 2006: 265-267). Hem bu hayatta hem de ebedi hayatta koruyucu etkisi olduğuna olan inanç, muskanın özellikle Edward B.Taylor’a göre ilkel kavimlerin ilk inancı olan animizmle, fetişizmle ve totemizm ile ilişkili bir kavram olduğunu göstermektedir. Latince “anima” sözünden gelen animizm hava ve rüzgâr anlamındadır.

Dinler tarihinde ise, sadece insan ve hayvanlarda değil tüm cansız eşyalarda da bir ruh olduğunu savunan dini görüştür (Kahraman, 2013: 48). Taylor’a göre beşeriyete ait olan ölüm, uyku, hastalık, rüya gibi fizyolojik ve psikolojik yaşantılar aracılığıyla ruh kavramına ulaşan iptidai insan zamanla bu ilkenin sadece canlılarda değil cansız varlıklarda da var olduğuna inanmıştır. Ölen kimselerin bir şekilde yaşamlarına devam ettikleri inancı atalar ibadetini, atalar ibadeti ise peri ve cin ibadetini doğurmuştur. Böylece yararlı veya zararlı kimi ruhların belli başlı bazı cansız eşyalarda yer edindiğine iman edilerek fetişizme varılmıştır (Yanardağ, 2018: 104-105).

İlk defa Batı Afrika’da yaşayan siyahi kabileler arasında görülen ve Portekiz lisanında sihirli eşya veya sihirbazlık anlamlarına gelen fetiş; kendisinde kutsal ruh bulunan ve tapınan taş, tahta, madeni putlara verilen isimdir. Fetişlerin sihirli ve kutsal sayılmaları ilkel insanların onlara tapmalarına, yanlarında taşımalarına hatta kolye yapılarak boyunlarına takmalarına neden olmuştur. Bu sebepten dolayı çoğu araştırmacıya göre muska kavramının kutsallığı ve ona olan inanç buradan yani fetişizmden gelmektedir.

Bir klan (boy), aile dini olan totemizm ise bu klan bireylerinin bazı hayvan, bitki veya eşyaları kutsal saymalarıdır. İptidai insan doğduktan hemen sonra kendi toteminin adını alır ve bu totemin kendisini ömür boyu tehlikelerden koruduğuna inanırdı (Kahraman, 2018: 54-57). Görüldüğü üzere muska ile animizm, fetişizm ve totemizmin ortak noktası kendisine inanılan canlı veya cansız varlıkların olağanüstü, dini ve büyüsel bir güç taşıyıp kendilerini tehlike ve kötülüklerden koruduğu inancıdır.

Eskiden gümüş veya meşin bir kılıfın içine konularak boyunda taşınan muskalar daha sonra üçgen biçiminde kıvrılarak balmumu sürülen bir beze sarılarak yapılmaya başlandılar. İçlerine ise simya ilmine göre harf, rakam ve ayetler yazılırdı. Yazılan bu harf ve rakamların her birinin temsil ettiği bir sır vardı (Pala, 2004:186). Muskaların iyi amaçlı ve kötü amaçlı iki çeşide ayrılıp değişik amaçlar için kullanılması bu harf ve rakamların taşıdıkları sırdan dolayıdır (Uygun, 2013: 214).

En güzel örneklerini Fenikelilerin verdiği muskaların günümüzde Anadolu’da doktorların çare bulamadıkları hastalık ve sıkıntıların giderilmesinde “kırk derde deva” muskalar hazırlanmaktadır. Söylentilere göre bu muskalar sayıları kırk kişi oldukları düşünülen cinler tarafından yazılmaktadır (Başol, 2014: 36).

İslamiyet'te şirk koşulmaması şartıyla bazı din adamları muskaya karşı durmamışlardır. Bu sebepten dolayı günümüzde hala birçok kişi aşağıdaki muskaları taşımaktadır. Karınca duası ile İsrâ, Kalem, Fatiha ve Ayetü'l-kürsî sureleriyle yazılan "Boylama", Allah'ın isimlerinin yazılı olduğu ve tehlikelerden korumada manevi bir kalkan kabul edilen "cevşen", omuzdan bele doğru çapraz asılan "hamaylı" ve yazıları küçültülerek dualardan oluşturulan kitapçık şeklindeki "en'am" (Çelebi, 2006: 267-269).

1.10. GAYB

İnsanoğlu var olduğundan beri hemcinslerine karşı güçlü olmak, onlara karşı üstün gelmek için çeşitli yollara başvurmuştur. Bu yollardan en fazla ilgi duyulanı ise bilinmeyi bilmek, görülmeyeni görmek ve böylece yarınlar için vakıf olmaktır. Nitekim Philipp Schmid'in *"Her insanda doğuştan geleceği bilmek ve doğa kanunlarına hâkim olmak içgüdüsi bulunmaktadır,"* sözü bunu destekler niteliktedir (Örnek, 1966: 17).

Gayb çeşitli kaynaklarda şöyle tanımlanmaktadır: Gözle görülmeyen manevi âlem, göz önünde olmayan, gözle görülemeyen, gizli olan şey, hal ve keyfiyet. (Ayverdi, 2006: 1005) İnsan aklı ve duyularıyla oluşumu hakkında bilgi edinilemeyen, özü kavranılamayan bilinmezlik dünyası (Parlatır, 2017: 259). Görülebilen âlemin dışında kalan âlem, Allah'ın insandan gizlediği her şey, gizli olan, göze görünmeyen, kayıp (Pala, 2004: 163).

İslamiyet öncesinde Arapların dini hayatında önemli bir yere sahip olan gaybın Arapçadaki anlamı ise gizli kalmak, görünmemek, uzaklaşmak, gözden kaybolmak anlamında masdar ve gizlenen, hazırda olmayan bulunmayan şey şeklinde kullanılmıştır (Çelebi, 1996: 404-409). Muhammed Esed'in ifadesiyle Kur'an'da insanın kavrayış alanının dışında olan, insanoğlunu aşan hakikatin tüm safhaları olarak ifade edilen gayb; mutlak ve nisbi(izafi) olmak üzere ikiye ayrılır.

Yukarıdaki tanım ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere gayb peygamberler dahi insanoğlunun kesinlikle bileceği bir varlık alanı değildir. Fakat insan yaratılış gereği gizemli olana, bilinmeyene ve görünmeyene karşı her zaman merak duymuştur. İnsanın bu merakı, güçlü ve her şeye sahip olma isteği ile esrarengizi bilme hırsı onun bununla yetinmemesine ve üfürükçü, falcı, büyücü, kâhin, medyum, arraf ve ruhçu gibi servet ve

saygınlık peşinde olan kişilerin peyda olup, çoğalmalarına sebep olmuştur (Bardakoğlu, 2008: 146).

1.11. ÜFÜRÜKÇÜLÜK VE ÜFÜRÜKÇÜ

Üfleme (üfürükçülük) ; Tükürülerek güç aktarımının soluk aracılığıyla yapılan şekli olan ve nazar, hastalık gibi bütün olumsuz etkilerden koruduğuna inanılan uygulamadır (Hançerlioğlu, 2010: 533). Üfürükçü ise hastaları, cin çarpmışları, büyü yapılan kimseleri, iyileştirmek maksadıyla ya Kur'an-ı Kerim'deki ayet ve surelerden ya da büyüsel sözlerden veya formüllerden yararlanarak okuyan, okuduklarını problemi olan kişinin yüzüne üfleyen nefesi kuvvetli kimselerdir (Örnek, 1966: 31).

Üfürükçülük de sihir ve büyü gibi hemen hemen bütün eski toplumlarda var olan bir uygulamadır. Genellikle hastalıkları tedavi etme amacıyla kullanılan bu uygulamayı özellikle Eski Mısır ve İslam öncesi Araplarda görmekteyiz. Hastaları hem ilaç hem de üfleme ile tedavi eden kâhin, büyücü ve üfürükçülerin Mısır ve İslam öncesi Araplarda çok saygın bir yeri vardı.

Hristiyan ülkelerde farklı şekillerde görülmekle beraber daha çok İslam ülkelerinde görülen ve Anadolu'da büyücülük kelimesiyle de tabir edilen üfürükçülük, (Esirgen, 2014:22) hem İslam inancına göre hem de Türk Ceza Kanunu 158/1A Maddesi'ne göre yasaklanmıştır. TCK'nin bu maddesine göre dini inanç ve duyguların istismar edilmesi durumunda iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve beş bin güne(liraya sanırım) kadar adli para cezası (<https://www.turkhukuk sitesi.com/mevzuat> 17.04.2021) uygulanır.

1.12. SİHİR VE SİHİRBAZ (İLLÜZYONİST, ŞA'BEZE):

Menşei Arapça olan sihir sözcüğü lügatte gözbağcılık, aldatma birini hile ile hipnotize ederek yanıltma (Bardakoğlu, 2002: 154) onun ilgisini çekerek gönlünü çelme veya bir şeyi olduğundan başka şekilde gösterme, oyalama anlamlarında kullanılmaktadır. Sülasi bir masdar olan ve sebebi gizli kalan iş anlamında isim olarak da kullanılan sihir (Çelebi, 2009: 170) ayrıca bir olayı, durumu, hareketi gerçek olgusundan başka bir konumda gösterme, göz boyama (Parlatır, 2017:604) biçiminde de kullanılmaktadır.

Kökü Arapça sihr olan ve çeşitli kaynaklarda el çabukluğuyla yapılan göz yanılması (Esirgen, 2014: 20), çekip çevirme, bozma, değiştirme, nedeni gizli, ince şey demek olan sihir kelimesi dini terim olarak ise maddi ve ruhani birtakım vasıtalar kullanılmak suretiyle gerçek tahrif edilerek yapılan, içeriğinde mutlaka bir şeytanlık, tuzak, hile bulunan ve bu şekilde insanları manyetize edip etki altına alma şeklinde gerçekleştirilen bir sanat olarak tanımlanır (Tambağ, 2004: 35).

Kur'an-ı Kerim'de nedeni gizli ve ince şey demek olan sihir kelimesinin kökü olan "s-h-r" den türetilmiş 63 kelime geçmektedir. Bu kelimelerden üç tanesi seher vakti manasına gelmektedir (Özten, 2009: 148). Nitekim fecr zamanının başlangıcında da ufuk çizgisinin inceliğinden dolayı 'sin'in fethi ile 'sehar' denilir. İşte bu manasıyla yani nedeni gizli olan ince şeyleri bilmek ve tanımak manasında sihrin küfür olmayacağı gayet açıktır. Fakat dini geleneklerdeki manasıyla sihir sadece bu değildir. Nedeni gizli olmakla beraber, hakikatin aksine tahayyül olunan yıldızcılık, şarlatanlık, hilekârlık yolunda cereyan eden herhangi bir şey demektir. Halk dilinde de bu manada kullanılır; yani sihir denildiği vakit bu mana anlaşılır ve bu da çirkin bir şeydir. Çünkü bunda esrareniz bir biçimde, batılı hak, hakkı batıl; gerçeği hayal, hayali gerçek bir şekilde göstermek vardır (Scognamillo ve Arslan, 1999: 92). Taha suresi buna örnektir. "Sihirleri sayesinde ipleri ve sopaları onun hayalini büyüledi, çünkü onlar gerçekten yürüyor gibydiler (Taha, 20/66). Bununla beraber sihir bazı güzel ve övgüye değer şeyler için iyi manada da kullanılmaktadır. Mesela "Muhakkak ki bazı güzel sözler sihirdir." hadisi şerifinde olduğu gibi buna "helal sihir" de denir ve caizdir. Özetle sihir, esrareniz, gizli neden ile incelik, dış görünüşü itibarıyla çekicilik ve bir de kötü amaç gibi niteliklere sahiptir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 93).

Almanca ve Fransızcada magie, İngilizcede magi, magic Yunanca magos ve Farsçada magu olan sihir kelimesi (Tanyu, 1995: 5001) Türkçede büyü, büyücülük, cadılık, afsun, füsün, nirenk, gözbağcılık, bağı gibi sözcüklerinin yanında olağanüstü haller ortaya koyma, tabiatüstü güçlerle ilişki kurma, karşı konulmaz çekicilik, güçlü etki, kuvvetli cazibe, (Karaman, 2015: 26) fattanlık, büyü kadar etkisi olan şey, şiir ve güzel söz söyleme (Örnek, 1966: 29) anlamlarında da kullanılmaktadır.

Sihir ve büyü kelimeleri her ne kadar birçok kişi ve kaynakta aynı anlamda kullanılsalar da ikisi farklı kelimelerdir. Bunu "büyücü" ve "sihirbaz" kavramlarından

anlıyoruz. Büyüden daha kapsamlı olan sihir; hile, tuzak, el çabukluğu ve göz bağıcılığı yaparak insanların görüş ve duyularını yanıltmak iken, büyü; tabiatüstü varlıkların yardımıyla ya da doğada bulunan gizli güçlere söz geçirmek yöntemiyle bazı doğal olmayan işler ve davranışlar yapmaktır (Esirgen, 2014: 20). İki farklı kavramlar olmalarına rağmen asırlardır benzer ve aynı anlamda kullanılmalarının sebebi;

- Eski dinler ve mitolojilere ait yalan yanlış bilgilerin doğru ve sağlam bilgilerle karışması,
- Sihir ve büyüün ilişkilendirildiği zayıf hadislerin varlığı,
- Büyünün, korkutma ve baskı biçimi olmasından dolayı sihirle gaye ve anlam yakınlığı kurulması,
- İlk zamanlar nasıl olduğu bilinmeyen, çözülemeyen ve şaşırtıcı olan her sonuç için sihir kavramının kullanılması,
- Bilgi ve kavramlar kullanılırken ve aktarılırkenki dikkatsizlikler olsa gerek (Cengiz, 2018: 196).

Sihir ve büyü insanlık tarihi kadar eski olan ökült (gizli) ilimlerden iki tanesidir. Farklı olmalarına rağmen bu ilimler geçmişten günümüze kadar genellikle aynı anlamda kullanılmışlardır. Bu da sihir kavramının net bir tanımının yapılmasını güçleştirmiş ve sihrin çoğu zaman büyü kavramı ile aynı anlamda kullanılmasına sebep olmuştur. Hâlbuki sihir, büyü anlamını taşımakla beraber büyüden daha kapsamlı ve büyüden farklıdır (Dülger, 2006: 12). Bu farkı özellikle sihirbaz ve büyücü kelimelerinin manalarından anlamaktayız. Sihirbaz; illüzyona yani yanılsamaya dayanan, gözü aldatan, el çabukluğu yapan, bir şeyi olduğundan farklı gösteren ve insanın görüşünü yanıltarak onları manyetizma, hipnoz, telepati gibi tekniklerle aldatan sanatçılardır (Bulut, 2003: 62).

Asırlardır büyü kavramıyla eş anlamlı bir şekilde kullanılan sihir kavramının net bir tanımını yapmak zor olsa da biz burada sihir kavramını büyüden bağımsız bir şekilde tanımlamaya çalışacağız. Nitekim atalarımız bir şeyi tanımlarken “Efradını cami, ağyarını mani olmalı” diyerek tanımlamışlardır. Biz de sihri tanımlarken büyüden farkını ortaya koyan tanımlara yer vermeye çalışacağız.

- Sihir, nedeni gizli olan, reel halinden farklı algılanan, göz boyama ve aldatmadır.

- Sihir, hayali hakikat göstermek, yani gözü yanıltmak ve el çabukluğu ile karşıdakini aldatmaktır.
- Sihir, teknik hilelerle yapılan, aletlerden istifade ederek acayip şeyler göstermektir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 96).
- Sihir el çabukluğu, göz boyama ve güzel, yaldızlı sözler söyleyerek karşıdakini hile ile aldatma işidir.
- Sihir, nesnelerin şeklini değiştirme işidir.
- Sihir, dubara (yalan-dolan, oyun, dalavere), hile ile gerçeği olduğundan farklı göstermektir (Karaman, 2015: 34).
- Sihir, bir şeyi olduğundan başka göstermek, uzaklaştırmak, bozmak, karışıklık çıkarmak, aldatmak, oyalamak, ilgisini çekmek, nedeni gizli kalmış iş demektir.
- Sihir, maddi birtakım vasıtalar kullanılmak suretiyle hakikat tahrif edilerek yapılan, içeriğinde mutlaka bir şeytanlık ve hile bulunan ve bu şekilde bazı kişileri manyetize edip etki altına alma şeklinde gerçekleştirilen bir sanattır (Tambağ, 2004: 35).
- Sihir, insanların hayal kuvvetlerine etki ederek, insanların arzu ettikleri hayalleri yaratarak aslında olmayan şeyi olmuş gibi göstermektir.

Sihir, gözbağcılıktır. Yani kişilerin düşüncelerini başka yöne kaydırarak onları hipnotize etmektir (Özten, 2009: 148).

- Sihir, teknik ve mekanik araç-gereçler kullanılarak meydana getirilen fevkaladelikler, bazı cisim ve ilaçlardan faydalanılarak yapılanlardır (Bulut, 2003: 62).

Sihir, sebebi gizli olmakla gerçeğin zıddına tahayyül (düşleme) olunan gözbağcılık, yaldızcılık, şarlatanlık, hilekârlık tarzında cereyan eden herhangi bir şey demektir (Ateş, 1995: 211).

Geçmişten günümüze kadar anlamlarının birbirine çok yakın olmasından dolayı sihir ve büyü kelimeleri birbirlerinin yerine kullanılmışlardır. Bugün dahi birçok Türkçe lügatte ve halk arasında sihir kelimesinin karşılığı büyü olarak geçmektedir. Fakat yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere sihir, yapılış ve uygulayışı ile büyüden farklı olup, büyüden daha kapsamlıdır. Bu farkı özellikle sahir(sihirbaz) ve büyücü sözcüklerinin manalarından anlamaktayız. Nitekim sahir ve büyücünün yaptıkları ve

görevleri farklıdır. Sahir el çabukluğu ile gözü yanıltarak (illüzyon, yanılsama) insanların görüş ve duyularını yanıltan hokkabaz veya şa'beze de denilen sanatçılardır. Büyücü ise şeytan, cin ruh gibi varlıklarla ilişki kurarak insanlar üzerinde etki meydana getirdiğini iddia eden kişilerdir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 96).

İnsanlık tarihiyle eşdeğer olan sihir ve büyü en sabık medeniyet ve çağlardan günümüze kadar varlığını koruyarak devam ettirmektedir. Nitekim bazı kutsal ve edebi metinler, mağara duvarlarına yapılmış şekil ve resimler, papirüsler (Bebek, 1998: 61) ve Kur'an-ı Kerim'de Taha suresinin 56. ve 76. Ayetlerinde Firavun'un sihirbazlarının Hz. Musa'nın mucizelerine karşı koyabilmek için yanılsama sanatına başvurmaları (Dülger, 2006: 12) sihir ve büyüün milattan önce binlerce yıl önce var olduğunu göstermektedir.

Binlerce yıl önce Mezopotamya bölgesinde kurulan Babil, Sümer, Akad, Elam gibi medeniyetlerde görülen sihir, Mısır medeniyetinde doruk noktasına ulaşmıştır. Eski Mısır sihrinin günümüzde dahi güncel olmasının sebebi ise hiç şüphesiz Kur'an-ı Kerim'de de geçen ve milattan 1.500 yıl önceki Hz. Musa ve Firavun'un sihirbazları arasındaki mucize olayıdır. Kur'an'daki ; “İnsanların gözlerini büyülediler” (Araf, 7/116) ve “ büyüleri sayesinde ipleri ve sopaları, kendisine gerçekten koşuyormuş gibi görünüyor” (Taha, 20/66). Ayetlerde de açıklandığı üzere Hz. Musa, Firavun'a Allah'ın Peygamberi olduğunu söyler ve kendisini de inandığı Allah'a iman etmeye davet eder. O zaman Firavun da Hz. Musa'ya Allah'ın Peygamberi olduğunu kanıtlamasını ister. Bunun üzerine Hz. Musa elindeki asayı yere bırakır ve asa yılanı dönüşür. Bunu gören Firavun alay ederek gülmüş ve bunun bir mucize değil sihir olduğunu söylemiştir. Çünkü daha önce saraya davet ettiği ve olmamış şeyleri olmuş gibi gösteren sihirbazları bu gösteriyi yüzlerce kez yapmışlardı (Ateş, 1995: 215). Bunun mucize olmayıp sihir olduğunu düşünen Firavun bir tarih belirleyerek hem Hz. Musa'yı hem de sihirbazlarını saraya davet etmiştir. “Sihirbazlar tarafından ortaya atılan ve içleri cıva ile dolu olan ipler ve sopalar güneş ısısı veya başka bir hararetle ortalıkta hareket etmeye ve dönmeye başladığı ve halkı büyülediği sırada, Hz. Musa Allah'ın emriyle elindeki asayı onların üzerine atmasıyla büyük bir yılan haline gelen asa, onların tamamını yakalayarak yutunca sihirbazlar hemen secdeye kapanıp Allah'a iman etmişlerdir” (Araf, 7 ve Taha, 20). Bu olaydan sonra Mısır'da belirli bir süre sihir ortadan kalkmışsa da tarihin hiçbir döneminde sihir ne Mısır'da ne de dünyada bitmemiştir (Tambağ,2004: 40).

Çok sabık çağlardan kalan bazı yazıtlarda da illüzyon (sihirbazlık) gösterileri ile ilgili anlatımlara rastlanmaktadır. Orijinali Berlin Devlet Müzesi'nde olan ve Ms. Westcar tarafından bulunan bir papirüs, ilk sihirbazlık gösterisinin yine eski Mısır'da yapıldığını göstermektedir. Papirüste 2.400 ve 2.800 yıl önce Mısırlı sihirbazların yetenek ve gösterileri anlatılır (<http://dorukulgen.com/sihirbazlik-sanati-tarihi>).

Yine Evliya Çelebi “Seyahatname” adlı eserinde değişik zamanlarda ve değişik yörelerde sihirbazlık gösterilerini izlemiştir. İzlediği bu gösterilerinin bazılarını detaylı, bazılarını ise kısaca yer vermiştir. Çelebi; üç tanesi Bitlis'te olmak üzere, İstanbul, Apuska, Koban Nehri, Akka, Peds köyü, Rumeli'deki Çalıkavak köyü ve Bec (Viyana) olmak üzere toplam on sihirbazlık gösterisine yer vermiştir. İzledikleri bu gösteriler arasında en çok ilgisini çeken ise Apuska şehrinde izlediği gösteridir. Çelebi bu gösteri için kırk iki yıl gezdiğini, çok güzel ve harikulade gösteriler izlediğini lakin bunun gibisini izlemediğini söyler (Dülger, 2006: 73).

Sihirbazlık sanatı önce Fransa'da J. Prevost'un 1584 yılında “La Premiere Partie Subtiles et Plaisantes Inventions” çıkardığı dünyanın ilk sihir kitabı ve hemen sonra aynı yıl İngiltere'de R. Scot'un “The Discovery of Withhcrcraft” isimli eseri ile dünyada geniş kitlelere ulaşmıştır. Fakat sihri 1845 yılında yaptığı bir gösteriyle popülerleştiren ve tiyatro sahnesine çıkaran kişi Robert Houdin adlı Fransız bir gençtir. Houdin'nin 1845 yılında yaptığı bu gösteriyi zamanın Fransız Kralı Louis Philippe izlemiş ve Houdin'e madalya vermiştir. Büyük yankılar uyandıran bu olay Houdin'e sihrin babası unvanını kazandırmıştır (<http://dorukulgen.com/sihirbazlik-sanati-tarihi> 30.03.2021).

1.12.1. Sihirbaz(İllüzyonist, Şa'beze):

Büyü ve sihir farklı olmalarına rağmen asırlardır birbirinin yerine kullanılan iki kelimedir. Bu iki kelimenin farklı olduğunu daha çok büyücü ve sihirbaz kelimelerinden anlamaktayız. Bu nedenle sihir ve büyüün farkını ortaya koymak ve aralarındaki farkı anlamak için sihirbaz ve büyücü kelimelerini açıklamamız gerekmektedir. Büyücü; iyi ya da kötü tabiatüstü gizli güçlerle (varlıklarla) ilişki kurup, bu gizli güçlerden yardım aldığını veya bu gizli gücün kendilerinde zaten var olduğunu söyleyen ve tılsımlı sözler, iksirler, muskalar kullanarak zararlı, faydalı veya koruma amaçlı bazı sonuçlar elde ettiğini iddia eden kişidir (Tanyu, 1995: 501). Sihirbaz ise;

- Bir olayı, durumu, hareketi gerçek olgusundan başka bir konumda gösteren, aldatan ve göz boyayan kimsedir (Parlatır, 2017: 604).
- Göz bağcılık ve hile yoluyla insanları manyetize ederek tabiat kanunlarına aykırı olaylar ortaya koyan kişidir (Bardakoğlu, 2002: 154).
- Bir takım araçlar kullanarak hakikati tahrif eden, içeriğine mutlaka bir hile ve şeytanlık katarak insanları manyetize edip, onları etki altına alan kişidir (Tambağ, 2004:35).
- Bazı aletlerden yararlanıp birtakım acayip şeyler gösteren, hayali hakikat göstererek ve el çabukluğuyla duyu organlarını aldatarak göz bağlayan kişidir (Ateş, 1995: 222).
- Teknik hileler yaparak gözü yanıltan kişilerdir.

Bu tıpkı gemideyken sahilin hareket ediyor görünmesi gibi. Buna Arapça'da "ahız bil'uyun" Türkçede göz bağcılık denir. (Scognamillo ve Arslan, 1999: 96) Birine dubara, hile ile olmamış şeyi olmuş gibi gösteren kişilerdir (Pakalın, 1983: 211). Bazı araç gereçler, buhur ve benzeri şeyler kullanarak insanları hipnoz eden kişilerdir (Bebek, 1998: 61). Astronomi olayları ile gök cisimlerinin özelliklerini ve bunların yeryüzü olaylarıyla bağlantısını inceleyen bilgi olarak tanımlanan sihir, kimi insanların göksel yardımcılara başvurmadan doğrudan etkide bulunup, el çabukluğu ve göz boyama ile nesnelerin biçimini değiştirmedir (Çelebi, 2009:170-172).

Herhangi bir nesneye gerçek halinden farklıymış izlenimi verip onu göz boyama, aldatma ile farklı hale getiren kişidir (Talehi, 2008: 18). Teknik ve mekanik araçlar kullanarak eşyayı olduğundan başka türlü hayal ettiren, el çabukluğuyla fevkaladelikler yapan, illüzyonizm, manyetizm, hipnoz ve telepati gibi teknikler uygulayarak bir şeyi başka bir şeye çeviren kişidir (Bulut, 2003: 60).

Tanımlardan da görüldüğü üzere sihirbaz büyücüden farklıdır ve farklı tekniklerle çalışırlar. Fakat tarih boyunca bütün toplumlarda insanların bazı durumlar karşısında çaresiz olduğu zamanlar olmuştur. İşte bu çaresiz kalınan zamanlarda insanlar büyücü dediğimiz kişilerden medet ummuşlardır. Zamanla büyücüler korkulan ve saygı duyulan bir güç haline gelmişlerdir. Büyücülük de kazanç sağlayan bir meslek olmuştur. Bunu gören sihirbaz dediğimiz kişiler de illüzyon teknikleriyle çalıştıkları halde insanları el çabukluğu, göz yanıltması, duyu organlarını aldatma, hipnoz, manyetizm, telepati gibi

teknikler uygulayarak kendilerinde tabiatüstü gizli güçlerin var olduğunu söyleyerek insanları kandırmışlardır (<https://dorukulgen.com/sihirbazlık-sanat-tarih>). İşte hem bu hem de aşağıdaki nedenlerden dolayı sihir ve büyü ile sihirbaz ve büyücü kelimeleri karıştırılmış ve bu kelimeler günümüze kadar birbirinin yerine kullanılmışlardır.

- Belge azlığı,
- Eski dinler ve mitolojilere ait yalan-yanlış bilgilerin doğru ve sağlam bilgilerle karışması,
- Sihir ve büyüün ilişkilendirildiği zayıf hadislerin varlığı, büyüün, korkutma ve baskı biçimi olmasından dolayı sihirle gaye ve anlam yakınlığı kurulması,
- İlk zamanlar nasıl olduğu bilinmeyen, çözülemeyen ve şaşırtıcı olan her sonuç için sihir kavramının kullanılması,
- Bilgi ve kavramlar kullanılırken ve aktarılırken ki dikkatsizlikler (Cengiz, 2018: 196).

1.13. BÜYÜ VE BÜYÜCÜ

İnsanlık tarihiyle başlayan, tüm semavi dinlerce ve tüm yasalarca yasaklanan ve eskiden olduğu gibi bugün de varlığını devam ettiren büyü Türkiye Türkçesinde afsun, sihir, füsün anlamlarında kullanılmaktadır. Büyünün Eski Türkçedeki kökeni ise sihirbaz, büyücü, bilgin, bilge manalarına gelen böğüdür (Gülensoy, 2011: 197). Kaynaklar, din adamı anlamına da gelen ve bügi, büyü biçiminde de yazılan böğü sözcüğünün zamanla bilge sözcüğüyle anlamdaş olduğunu ve akıllı anlamını kazandığını yazmaktadırlar (Tanyu, 1992: 501). Nitekim Bahaeddin Ögel de “Türk Mitolojisi” isimli çalışmasında Kızık boy isminin manasını büyü sözüyle ilişkilendirmektedir. Ögel; büyü sözcüğünün Eski Türkçede büyük din adamı, sihirbaz manalarına geldiğini ve Kaşgarlı Mahmut döneminde değişime uğrayarak akıllı anlamında kullanıldığını ifade etmektedir (Ögel, 2003: 339).

Almanca ve Fransızcada magie, İngilizcede magi, magic olan büyü sözcüğünün aslı Yunanca olup megaia biçiminde kullanılan “magos”tan türemiştir. Yunancada rahip, sihirbaz, rüya yorumcusu, tabip, astrolog bilge manalarında kullanılan magos sözcüğü (Heinz ve Kur, 2004: 257) ise Yunancadan daha önce Zerdüşt rahipler tarafından magi (maguş) şeklinde unvan olarak kullanılmış ve oradan Yunancaya geçmiştir.

Büyü sözcüğü diğer uygarlıklarda olduğu gibi Eski Türk dilinde de önceleri sihirbaz ve din adamı anlamlarında kullanılmıştır. Türklerde Büyü (bükü) biçiminde yazılan bu sözcük daha sonra akıllı-bilge anlamlarını kazanmıştır. Nitekim Divan-ı Lügat-it Türk'te akıllı, bilge bögü, Uygurcada hâkim, hikmet, bögü bilig, hikmetli, âlimlik, marifet, bilgeli biçiminde geçmektedir. Sabık Hristiyan Türklerde bögü şeklinde yazılıp peygamber anlamında, Moğolcada büge olarak yazılıp şaman, büyücü (Başol, 2014: 3) anlamlarında kullanılan büyü sözcüğü, Hititlerde alawantazar, Akadlarda ise siptum isimleriyle kullanılmıştır (Yıldırım, 2015: 1).

Görüldüğü üzere hemen hemen bütün medeniyetlerde var olan ve değişik isimlerle yazılan büyü sözcüğünün Türk diyalektlerindeki kullanımı ise şu şekildedir;

- Uygur Türkçesinde : Cadu, sihirlik, apsün
- Başkurt Türkçesinde : Arbav, sihir, tılsım
- Kazak Türkçesinde : Buyıv, siykır, arbav
- Kırgız Türkçesinde : Arbo, azgıru, siykır
- Azeri Türkçesinde : Cadu, sehr, ovsun
- Özbek Türkçesinde : Sehrgarlık
- Tatar Türkçesinde : Sihir, tılsım
- Türkmen Türkçesinde: Cadı (Esirgen, 2014: 2)

Ökült (zihnin idrak etmediği veya edemediği, gizli veya gizemli olan) ilimlerden (Eliade, 2019: 67) olup insan ve doğa olaylarını, gizemli dış güçleri hareket geçirmeye çalışarak etkilemek ve yönlendirmek maksadıyla yapılan büyü; beşeriyetin din, bilim ve teknolojiye yoksun olduğu zamanlarda ortaya çıkmıştır (Temel Britannica, 1992: 95). Günümüzde ise manevi sahadaki boşluk, maddi çıkar sağlama, geleceği bilme, üstün ve güçlü olma arzusu gibi nedenlerden dolayı varlığını hala devam ettirmektedir. Büyünün arkaik dönemlerden günümüze kadar popülerliğini devam ettirmesi birçok araştırmacının ilgisini çekmiş ve bu araştırmacıların büyü konusunu incelemelerini sağlamıştır. Antropoloji Sözlüğü büyü; sevgi, çocuk, ürün, mal mülk edinmek, insanlara iyilik ya da kötülük yapmak kısacası belli bir amaca ulaşmak için tabiatüstü güçleri kullanmayı hedefleyen eylem ve işlemler (Emiroğlu ve Suavi, 2003: 167) olarak tanımlarken, konuyu inceleyen araştırmacılar ise büyü için farklı tanım ve tarifler

yapmışlardır. Yapılan tanımların birçoğunda büyü, sihir ve tılsım gibi ökölt uygulamalarla bazen benzer, bazen de aynı anlamda kullanılmıştır. Fakat büyü ne sihirdir ne de tılsımdır (Çelebi, 2009: 170).

“Anadolu Büyüleri” isimli çalışmasında İsmet Zeki Eyuboğlu büyüü insanın gönöl eğlendirmek için başvurduğu herhangi bir araç veya gereç olarak değil, güçsüz ya da zayıf kaldığı olay ve durumlar karşısında direnebilmek için aradığı bir dayanak ve sığınak (Eyuboğlu, 1987: 43) şeklinde tanımlar. Eyuboğlu’nun bu tanımına göre büyü, insanların aciz kaldığı olaylar karşısında son çare olarak görölmektedir. Bu tanıma benzer diğer bir tanım ise Sedat Veyis Örnek’in tanımıdır. Örnek; konusu itibarıyla büyüü iptidai ve gelişmemiş düşüncelerin açıklamakta zorlandığı ölüm, hastalık, acı, büyüme, göksel olaylar gibi şeyleri hedefleyen ve bu şeyler üzerinde istenilen tesiri yaratmak için yapılan majik(büyüsel-sihirsel) işlemler biçiminde açıklar. Örnek daha sonra büyüü; bilinen yol ve metotlarla elde edilmeyen şeyleri elde etmek, birine zarar veya fayda vermek için bazı gizli güçler kullanarak tabiat ve tabiat kanunlarına zorla tesir etme işlemleri olarak tanımlamıştır (Örnek, 1966: 33). Tanyu ise büyüü; doğaüstü gizli güçlerle ilişki kurularak veya kendilerinde gizli güçler bulunduğuna inanılan birtakım doğal nesneler kullanılarak zararlı, faydalı veya koruma amaçlı bazı sonuçlar elde etmek için yapılan iş ve işlemler olarak tanımlar (Tanyu, 1992: 501). “Kur’an açısından korku ve büyü” isimli çalışmasında büyüün gücünü müşterilerini bağlayan tesadüf tuzaklarından aldığını söyleyen Baydar, büyüü sebeplere başvurmadan bazı gizli davranışlarla netice elde etme olarak tanımlarken (Baydar, 1999: 63) Altan büyüü; birtakım güçler kullanarak canlı ve cansız varlıkları, özellikle de insanları istenilen yönde etkilemek amacıyla yapılan eylem şeklinde tarif etmiştir (Altan, 1995: 121). Tambağ “Cin Sihir Büyü” adlı çalışmasında sihir ve büyüün farklı olduğunu fakat çıkış noktalarının aynı olduğunu belirttikten sonra büyüü; sebebi gizli olan ince şey, hile, cadılık, göz bağcılık, muskacılık ve cincilik olarak tanımlar (Tambağ, 2004: 35). Büyüü tarif eden bir başka araştırmacı da Artun’dur. Artun büyü için; iyi veya kötü sonuç almak için tabiat öğelerini ve yasalarını etkileyerek, bu olayların olağan düzenlerini değiştirmek için girişilen işlemlerin tamamı, der (Artun, 2015: 358). El-Makdisi farklı bir tanım yaparak büyüü; bedenleri ve kalpleri etkileyip hastalığa ve ölümeye yol açan, karı ile kocanın arasını açan ve onların cinsel ilişki kurmalarına mani

olan bir takım muska, okuyup üfleme ve düğümler olarak değerlendirip tarif etmiştir (Talehi, 2008: 20).

Büyü, Türkiye’de olduğu gibi Batı’da da ilgilenilen ve üzerinde durulan bir konu olmuştur. Batılı araştırmacılar tarafından ele alınan büyü birçok bilim dalıyla ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmacılardan bir tanesi olan ve büyü için sahte bir bilim tarifini yapan E. B. Taylor, büyüü antropolojik yönden ele almış ve psikolojik temellere dayandırmıştır (Esirgen, 2014: 33). Taylor’un görüşlerini geliştiren J. G. Frazer “Altın Dal” isimli eserinde büyüün din ve bilim ile olan ilişkisi üzerinde durmuş, büyüün dokunma (bulaşma) yasası ve benzerlik yasası olmak üzere iki temel ilkeden meydana geldiğini öne sürmüştür. Dokunma yasasında bir kez birbirine dokunmuş şeylerin fiziksel temas kesildikten sonra da uzaktan birbirini etkilemeye devam edeceğini yani maddi bir şeye ne yaparsa bunun o nesnenin bir zamanlar dokunduğu kişiyi, bu onun bedeninin bir parçası olsun ya da olmasın aynı şekilde etkileyeceğini, benzerlik yasasında ise benzerin kendi benzerini doğurduğunu ve istediği etkiyi yalnızca taklit etmekle yaratabileceğini açıklar. Bütün dinlerin kaynağının büyü olduğunu belirten Frazer büyüü, yanıltıcı bir davranış kılavuzu, sahte bir doğal yasa sistemi ve eksik bir sanat olarak tarif etmiştir (Frazer, 2004: 33). Büyünün ilkel birçok kişinin inandığı mistik ve kişisel olmayan bir güç düşüncesinden doğduğunu ifade eden ve Frazer ile benzer bir tanım yapan Malinowski büyüü; bir ereğin aracı olarak yapılan bir sürü saf pratik eylem, yapma bir bilim olarak tanımlamıştır (Malinowski, 1964: 61). Bir diğer Batılı araştırmacı ve ünlü Hititolog Avustralyalı Trevor Bryce büyüü; tanrıları ve tabiatüstü güçleri etkilemeye yönelik kararlaştırılmış ve öğretilebilen yöntem ve teknikler sistemi (Bryce, 2003: 226) şeklinde tarif ederken, İsviçreli felsefeci Georg Luck ise büyü için insanda ve insanın dışındaki kozmosta bulunan güçlere duyulan inanç üzerinde temellenen, kişinin duygusal güçler vasıtasıyla isteklerini insanlara ya da tabiata dayatmasını amaçlayan bir metot olarak tanımlar. “Büyü, Gizem ve Bilim” adlı müşterek çalışmalarında Dan Burton ve David Grandy büyü için gizli veya saklı olaylarla tabiat dışı şeyler oluşturma sanatı veya teknolojisi tarifini yapmışlardır (Esirgen, 2004: 4).

Muhtelif yerli ve yabancı araştırmacılardan kimisi benzer kimisi de büyüü farklı tarif ederken İngiliz antropolog M. Douglas aslında büyüün net bir tarifinin olmadığını ve bugüne kadar yapılan tanımların da ciddiyetle tanımlanmamış olan muğlak bir edebi

ıstılah olarak kaldığını söylemiştir. Douglas bu tespiti yaptıktan sonra büyüün belli bir ritüeli tarif etmekten ziyade iptidai toplumların inanç ve ritüellerini kapsar biçimde ele alındığını belirtir (Yeşilmen, 2019: 331).

1.13.1. Büyücü

İyi ya da kötü varlıklarla iletişime geçtiğini ve bu varlıklardan yardım aldığını iddia eden, büyü tekniğini, usullerini, tılsımlı sözleri, iksirleri, uygun materyali, muskaları, diğer ilgili maddeleri bilen ve kullanan kimseye büyücü denir (Tanyu, 1992: 501). Başka bir tanımda doğanın doğal gücünü sahiplenip bu gücü dilediğinde kullanan kişi ve kişiler olarak tarif edilmektedir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 35).

Büyücü, Orta Asya uygarlıklarına göre görüş ve düşüncelerine başvurulması gereken, saygı duyulan ve korkulan bilge insan olarak tanımlanırken (Cengiz, 2018: 120) “Kültürel Antropoloji” adlı çalışmada ise bu tanımın tersi bir tanım yapılmış ve büyücü için; toplumdan kopuk yaşayan, insani ilişkilerden uzak olan, davranışları normal olmayan, her şeyi pahalıya satan, zina yapan, toplumun düzenini bozan, ensest ilişkilere giren sapkın, ahlaksız, tuhaf ve sıra dışı olan kişi tarifi yapılmıştır. Bu tarife göre büyücü tek başına yaşayan, akraba ve bireylerin ölümüne üzülmeyen, selam dahi vermekten aciz olan kötü görünüşlü ve kötü davranışlı kişilerdir (Haviland vd. 2008: 670).

En kısa ve en basit tarifi ile büyü işlemleriyle uğraşan insanlara büyücü denir. Tarih boyunca büyücülerin sıra dışı özelliklerinin olduğuna inanılmış ve insanları bu güçleriyle etkilediklerine inanılmıştır. Çeşitli büyüsel işlemler yapan büyücülerini genel olarak amaçlarına göre ikiye ayırabiliriz: iyi niyetli büyücüler ve kötü niyetli büyücüler. Büyüyü yaptıran ve yapılan büyüden etkilenen kişiye zarar vermeyen büyücülere **iyi** niyetli büyücüler denir. Bu tür büyücüler araları bozuk olan evli çiftlerin arasını düzeltmek, kaybolan bir eşyayı bulmak, kısmeti kapanmışların kısmetini açmak, musallat olan kötü ruhları uzaklaştırmak, yağmur yağdırmak vb. iyi niyetli büyüler yapar ve hiç kimseye zarar vermezler. Büyüyü yaptıranı iyilik, büyüden etkilenene ise zarar veren büyücülere ise kötü niyetli büyücüler denir. Kötü niyetli olan bu büyücüler birbirini seven eşlerin arasını bozar, kişinin dilini ve erkekliğini bağlar, kişiyi sakatlar hatta bazen kişinin ölümüne bile sebep olurlar.

Arkaik dönemlerden günümüze dek yapılan araştırmalar**da** büyü işi ile uğraşanların daha çok kadınlar olduğunu görürüz. Kadınların ince ruhlu güzel ve çekici olmaları onları büyüye daha yatkın kılmıştır. Kadın olsun erkek olsun büyücülerin görevi sadece büyü yapmak değildir. Büyücülerin ayrıca büyü yapma görevleri dışında; büyüü bozmak, hastaları iyileştirmek, doğa olaylarına müdahale ederek yağmur yağdırmak gibi daha birçok görevi vardı (Çelebi, 2006: 28).

İKİNCİ BÖLÜM

MUHTELİF TOPLUMLARDA BÜYÜ VE BÜYÜ TASNİFLERİ

2.1. MUHTELİF TOPLUMLARDA BÜYÜ

Büyü ve büyücülük insanlık tarihinde hemen hemen bütün toplum ve devirlerde var olmuştur. Nitekim Malinowski “Ne denli ilkel olursa olsun büyüsüz ve dinsiz hiçbir toplum yoktur” demektedir (Malinowski, 1964: 3). İnsanoğlunun doğaya ve gizli güçlere hâkim olma arzusu, hayal ettiklerini ve yapmak istediklerini daha kısa sürede gerçekleştirme isteği, ölümsüzlük sırrına ulaşma amacı vb. sebepler büyü ve büyücülerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ne zaman ortaya çıktığı ile ilgili net bir bilgi olmasa da yapılan araştırmalar sonucunda benzer benzeri meydana getirir büyüsel anlayışla mağara duvarlarına çizilmiş kargı saplı hayvan resimleri (Tanyu, 1992: 503) arkeolojik kalıntılar, kutsal ve edebi metinler incelendiğinde büyüün daha paleolitik ve yazıdan önceki devirlerde var olduğunu göstermektedir (Kartopu ve Ünal, 2019: 199).

Büyü ve büyücülüğün ne zaman ortaya çıktığı bilinmediği gibi ilk olarak nerede çıktığı ile ilgili de net bir bilgiye sahip değiliz. Fakat yapılan araştırmalar büyüün anavatanın Orta Doğu olduğunu işaret etmektedir. Çünkü yaklaşık 5.000 yıl öncesine gittiğimizde karşımıza Mısır, Sümer ve Asur uygarlıkları çıkmaktadır. Bu uygarlıkların hepsinde gerek sihir gerek büyü gerekse yıldız bilim inançlara ve kurallara bağlı olup, hayatın her kademesine hâkimdi. Ünlü “gremoires”lere (bir büyücü için gerekli olan her şeyi içeren kara büyü kitabı) ve Asur’dan kalma birçok büyü formülüne baktığımızda Orta Doğu’nun hatta Batı’yı etkileyen büyücülüğünün başlangıcı Asurlulardır diyebiliriz (Scognamillo ve Arslan, 1999: 35).

Mezopotamya bölgesinde büyüyle ilk defa Sümer uygarlığında karşılaşırız. Aşıpa da denilen büyücünün aynı zamanda bir başrahip olduğu büyücüler, işlem ve ayinlerini tanrıların yardımı ile yapmaktaydılar. Daha sonra Sümerlilerin yerine geçen Sami toplulukları büyüü aynen devam ettirmişlerdir. Hatta yapılan araştırmalar büyüün Sami topluluklardan bir tanesinden Anadolu’ya geçtiği ve burada uygulandığını göstermektedir. Öyle ki Kültepe Höyüğünde yapılan kazılarda MÖ 1974-1917 tarihleri arasını kapsayan Asur Ticaret Kolonileri Çağı olarak tanımlanan döneme ait çivi yazısıyla bulunmuş 7 büyü metni bulunmuştur (Başol, 2014: 4).

Büyücülüğün hem resmî hem de dinsel ve ayinsel olduğu Mısır'da ise benzer benzeri meydana getirir inanişına uygun şekilde cesetler mumya gibi bir balçık türüyle kana benzerliğinden dolayı kırmızı boyayla boyanırdı. Böylece boyanan cesedin tekrar dirilip hayata döneceğine inanılırdı. Yine Mısırlılardan kalma tılsımlı söz ve büyü formüllerini ihtiva eden belgelerin varlığı büyü'nün ilk olarak Orta Doğu'dan çıktığına işaret etmektedir (Tanyu, 1992: 503).

Büyü ve büyücülerin en parlak dönemi ise Babil ülkesinde, bugünkü Irak topraklarında yaşayan Keldaniler Dönemi'dir. Bütün olayların yıldızlar âleminin etkisi neticesinde meydana geldiğini iddia eden bu kavme göre hayır ve şer olan her şey semavi cisimlerden kaynaklanıyordu. Sihirbazlar ülkesi olarak da bilinen Babil'de halk; büyücülerin yıldızlara yakın oldukları için suret ve tabiatları değiştirdiklerine, isterlerse insanları kedi veya köpeğe dönüştürebileceklerine, bir süpürgeye binip istedikleri yere gidip aynı gün geri gelebileceklerine inanıyorlardı (Tambağ, 2004: 37).

2.1.1. Eski Mısır'da Büyü:

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve birçok medeniyetin geçiş güzergâhı olmuş Mısır'da büyü her dönem var olmuştur. Çünkü Mısırlılar için büyü dinsel idi. Bu sebepten dolayı Mısır'da büyü diğer topluluklara göre her zaman üstün olmuştur.

Kaynaklara göre Nuh peygamberin oğlu Şem 300 yaşında iken yani tufandan 190 yıl sonra Mısır'a gelir ve 161 yıl ülkeyi yönetir. Bu dönemde Mısır'da büyü en parlak dönemini yaşar. Nitekim Yahudiler geleneğinde Nuh sihirbaz olarak gösterilir. Mısır büyücülüğünde Hz. Musa'nın Firavun'un büyücülerıyla verdiği mücadele de Mısır'da büyücülüğün ne denli etkili olduğunun bir başka göstergesidir.

Mısır büyücülüğün temeli "KA" inancı üzerine kurulmuştur. Önceleri "BA" olan ruh öbür dünyaya geçtiğinde "KA" olur. Esrareniz ve hayati bir güç olan "KA" ruhun bir çeşit benzeridir ve mezarın içinde olan her şey ona yansır. Böylece mezarda bulunan her şey "KA" için gerçek olur. Büyü ile ilgili her işlem "KA" ile ilgilidir. Öyle ki Mısır'da insanlar doğduğunda iki isim alırlardı. Küçük isim ve büyük isim. Küçük isim açıklanırdı ama büyük isim "KA"ya ait olup bütün büyüsel gücü kapsardı. Küçük isme bir zarar geldiğinde büyük isim yani "KA" kişinin zarar görmesini engellerdi (Scognamillo ve Arslan, 1999: 35).

Büyücülüğün “Hayat Evleri” adını verdikleri okullarda öğretildiği Mısır’da büyü sadece insanlara yönelik değildi. Meskenlerde de büyü yapmak mümkündü. Meskenleri kötü ruh ve varlıklardan korumak görevi mesken sahibine aitti. Büyü yapmada bitki, aşk iksirleri, çeşitli zehirlerin kullanıldığı Mısır’da başka bir uygulama ise mumdan küçük heykeller yapmaktır. Kişiyi susturmak için o kişiyi simgeleyen bir mumdan heykelcik yapılır ve mum dökerek ağzı mühürlenirdi (Scognamillo ve Arslan, 1999: 35).

Mısır büyücülükte bir gelenek kurmuş ve birçok uygarlığı etkilemiştir. Öyle ki günümüzde bile Mısır denildiğinde başta Hz. Musa’nın Firavun’un büyücülerini ile olan mücadelesi ve ökölt ilimler aklımıza gelmektedir. Tıpkı tanrı Hermes’in dediği gibi “Ey Mısır, Mısır! Gelecek kuşaklar için düşünceden ve yüce esrarlarından, sıradan insanlar için anlaşılmaz, taşlara kazılı işaretler kalacaktır. Ama bunlar bile asırlar boyunca seni ölümsüzleştirmeye yetecektir” (Scognamillo ve Arslan, 1999: 35).

2.1.2. Keldanilerde Büyü:

Keldaniler Babil ülkesinde bugünkü Irak topraklarında yaşamış eski bir topluluktur. Fırat Nehri’nin doğusunda yer alan bir şehirdir. Kaynaklar Keldanilerin yaşadığı Babil şehrinin zamanında bağlık bahçelik bir yer olması ve oldukça süslü yapılarının olması sebebiyle dünyanın en bayındır ve en popüler şehri olduğunu bildirmektedir (Tambağ, 2004: 37). Büyücüler ülkesi olarak bilinen bu ülkede büyü; sanat, ticaret, din, savaş vb. faaliyetlerle hep iç içe olmuş, toplum hayatı neredeyse büyü üzerine kurulmuştur (Tanyu, 1992: 503). Özellikle astronomi ve astrolojide çok ileri gitmiş olan Keldani toplumu yıldızlara tapar ve hayır, şer, fayda, zarar, mutluluk, üzüntü kısacası bütün olayların yıldızlar âleminin etkisi sonucu meydana geldiğini iddia ederlerdi. Nitekim Keldani halkı taptıkları her bir yıldızın heykelini yapar ve bu heykellerden medet umarlardı. Ayrıca büyücülerin de yıldızlara yakın olduklarını düşünür ve onların insan ve tabiatı değiştirdiklerine inanırlardı. Öyle ki; bir büyücünün bir kimseyi kedi, köpek, eşek veya fare şekline sokabildiğine ve dilediğinde tekrar eski haline getirebildiğine inanılırdı. Ayrıca bir büyücü bir süpürgeye, bir haliya ya da ufak bir küpe binip bir ülkeden bir ülkeye uçup aynı gün dönebilirdi (Ateş, 1995: 213).

Kur’an-ı Kerim’de Bakara suresinin 102. Ayetinde “Sabie” olarak geçen Babil, imtihan için yeryüzüne gönderilen Harut ve Marut isimli iki meleğin gönderildiği şehir

olarak geçmektedir. Bilindiği üzere birçok araştırmacı ve çoğu kaynağa göre insanlar, Harut ve Marut isimli bu iki melekten (kimine göre iki insan) büyüü öğrenmiş ve kâfir olmuşlardır (Karaman, 2015: 50). Belki de bu sebepten dolayı büyücülük en parlak dönemini Keldaniler Dönemi'nde icra etmiştir. Zira çevre uygarlıkların hemen hemen hepsi büyü konusunda Keldanilerden yardım alırlardı. L. De Gerin- Ricard'ın Keldanilerle ilgili şu sözleri de bu tezi kanıtlar niteliktedir. Ricar; "Mezopotamya'da doktorlar, rahipler, sihirbazlar (büyücüler) ve kâhinler Keldaniler arasından seçilirdi." der (Scognamillo ve Arslan, 1999: 4).

Güneş, yıldız gibi gök cisimlerinin evreni idare ettiğine inanan fakat hem gök cisimlerini hem de bütün kâinatı yaratan Allah'ı inkâr eden Babil halkının bu batıl ve yanlış inançlarını düzeltmek ve onları doğru yola getirmek üzere Hz. İbrahim (as) Peygamber olarak gönderilmiştir. Her ne kadar Hz. İbrahim onlara hak yolu gösterse de çoğu buna yüz çevirmiş ve inkâr yolunu seçmiştir. İnkârcılar hak olana, doğru olana yüz çevirdikleri gibi Hz. İbrahim'i de ateşe atmışlardır. Fakat Yüce Allah inkârcıların ateşini zararsız hale getirmiş ve Hz. İbrahim'e kendisine inananlarla oradan hicret etmesini emretmiştir (Tambağ, 2004: 38).

2.1.3. Asurlularda Büyü:

Mezopotamya'nın diğer önemli uygarlıklarından bir tanesi olan ve bugünkü Kuzey Irak'ın Dicle kıyısında bulunan Asur, bir bakıma Orta Doğu büyücülüğünün başlangıcı sayılabilir. Orta Çağ'dan kalma büyü kitaplarına ve grimoireslara (kara büyü kitapları) baktığımızda Asur'dan kalma birçok büyü formülü ile karşılaşmaktayız. Özellikle büyüsel işlemlerde kullanılan cin çağırma ve ruh çağırmanın ilk örneklerini Asurlularda bulmaktayız. Nitekim MÖ 700 yıllarından kalma bir yazıt bunu kanıtlamaktadır. "Görüntüler imal eden, büyü yapan, yüzü kötü, gözü kem, ağzı kötü, dili kötü, dudakları kötü olanı, en etkili büyüleri yapanı çağırın gökyüzünün ruhları yeryüzünün ruhları" (Scognamillo ve Arslan, 1999: 43).

Asurlularda kara büyü yapılmakla beraber, yapılan büyülerin çoğu kötü ruhlara, cinlere, kötü büyülere, şeytanlara karşı koruma amaçlı yapılmıştır. Öyle ki Kültepe'de yapılan kazılarda 23.500 belge bulunmuştur. Bu belgelerden sekiz tanesi büyü ile ilgilidir. Büyü ile ilgili bulunan bu belgelerden iki tanesi Marat Anim (Anum'un kızı) olarak isimlendirilen Lamastum adlı korkunç cine karşı yapılmıştır. Lamastum

Mezopotamya mitolojinde bebek ölümlerine sebep olan ve diğer cinlerden üstün olan hatta tanrı determinatifi ile eş değer tutulan bir cindir. 1990 yılında bulunan büyü metninde iki farklı büyü geçmektedir. Biri kadının doğumu kolaylaştırmak için doğum esnasında okuduğu şiirsel sözler, diğeri net olmamakla beraber yeşil kelimesinin sık sık kullanıldığı safra ile ilgilidir. Kazıların ilk yıllarında yani 1948 yıllarında bulunan iki metinde ise Kervandan ayrılmış, yolunu kaybetmiş insanları kara köpekten koruma amaçlıdır. Buradaki kara köpek muhtemelen mecaz anlamda kullanılmış olup kara köpekle kastedilen kötü ruh ve cinlerdir. Yine aynı kazılarda 1994 yılında bulunan başka bir metinde kötü, kem gözlere yani nazara karşı yapılmış bir büyü içermektedir (Erol, 2014: 38). Asurluların büyüden korunmak için başvurdukları diğer bir yöntem ise arındırmak yani su ile yıkanma yöntemidir. Yıkanırken “Bedenimde bulunan her kötü şey, ellerimle yıkandığımda, su ile birlikte akıp gitsin” duasını okur ve tanrıdan yardım isterlerdi. Görüldüğü üzere Asurlular büyüü genellikle korunma amaçlı kullanmışlardır.

Büyücülerin; Sahiru (büyüleme uzmanı), Kassapu (iksisir ve zehir uzmanı ve pasistu (merhem uzmanı) şeklinde çeşitlere ayrıldığı Asur’da diğer uygarlıklarda olduğu gibi kara büyü için kukla ve heykelcikler kullanılırdı. Fakat Asurluların diğerlerinden farkı kukla ve heykelciklerinin tahtadan yapılmasıdır. Diğer uygarlıklar genellikle kukla ve heykelcikleri mumdan veya paçavralardan yaparlardı. Heykel ve kuklalar hazırlandıktan sonra simgelediği kişiyi etkisiz hale getirmek için parçalanır ve duruma göre sözler söylenirdi. Dilini koparıyorum, gücünü parçalıyorum, çevik ayaklarına sahip oluyorum vs. (Scognamillo ve Arslan, 1999: 43).

2.1.4. Hititlerde Büyü:

Büyünün her alanda hâkim olduğu başka bir medeniyet de Hititlerdir. Yapılan çalışmalarla Hitit medeniyetinin hüküm sürdüğü coğrafyada birçok büyü ritüeli bulunmuş, civar toplulukların tesiri ve çok çeşitli tanrıların olması sebebiyle geniş bir büyü arşivine sahip olmuşlardır. Çünkü Hititler savaştıkları, sosyal, siyasal veya ekonomik ilişki kurdukları toplumların tanrılarını kendi tanrıları kabul etmişlerdir. Bu nedenden dolayı da Hititler tarihte “Bin Tanrılı Halk” olarak bilinmektedirler (Özeser, 2018: 16).

Kaynaklar Hititlerde büyüünün özellikle başkent Hattuşas'ta MÖ 16 yüzyıllardan başlayıp kesintisiz bir şekilde MÖ 1200 yıllarına kadar sürdüğünü göstermektedir. Büyünün Hititlerde bu denli uzun sürmesi onların büyüyle ne kadar ilgili olduklarını göstermektedir. Öyle ki Hititler kendi büyücülerıyla yetinmeyip, civar bölgelerden ve özellikle Orta Anadolu'nun dışındaki ve Güney Anadolu'daki bölgelerden, Kizzuwatna'dan, Kummani'den büyücü bile ithal etmişlerdir (Başol, 2014: 46).

Hititlerde büyüler genellikle ak büyü ve kara büyü olarak ikiye ayrılmaktaydı. Ak büyüünün olumlu karşılandığı ve hatta kraliyet ailesi tarafından bile kullanıldığı, içinde kötü niyet ve kötülük barındıran kara büyüünün ise ölümle cezalandırıldığı Hititlerde büyücüler ise daha çok farklı alanlarda uzmanlaşmış kadınlardan oluşuyordu. Örneğin orduda herhangi bir hastalık olduğu zaman Ashella'ya, olumsuz ve sıkıntılı zamanlarda Hantitassu'ya, ailevi problemler olduğu zaman Mastikka'ya başvururlardı (Yıldırım, 2015: 243). Kadınlar dışında erkekler, kâhinler, ebeler, tapınak görevlileri, kuş yakalayıcılar ve hizmetçiler de büyü yapmışlardır. Bu büyücüler mekân olarak genelde tapınak, el değmemiş ve hayvan girmemiş yer, büyü yapanın evi, Tanrı'ya kurban yollamak için açılan kurban çukurları, tarla olmayan ve pulluk girmeyen yerler seçmiştir. Kullanılan malzemeler taş, kil, hamur, ip, yün, kap, çeşitli yiyecek, içecek, bitki ve hayvanlardır. Büyünün uygulanacağı zaman dilimleri ise şafak vakti, sabah, öğlen, akşam ve gece vakitleridir. Kefalet ödeme, tanrılardan yardım dileme, vekil tayin etme, özdeşleştirme ve benzetme (analoji) gibi yöntemler kullanılırken (Özeser, 2018: 9) en çok benzetme (analoji) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem tabiatla olup her şeyin dikkatlice gözlenmesine dayanır. Buradaki gaye istenilen neticeyi taklit yoluyla elde etmektir. Yani sembolik olarak yapılan eylemlerle ya da ifade edilen büyücü sözlerle kötülüğü yapan kişi veya başka yaratıklar arasında ilişki kurmaktır. Örneğin ateşe atılan karın hemen erimesi ve bu kar nasıl hemen eridiyse kötülükler de aynı şekilde erisin gitsin (Yıldırım, 2015: 63).

Hititlerde ak ve kara büyü ama özellikle ak büyü her zaman etkin olmuş ve kraliyet ailesi dahi her kesimden insanın başvurduğu bir ritüel olmuştur. Kötülüğü yok edici ve uzaklaştırıcı, hastalıkları tedavi edici kısacası her olumsuz durumdan koruyucu etkisine inanılan büyü, tarih boyunca Hititlerin yaşam merkezinde olmuştur (Cesur, 2017: 806).

2.1.5. Antik Roma ve Antik Yunanda Büyü:

Putperest ve çok tanrılı olan Roma'da Orta Doğu'dan, başta Mısır'dan gelen etkilerle büyücülük uygun bir zemin bulmuş böylece gizli büyücü örgütler ve büyüsel ayinler çoğalarak artmıştır. Bunun farkına varan Roma, sert kararlar almış ve nihayetinde MÖ 451 yılında bir yasa ile büyücülüğü kesinlikle yasaklamıştır. (Tambağ, 2004: 43) Çünkü Romalılar büyüü boş ve anlamsız, büyücülerini de sahtekâr, yalancı ve hilekâr kişiler olarak görüyorlardı (Tanyu, 1992: 503). Fakat yasaklanmasına rağmen büyücülük en fanatik taraftarlarını her zamanki gibi halk ve soylu kesim arasında bulmuştur. Nitekim nedendir bilinmez büyücülük tarih boyunca iki sınıf arasında yayılmıştır. Bunlar; "Her şeye sahip olanlar ve hiç bir şeye sahip olmayanlar".

Önceleri Mısır büyü ve büyücülerinden etkilenen Roma, daha sonra Keldaniler ve Yunanlılardan etkilenmiştir. Bu etkileşim sonucunda Roma'da kehanet ve kâhinlik hem artmış hem de daha çok önem kazanmıştır. Böylece Roma'nın korktuğu başına geliyor. Çünkü Roma'nın en büyük endişelerinden biri kehanete yönelikti. Zira Roma'da doğumdan ölüme kadar her şeyden bir yorum çıkartılıyordu.

Çiçero'nun

Haruspici: Hayvanların organlarını, başta ciğerlerini, inceleyerek tanrıların niyetlerini anlamak,

Fulgurales: Şimşekleri yorumlamak ve uzaklaştırmak sanatı,

Rituales: Toplumsal ve siyasal koşulları, insan hayatını, ölüm sonrasını düzenleyen yarı büyüsel kurallar (Scognamillo ve Arslan, 1999: 47) şeklinde büyüü üç kısma ayırdığı Roma, son zamanlarda büyücü ve kâhinlerin merkezi konumuna gelmiştir. Soylu ve imparatorlar bu büyücülerden yararlanmakla birlikte onlara kötü davranmaktan, onları cezalandırmaktan da geri kalmamıştır. Nitekim bir rivayete göre Tiberus büyü yapmakla suçladığı 4.000 köleyi azat etmiş ve daha sonra Sardunya adasına sürmüştür (Tambağ, 2004: 44).

Demokrasinin ilk temellerinin atıldığı ve filozoflarıyla, tarihçileriyle, bilim insanlarıyla zamanında birçok medeniyeti özellikle de Batı'yı etkileyen Yunanlılar da

dünyadaki birçok uygarlık gibi büyüye ilgi duymuş ve büyüsel işlemler yapmışlardır. Toplumun sınıflara ayrıldığı, çok tanrılı Antik Yunan, büyü konusunda başta Mısır olmak üzere Doğu'daki medeniyetlerden etkileniyor ve zamanla Yunanlıların Tselya Bölgesi büyücü ve cadıların merkezi haline geliyor. Yerel inançlar ve efsanelerin de etkisiyle şehirlerde büyücülerden geçilmez oluyor ve Yunanlılar büyüye teslim oluyor (Scognamillo ve Arslan, 1999: 47). Durum böyle olunca Eski Yunan filozofları da büyüye inanıyor ve hatta Porphyrius gibi bazı filozoflar büyücü bile oluyor. (Tanyu, 1992: 503) Empedokles'e ait şu sözler “Sonra ölen bir insanın yaşam gücünü Hades'ten alıp getireceksin”, arı yetiştiriciliği yapan Aristaios'un Orpheus'un karısı Eurydike'yi öldürmesi üzerine Orpheus'un yer altı dünyasına inip, müziğiyle tanrıları mest edip karısını kurtarması ve Aristo'nun İskender için yaptığı “ Ayine-i İskender” Yunanlı filozofların büyüyle ne derece ilgili olduklarının önemli örneklerindendir (Karaman, 2015: 46).

Hekata'nın büyücülülerin ilahesi olduğu Eski Yunan'da büyücüler, Pisagor'un rakamlarından faydalanarak sayıları büyümlü daireler içinde kullanan Pisagorcular büyü nazariyeleri yanında büyü uygulamaları da yapmışlardır (Tanyu, 1992: 503). Böylece farklı şekillerde ünlenen Yunan büyücüler işi ticarete döküp göz bağıcılığı da yaparak cahil halkı kandırmaya başladılar.

Yunan medeniyetinin çöküp Hristiyanlığın yayılmasıyla birlikte büyücülük ve kilise karşı karşıya geliyor. Asırlarca acımasız bir mücadele başlıyor. Kilise büyü ve büyücülere şiddetle karşı çıkmasına rağmen büyücüler yer altında faaliyetlerini sürdürmüşler ve büyücü örgütler kendilerini sürekli geliştirerek büyüsel işlemlerine devam etmişlerdir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 49).

2.1.6. Eski Türklerde Büyü ve Şamanizm:

Yeryüzündeki bütün toplumlarda olduğu gibi eski Türk topluluklarında da büyü, falcılık, kehanet, tılsım gibi ökült ilimler var olup bu işleri şaman veya kam isimli kişiler yapardı. Şaman; eski Türklerde din olmasa da dinsel işlevi bulunan ve toplumsal taleplere cevap veren Şamanizm adlı anlayışın din büyüğüdür. Şamanizm anlayışı, Türklerin Gök Tanrı inancından sonra kabul ettikleri ve İslamiyet'in kabulüne kadar sürdürdükleri bir inanç olup, hemen hemen bütün Türk boylarında görülmüştür (Çelebi, 2009: 31).

Özellikle Kuzey Asya’da yaygın olan Şamanizm ve Şamanlık öğrenimle elde edilmeyen bir sanattır. Şaman olmak için bir şamanın neslinden gelmek lazımdır. Nöbet geçiren, sinirli ve hasta olan şamanlar hem iyi hem de kötü ruhlarla iletişime geçip insanlara musallat olan kötü ruhları kovarlardı (Kahraman, 2013: 134).

Şamanizm inancında bazı önemli olay ve tarihlerde törenler yapılırdı. Bu törenler ilkbahar ve sonbahar törenleridir. Törenleri idare eden, daha doğrusu ruhlarla insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen kişi de din adamı Şaman’dır (Kahraman, 2013: 134). Amerika Kızılderilileri arasında hekim adam (medicine man), Afrika ve Malezya’da büyücü doktor, Eskimolarda angakok şeklinde ifade edilen ve hem kadın hem de erkek olabilen Şamanlar sadece ihtiyaç duyulduğunda hekimlik görevini üstlenirlerdi. Genellikle tek başlarına çalışan Şamanlar, insanların isteği üzerine kötü ruhları kovma ve yatıştırma gibi konularda uzmanlaşmışlardır. Ayrıca talih açmak için muskalar yapar, hastalıkları tedavi eder, rüya yorumlar ve bazen de sihirbazlık yaparlardı. Genelde geri zekâlı, şizofrenik ve akli dengeleri bozuk olan şamanlar, uzun süren seanslar sırasında bazı bitkilerin de yardımıyla transa girerek kendilerinden geçerlerdi. Tabiatüstü güçlerinin olduğuna inanan şamanlar, tütsü yakarak ve nerden geldiği belli olmayan sesler çıkararak karşısındakini hipnotize eder ve yapılanların tabiatüstü gücün eseri olduğu izlenimini verirlerdi (Wels, 1972: 113). Ruhlarla, tanrılarla, cinlerle kısacası doğaüstü varlıklarla iletişime geçtiğine inanılan şaman; büyü yapar, afsun (arvaş) yapar, insanların düşüncelerini okur, gelecekte haber verir, üfürür, davul çalıp kendinden geçerek görünmeyen varlıklarla iletişime geçerdi (Tanyu, 1992: 503).

Bütün bu doğaüstü özelliklere sahip olan şamanların doğal olarak eski Türklerde birçok görevi vardı. Hastalıkları tedavi etmek, tanrılara kurban adanmak, insanlarla tanrıları görüştürmek, insanların ruhlarını öteki dünyaya göndermek gibi (Çelebi, 2009: 31).

Faaliyet alanı ve asıl görevi, ruh çağırma, tedavi, büyü ve kehanet olan şaman; İcra ettiği görev ve aktivitelerden dolayı korkulan ve saygı duyulan bir kişidir. Yaptıklarına karşılık “ürüng” adlı bir ücret alan Şaman’a, peygamberin şekil ve nitelik değiştirmiş şekli gibi bakanlar da olmuştur. Bu görüşte olanlara göre ilk Şaman peygamber, sonrakiler ise onun birer taklidi olup şekil ve nitelik değiştirmiş şeklidir.

Buna delil olarak Kırgızların Şamanlara “Faghinunun” demeleri ve bu kelimenin “Allah’ın Peygamber’i” manasına gelmesi gösterilmektedir (Küçük Vd. 2009: 68).

Eski Türk topluluklarında çocuklar, ifrit (cin) ve nazara karşı ilaçla efsunlanır, kendisine ifrit musallat olan kişinin yüzüne soğuk su serpilir, sonra “kovuç kovuç” (kaç kaç) denilerek kişi üzerlik ve öd ağacıyla tütsülenirdi. Oğuzlar, ifrit çarpması, üfürük ve afsun için “kovuz”, büyü için “yelvi”, büyücü için de “yelviçin” kelimelerini kullanırken, Kıpçaklar büyüye “arbay” demişlerdir (Tanyu, 1992: 504). Eski Türklerin sosyal yaşamıyla ilgili bize bilgi veren Divan-ı Lügati’t Türk’te ise büyü için “Abako, arkoş, arwalmak, arwaş, arwaşmak, arwoş, osrok, kam, kovu, kovuz, kösgük, monçuk, örüng, yalwo, yat, yatlamak, yel.” “Arwaş, arwoş, arkoş, yalwo” kelimeleri kullanılmıştır (Çelebi, 2009: 31).

Eski Türk medeniyetleri büyü dışında her türlü musibet ve olumsuzluğa karşı koruyucu tesiri olduğuna inanılan muska ve tılsım da çokça kullanılmıştır. Nitekim Budist ve Manihesit Türklerin de yaşadığı Doğu Türkistan’da yapılan kazılarda bolca tılsım ve muska bulunmuştur. Budist Türkler tılsım için Çince “vu” kelimesi kullanmışlardır.

Türkler 10. asırlarda kitleler halinde İslamiyet’i seçerek Müslüman olmuşlardır. Bilindiği üzere İslamiyet sihir ve büyüye karşı olmuş ve bunları kesinlikle yasaklamıştır. Bunun farkında olan büyücü Şamanlar, Budist ve Maniheist rahipler eski adet ve gelenekleri sürdürmek ve mesleki çıkarlarını korumak amacıyla hurafelerini din ve başka topluluklardan da öğrendikleriyle harmanlayarak büyücülüğe yeni bir boyut kazandırmışlardır. Ayrıca Türklerden kalan eski âdetler, İran, Eski Mısır, Mezopotamya ve Anadolu’daki bazı kültürlerin de etkisiyle sihir ve büyü Türklerde hiç bitmemiş ve günümüze kadar devam etmiştir (Tanyu, 1992: 504). Öyle ki sağlık ve halk hekimliği ile kaynaşan uygulamalarıyla büyü, Türkiye’nin birçok bölgesinde hâlâ hizmet vermektedir. Evliliğini kurtarmak isteyen kişiler, sevgilerine karşılık bulamayan âşıklar, çocuğu olmayan aileler, hastalıklarına şifa bulmak ve sınavlarda başarılı olmak isteyen insanlar gibi çok farklı amaç için büyüye başvuranlar olduğu gibi hayvanlarda çiçek, delibaş, kuduz, domuz başı, sancı gibi hastalıklarda, hayvanları kötülük ve tehlikelerden kurtarmak için kurtağzını bağlamada, nazardan korunmada ve daha birçok gaye için büyüsel işlemlere başvurulmaktadır (Kardaş, 2019: 110).

2.2. TEK TANRILI DİNLERDE BÜYÜ

Büyü ve din farklı kavramlar olsalar da özellikle iptidai toplumlar ve çok tanrılı dinler devrinde bu iki kavram sürekli birbirine karıştırılmış ve bu karışıklık günümüze dek devam etmiştir (Tambağ, 2004: 54). Sosyoloji, Antropoloji, mitoloji ve dinler tarihi gibi bilimlerle ilgilenen birçok araştırmacı din-büyü ilişkisi üzerinde durmuştur. Kimi araştırmacıya göre büyüün kaynağı din, kimine göre de dinin kaynağı büyüdür. Kimi araştırmacı ise büyü ile dinin ortak bir kökten çıktığını savunmuştur. Örneğin Frazer eski çağlarda ilkel insanların doğaya büyüyle hükmetmeye çalıştıklarını fakat zamanla büyüün etkisiz kaldığını gördüklerinde, cin, ata ruhu ve Tanrı gibi daha yüksek varlıklara yöneldiklerini ve onlardan medet umduklarını belirterek dinin kaynağının büyü olduğunu belirtir (Malinowski, 1964: 4). Frazer'in bu görüşüne K. Th. Preuss da katılırken, F. W. Schmidt, A. Loisy, E. Durkheim, R. R. Marett, J. H. King, A. Lang gibi araştırmacılar ise dinin zamanla bozulmasından sonra büyü ve büyüsel işlemlerinin ortaya çıktığını ve büyüün kaynağının din olduğunu savunmuşlardır. M. Maus ve Levy Bruhl ise din ile büyüün aynı kökten çıktığını öne sürmüşlerdir (Tanyu, 1992: 501).

Yukarıdaki görüşlerden de anlaşılacağı üzere bütün toplumlar ve her çağda var olan din ve büyü günümüze dek varlığını devam ettirerek hep iç içe olmuşlar. Nitekim Malinowski, "İptidai olsun, medeni olsun büyüsüz ve dinsiz hiçbir toplum yoktur." Der (Malinowski, 1964: 1).

Çok tanrılı dinler devrinde insan-tanrı ilişkilerini düzenleyen ve hemen hemen hayatın her safhasında var olan büyü tek tanrılı dinlerde yasaklanmıştır. Fakat tek tanrılığı kabul eden toplum ve uygarlıklar eski inanç ve adetlerini muhafaza ederek devam ettirmişlerdir. Öyle ki büyü, tek tanrılı dinlerde hiçbir zaman yok olmamış ve Hristiyanlık, Yahudilik, İslamiyet gibi semavi dinlerde mevcudiyetini korumuştur (Tambağ, 2004: 54).

2.2.1. İslamiyet'te Büyü

İslamiyet; sihir, büyü, falcılık, kâhinlik, münecimlik vb. ökült ilimlerin toplumsal yapıyı bozmaları sebebiyle büyük günahlardan saymıştır. Hatta İslam âlimleri yapılanların küfrü gerektirecek cinsten olması halinde yapanların da kâfir olacağını söylemişlerdir. Ki Bakara suresinin 102. ayetinde de bu açıkça belirtilmiştir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 103). Kur'an-ı Kerim ve hadislerde de açıklandığı üzere

özellikle büyüün haram olduğu belirtilmiş ve Allah’a şirk koştuktan sonra en büyük ikinci günah sayılmıştır. Nitekim İslam peygamberi bir gün; (insanı felakete ve helake sürükleyen) yedi büyük günden sakının, dediğinde etrafındakiler: Ey Allah’ın peygamberi, bunlar hangileridir, dediler. Bunun üzerine İslam peygamberi:

- Allah’a şirk koştukt,
- Büyü (sihir) Yapmak,
- Haksız yere adam öldürmek,
- Faiz yemek,
- Yetim hakkı yemek,
- Düşmanı ile savaşırken savaş meydanından kaçmak,
- Evli ve hiçbir şeyden haberi olmayan namuslu bir kadına (zina isnat ederek) iftira etmektir, demiştir.

Yine üç günah vardır ki bunlardan biri kimde yoksa Allah bundan başka günahlarını dilediği kimse için bağışlar:

- Allah’a hiçbir şeyi ortak koştuktan ölen,
- Sihirbaz(büyücü) olmayan
- Din kardeşlerine kin tutmayan (Altan, 1995: 131)

Sihir ve büyü daha çok cahiliye devrinde yaygındı. Cincilik, kehanet, fal okları, yıldızlara bakmak, küçük kareler çizip içlerine harf veya sayı yazmak, düğüm atmak ve üfleme gibi yollarla büyü yapılıyor ve bütün bunlar putperestlikle beraber yürütülüyordu. Allah, peygamber, din ve kutsal kitapları tanımamasına rağmen, menfaat kökenli bir disiplin olduğundan cahiliye Arapları bu büyücülere inanıyor ve onlara saygı duyuyorlardı. Çünkü büyücülerin güçlerinin her şeye yettiğine kanaat getiriyorlardı (Tanyu, 1992: 506). Bu durum Kur’an-ı Kerim indiği dönemde de hem Yahudiler hem Hristiyanlar hem cahil Araplar hem de Mekkeli müşrikler arasında devam etmiştir. Bu dönemde insanların en korktukları şey ise karanlık idi. Kötü ruhların, cinlerin karanlıkta ortaya çıkıp insanları çarptıklarına inanılıyor. İşte bu sebepten dolayı insanlar büyücü ve üfürükçülere gidip bu kötü ruh ve cinlerin zararlarından korunurlardı. Bu zaman zarfında insanların korku ve endişelerini gidermek ve onları korumak için vahiy yoluyla Felak suresinin indirildiği söylenmektedir (Çelebi, 2009: 36). Başka bir rivayete göre ise Beni Zurayk kabilesine mensup ve Yahudi olan Labid İbnu’l A-sam’ın Hz.

Peygamber’e büyü yapması üzerine Felak ve Nas surelerinin indirildiği söylenir (Çakın, 2017: 28).

Bakara suresinin 102. ayetinde geçen “Süleyman’ın hükümrancılığı hakkında onlar, şeytanların uydurup söylediklerine tabi oldular. Hâlbuki Süleyman büyü yapıp kâfir olmadı; lakin şeytanlar kâfir oldular...” (Bakara, 2/102) Araf Suresi 116. Ayet’inde geçen “insanların gözlerini büyülediler.” (Araf, 7/116) Ve Felak suresinde geçen “Düğümlere üfleyenlerin şerrinden sana sığınırım.” (Felak suresi) ayetleri sihir ve büyüün Hz. Süleyman Devri dahi İslamiyet tarihi boyunca var olduğunu göstermektedir.

Ayet, hadis ve gönderilen bütün peygamberlerin büyüü yasaklamasına rağmen Müslüman toplumlar büyü yapmaktan ve büyücülere gitmekten vazgeçmemiş ve çoğu müşkül durumda büyüye başvurmuşlardır. Hâlbuki sihir ve büyü gibi tehlikelerden korunmanın en faydalı yolu; dinen de meşru olan Kur’an ve sünnette bildirilen Allah Teâlâ’ya sığınılan sure ve duaları okumaktır. Örneğin büyüye maruz kalmamak için;

- Farz namazlarından sonra ve uykudan önce Ayetel-Kürsi’yi okumak,
- Sabah ve akşam namazının farzından sonra ve uykudan önce İhlas, Felak, Nas surelerini üçer defa okumak,
- Yine Felak, Nas ve İhlas surelerini her farz namazın sonunda okumak,
- Akşamleyin Bakara suresinin son iki ayetini okumak,
- Sabah ve akşamın ilk vakitlerinde “Yerde ve gökte, adıyla hiçbir şeyin zarar veremediği Allah’ın adıyla. O, (her şeyi) hakkıyla işiten ve bilendir”. Duasını okumak.
- “Yarattığı şeylerin şerrinden Allah’ın noksansız sözlerine sığınırım” duasını okumak ve bu rukyeyi bir miktar suya okuyup üfledikten sonra o sudan bir miktar içip geri kalanıyla yıkanmak,

Herhangi bir büyüye maruz kalındığında ise;

- “İnsanların Rabb’i olan Allah’ım! Hastalığı gider. Şifa ver. Çünkü ancak sen şifa verirsin. Öyle bir şifa ver ki hiçbir hastalık kalmasın” duasını okumak,
- Ehli iman birisinin hasta olan (büyüye maruz kalan) kişiye; “Allah’ın adıyla sana eziyet veren her şeyden, her (kötü) nefisten ve her haset eden gözden senin

üzerine okurum. Allah sana şifa versin. Allah'ın adıyla sana okurum" duasını okumak,

- Büyülenmiş kişinin kendisi veya başkası tarafından kendisinin üzerine okunarak göğsüne veya başka bir yerine hafifçe üflemeli ve üzerine Fatiha, Ayetel-Kursi, İhlas, Felak ve Nas surelerini okumalı,
- Büyülenmiş kişinin herhangi bir yerine üflenerek, A'raf, Yunus ve Taha surelerinin sihir ve büyü ile ilgili ayetlerini okumak ve bu ayetlerle birlikte Kafirun, İhlas, Felak ve Nas surelerini okumak.
- Sidir ağacının yedi tane yeşil yaprağı öğütüldükten sonra suya konulup üzerine İhlas, Felak, Nas, Kafirun sureleri okunur ve o suyun bir kısmını içip bir kısmıyla da yıkanması
- Büyü yapılan yeri veya büyü'nün bulunduğu yeri öğrenmek için çaba harcıyıp, büyü'yü oradan çıkarıp imha etmek (büyüyü imha etmenin en etkili ve en faydalı yolu) (Baz, 2018: 12-32).

Bütün bunlar şifa bulmanın vesilelerindendir. Fakat iyi bilinmelidir ki şifayı veren en büyük tabip Allah'tır. O'nun her şeye gücü yeter. Hastalığı veren de ilacı veren O'dur. Birtakım gizli kuvvetlerin insanlar üzerinde tesir ettiğini iddia ederek büyü, tılsım veya üfürük ile bu tesirleri gidermeye çalışmak, bu tip şeylerle meşgul olanlara değer vermek de insanı şirke götüren tehlikeli davranışlardandır. Kur'an'a göre bütün bu iddiaların hepsi yalandır ve insanlara gereken, *"Yalnız Allah'a kulluk etmek ve yalnız Allah'tan yardım dilemek"* tir (Fatiha Suresi, 4).

2.2.2. Yahudilikte Büyü

Yaşayan ve ilahi olarak nitelendirilen dinler arasında mensubu en az ve en eski din olan Yahudilikte (Küçük vd. 2009: 279) kâinatı iyi ve kötü ruhların idare ettiği inancı büyü'yü ve ölümlerin diğer dünyada yeni bir hayat yaşadığı kanaatini doğurmuştur (Kahraman, 2013: 191).

Yahudilik inancına göre büyü'nün gücüne ve varlığına inanmak, tek tanrı inancında yer alan Tanrı'nın iradesinin insanların kendi gayeleri için kullanılması anlamına geldiği için ve kendi inançlarına ters düştüğü için yasaklanmıştır. Bu nedenden dolayı Yahudilerin kutsal kitabı Tanah'ta "Kadın veya erkek cinsiyet fark etmeden cincilik, falcılık, münecimlik yapan her kimse öldürülecektir" başka bir

pasajda “Afsuncu kadınları yaşatmayacaksın” diğer bir pasajda ise “Büyücülük ve münecimlik etmeyin ve bunlara dönmeyin” denilerek büyü ve büyücülük tamamen yasaklanmıştır (Tanyu, 1992:503).

Genel olarak Yahudilikte büyücülük yasaklansa da diğer uygarlık ve milletlerle, Mısırlılar, Fenikeliler, Suriyeliler ile olan etkileşimden dolayı hiçbir zaman büyüden ve büyüsel işlemlerden uzak durulmamıştır (Scognamillo ve Arslan, 1999: 42). Nitekim büyüde başvuru cin, şeytan, kötü ruh gibi varlıkların varlığını kabul etmek ve Tanah’ta yer alan “büyücülük, münecimlik, bakıcılıktan kurtulmayacağı” açıklaması Yahudilikte büyüün var olduğunu kanıtlamaktadır (Hasanoğlu, 2016: 954). Yine kutsal kitap Tanah’ta gelecekte haber veren kimseler (falcılar, münecimler, kâhinler), sadece büyü ile uğraşan kimseler (büyücüler, afsuncular) ve cindarlık bakıcılık yaparak, ölü ruhlarından bilgi edinerek hem kehanet hem de büyü ile uğraşan kimseler olmak üzere üç büyücü tipinden söz edilmesi Yahudilikte büyüün var olduğunu gösteren başka bir kanıttır (Tanyu, 1992: 505).

Yahudilikte ve Yahudiliğin kutsal kitabı Tanah’ta büyü için en çok kullanılan kelime “kshp” kökünden gelir. Büyüciye aşaf, kara büyüye mekhaşefah, büyücülere aşafim, afsunculara mekhaşefim, muskacıya hover, tılsımcıya hever, tılsıma ise lahaş denilmiştir (Hasanoğlu, 2016: 955).

Tanah, büyü ve büyücüler karşıtı içeriğe sahip parçalar içerdiği gibi seçkin kimselerin yaptığı büyüsel uygulamalar anlatan parçalar da içermektedir. Bu çelişkili anlatım için araştırmacılar, Yahudiliğin büyü konusunda tutarsız ve çifte standartlı bir yaklaşım sergilediğini ifade etmişlerdir. (Hasanoğlu, 2016: 955). Öyle ki, İsrailoğullarının birinci kralı saul, önceleri cinci, bakıcı, falcı ve büyücü gibi kimseleri kovmuştur. Daha sonra Filistin’le yapılan mücadeleyi kaybedince bir cinci kadın getirtmiş ve ölmüşlerin ruhlarıyla irtibata geçtiğini iddia eden bu cinci kadından kendisini ölmüş olan Samuel’le görüştürmesini ister bunun üzerine kadın onu görüştürür (Tanyu, 1992:505). Görüldüğü üzere Yahudilikte büyü yasaklanmasına rağmen ihtiyaç duyulduğunda seçkin kişilerin (kral, lider) başvurmasında sakınca görülmemiştir. Buna göre Yahudiliğin ve kutsal kitap Tanah’ın yasaklamış olduğu büyü; yönetici sınıfın gücünü pekiştirmeyen, sıradan ve muhalif kişilerce yapılan büyü olduğunu göstermektedir.

Sonuç itibarıyla büyü, seçkin Yahudi toplumunun temizliğini muhafaza etmek amacıyla yasaklansa da belirli şartlarda uygulanmıştır (Hasanoğlu, 2016: 955). Örneğin bir hastayı iyileştirmek için bu kişinin hastalığının bir hayvana aktarılması, bir ineğin küllerini içeren su ile temizlenmesi, fal bakılması, sihirli değneklerin kullanılması (Scognamillo ve Arslan, 1999: 42), kara büyüyle yakından ilgili olan ve Yahudi mistisizmini ifade eden kabala geleneğinin başta masonluk olmak üzere bazı örgüt ve tarikatlarca kullanılması (Kartopu ve Ünal, 2019: 388).

2.2.3. Hristiyanlıkta Büyü

Vahiy ve kutsal kitaba dayanan, özde tek tanrılı olmakla beraber, daha sonra üçleme/teslise (tanrı inancı) yer veren Hristiyanlık Filistin bölgesinde doğmuştur (Küçük vd. 2009: 347). Hristiyanlıkta da tıpkı Yahudilik ve İslamiyet gibi büyü hem resmî hem de gayri resmî olarak yasaklanmıştır. Nitekim Yeni Ahit, cinlere ve putlara tapanları, zina ve kötülük yapanları, katiller ve büyücülerini şiddetle kınarken (Tanyu, 1992: 505) Hristiyanlık, büyüün kötü bir ilim olduğunu ve İncil'in yayılmasına mani olmak amacıyla iblis tarafından icat edildiğini belirtir. Bu nedenle de Hristiyanlığın kutsal kitabı İncil, büyücülere “doğru ve Rabbin yolundan saptıran, şeytanın oğlu” gibi sıfatlar vermiştir. Yine Aziz Augustinus büyü için, insanlığı uçuruma sürükleyen zararlı, uğursuz ilim olarak nitelendirmiştir (Ordu, 2020: 25).

Hristiyanlıkta büyü konusu Eski Ahittekin (Tevrat) göre Yeni Ahit'te (İncil) daha az yer almıştır. Öyle ki İsa Mesih'in doğumu esnasında gökteki alametleri yorumlayarak İsa'nın doğumunu müjdelemeleri bir tek Matta İncil'inde geçmektedir. İsa'yı iblislerin başı ve cin çıkarmakla suçlayanlara karşı Hz. İsa'nın Ruhulkudüs'e kirli ruh dediklerini hatırlatması Markos ve Yuhanna İncil'lerinde geçer. Cin çıkarma işi Hz. İsa'dan sonra da devam etmiştir. Hz İsa'nın havarileri arasına sonradan giren Pavlus, bir gün falcı bir kızdaki ruha çık deyince ruh (cin) hemen çıkmış. Yine başka bir gün Pavlus yalancı peygamber olan bir büyücüye gözlerini dikerek büyücünün gözlerini kör eder (Tanyu, 1992: 505).

Hristiyan kilisesi, büyü uygulamalarının Hristiyanlık öncesi pagan kırsal kesiminden kaldığını ve büyü yapanların Hristiyan olmayan kişiler olduğunu söylemiştir. Aynı şekilde “Tanrı'nın Şehri ve İtiraflar” kitaplarının yazarı Aziz Augustinus da büyüü putperest toplumların mirası olarak görmektedir. Hem kilise,

hem Aziz Augustinus hem de önemli bazı kişiler büyüünün ancak dinin iyi bir şekilde öğretilmesiyle önlenebileceğini söylemişlerdir. Bütün bunlara rağmen büyüünün önüne geçilemeyince kilise, büyücü ve kâhinlerin arttığını söyleyerek onlara savaş açmış, çoğu masum olan on binlerce kişiyi hapsedmiş, idam etmiş ve yakmıştır (Tanyu, 1992: 505).

Amerikalı tarihçi Henry Charles Lea “Orta Çağ Engizisyonun Tarihi” isimli kitabında kilisenin bunu organize ettiğini, büyücü ve cadıların duruşmalarının da bizzat engizisyon ve papalık tarafından yapıldığını ve bu davaların sapkınlık davası olarak ele alındığını belirtmiştir (Eliade, 2016: 96).

2.3. BÜYÜ TASNİFLERİ

İnsan yaradılışı gereği bilinmeyene, esrarengiz olana karşı her zaman ilgi duymuş ve bunun için çeşitli yollara başvurmuştur. Bu yollardan bir tanesi de büyüdür. Temeli çıkar, hırs ve nefis üzerine kurulu olan büyüye insanlar tarih boyunca farklı amaçlar için başvurmuşlardır. Bu amaçlardan bir tanesi belki de en önemlisi canlı cansız varlıklar üzerinde istenen değişikliği meydana getirmektir. Bu değişiklik veya değişikliklerin insanların istek ve gayeleri doğrultusunda oluşabilmesi için farklı yöntem ve farklı büyüsel işlemler gerekmektedir. Bu nedenle de büyü durum ve amaca göre farklı kollara ayrılmaktadır.

Konuyla ilgili çalışma yapan Örnek “Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki” isimli çalışmasında büyüü beş kola ayırmaktadır. Bunlar:

1. Sempatik Büyü: a) Taklit büyü (homeopatik maji) b) Temas büyü (kontajiyöz maji)
2. Ak Büyü (pozitif maji)
3. Kara Büyü (negatif maji)
4. Aktif Büyü
5. Pasif Büyü (Örnek, 1966: 34)

Scognamillo ve Arslan “Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Büyü” adlı eserlerinde büyüü üç kola ayırmaktadırlar. Bunlar:

1. Ak Büyü
2. Kara Büyü

3. Kırmızı Büyü (Scognamillo ve Arslan, 1999: 24)

Halk bilimci Pertev Naili Boratav “100 Soruda Türk Folkloru” adlı çalışmasında ise büyüü ikiye ayırmaktadır.

1. Olumlu Büyüler
2. Kötü (olumsuz) Büyüler (Boratav, 2003: 137)

Hangi amaçla olursa olsun geneli iyi ya da kötü niyet üzerine yapılan büyüü biz Tanyu’nun da tasnif ettiği şekliyle altı kola ayıracağız.

2.3.1. Ak Büyü (Koruyucu Büyü):

Olumlu ve şifacı büyü de denilen ak büyü, genel olarak birey veya toplumun iyiliği hedeflenerek yapılır. Ak büyü, dualardan, dini metinlerden, kutsal araçlardan ve din adamlarından faydalandığı için bu büyü çeşidiyle uğraşan kişiler de temiz ruhlu, iyi niyetli, insafli ve dindar olarak bilinirler (Tanyu, 1992: 502). Bu büyüün amacı hastalık, kuraklık, kaza, afet, Mal mülkün zarara uğraması, psikolojik sorunlar gibi maddi manevi musibetleri önleme, şifa ve destek vermedir (Tambağ, 1999: 24).

İsminden de anlaşılacağı üzere her ne kadar şifa ve destek verici bir büyü çeşidi olsa da ak büyü her zaman tartışma konusu olmuştur. Çünkü bu büyü çeşidine dâhil olan bazı büyüler bir tarafa yarar sağlarken diğer tarafa zarar vermektedir. Örneğin aşk büyüünde büyüü yapan kişi için durum olumlu ve yararlı iken büyü yapılan kişi için ise zorlama olduğundan durum zararlı ve olumsuzdur. Ak büyü ilk çağlardan günümüze kadar diğer büyü çeşitlerine ve özellikle kara büyüye göre iyi niyetli ve masum görüldüğü için yasaklanmamış hatta destek görmüştür. Uygulanışında ateş, altın, ayçiçeği, elma, fasulye, fildişi, inci, gümüş, kurşun, inci, portakal, su, sarımsak, süt, sirke, tavuk, tuz, yumurta, zeytinyağı, kuşkonmaz gibi malzemelerin kullanıldığı ak büyü yüzyılımızda ve günümüzde de önem kazanmış ve zenginlik, aşk, şöhret, refah amaçlarıyla kullanılmaktadır (Scognamillo ve Arslan, 1999: 25).

2.3.2. Kara Büyü (Kırmızı Büyü):

Amacı kötülük ve zarar vermek olan kara büyü hoşlanılmayan, düşman sayılan kişi ve kişilerin hayatına, sağlığına, mal ve mülküne zarar vermek, sevenleri birbirinden ayırmak, karı-koca arasında nefret uyandırmak, cinsel isteği yok etmek, sakat bırakıp hasta etmek ve hatta öldürmek gibi gayelerle yapılan büyüdür (Tambağ, 2004: 64).

İngilizlerin “sorcery” (kara büyü) olarak adlandırdıkları bu büyü, bilerek ve isteyerek yapılan kötü eylemleri kapsayan büyü türüdür. Kara büyüde genellikle kurbanın bedeninden (saç, tırnak) parçalar, bitkisel ve hayvansal kökenli karışımlar, kurbanın sürekli dokunduğu nesneler (elbise vb.), okuyup üfleme, iğne batırma, bir şey yedirme ve kurbanı fark ettirmeden dokunma gibi değişik ama görülmez birçok işlem yapılmaktadır.

Ak büyüünün karşıtı olan ve kullanımında ceset parçaları, idrar, kan, karga, kurbağa, kara kedi, kurt kanı, timsah dişleri, yarasa gözü, yarasa kanı, mezarlık toprağı, kara tüy, gibi insana korkunç ve tiksiniç gelen malzemeler kullanılan kara büyü genelde taklit ve temas yoluyla yapılmaktadır. Kara büyüü yapan kişi ise; kibirli, fırsatçı, maddiyatçı, gücünü arttırabilmek için her şeyi ve her yolu mubah gören kara büyücüdür.

2.3.3. Aktif Büyü:

Doğa olaylarına tesir etmek ve emri altına alarak dilediğı gibi yönlendirmek üzere yapılan faal ve aktif davranışlar biçiminde sergilenen büyü çeşididir. Aktif büyüde etkileyici ve güçlü bir iradeye sahip olmak, sıra dışı gizemli bir yaşam sürmek, dua, beddua, nefes ve çeşitli büyü sözlerini bilmek gerekir (Scognamillo ve Arslan, 1999: 29).

Aktif büyü genellikle koruma ve önleme amacıyla yapılır. İnsanı kötü niyetli insanların kötülüklerinden korumak, uğursuzluk ve zarar verici doğa olaylarının önüne geçmek gibi. Bu büyü çeşidini yapan büyücü kendisinin parapsikolojik bir yaşamının olduğunu ve doğaya dilediğı şekilde müdahale edebileceğini iddia eder (Tanyu, 1992:502).

2.3.4. Pasif Büyü:

Aktif büyü gibi savunma ve koruma amaçlı yapılan bir büyüdür. Pasif büyü, kötü amaç ve kötü niyetle yapılan diğer büyülere karşı ve dışarıdan gelecek zararlı etkileri savuşturmak için yapılır. Bu büyü çeşidi büyüülü etkisi olduğuna inanılan kişi, mekân, araç –gereçlerden uzak durmak temel amaçtır. Korunma ve savunma gayesiyle muska, cevşen, hamaylı, yazı, bıçak, makas, mavi boncuk vb. araç gereçler bulundurulur ve taşınır. Pasif büyü Özellikle loğusa ve gebe kadınlara yapılacak herhangi bir büyüü engellemek ve tedbir almak için kullanılır (Tanbağ, 2004: 65).

2.3.5. Temas Büyüsü:

En çok yapılan büyülerden bir tanesi olan temas büyüğü iyi niyetle yapıldığı gibi kötü niyetle de yapılabilir. Frazer'in dokunma veya bulaşma yasasına dayanan temas büyüğü, maddi bir şeye ne yaparsa bunun o nesnenin bir zamanlar dokunduğı kişiyi, bu onun bedeninin bir parçası olsun veya olmasın, aynı şekilde etkileyeceğini, yani bir zamanlar birbirine dokunmuş olan şeylerin her zaman dokunma halinde kaldığı inancına dayanır (Frazer, 2004: 33).

Temas büyüğü dokunma odaklı olduğu için parça-bütün ilişkisine dayanır. Bu ilişkiye göre parçaya sahip olan kişi bütüne de sahip olur. Örneğin herhangi birinin üzerinde olumlu veya olumsuz bir etki yaratmak o kişinin saçının bir teline, elbisesinin veya tırnaklarının bir parçasına sahip olmak yeterlidir.

Bu büyüğün en bilinen ve en sık uygulanan örneğı bir insanla o insandan bir şekilde koparılmış veya alınmış bir parçanın örneğın saçının ya da tırnağının arasındaki büyüsel sempati uygulamasıdır. Koparılan bu parçalar bir zamanlar koparıldıkları kişi ile temas halinde olup, birbirlerine sempatiyle bağlıydılar. Daha sonra bu sempati koparılsa dahi aradaki eski sempati aynı şekilde devam eder.

Temas büyüğünde saç, tırnak, diş, kirpik gibi fizyolojik unsurların yanı sıra günlük hayatta giydiğı kullandığı eşyaların da etkiyi ve gücü iletici özelliğı olduğu düşünülür. Bu nedenle kişiye ait herhangi bir eşyanın, araç veya gerecin içindeki büyüsel güç, kendisinden koparılan kişi uzakta dahi olsa mesafe fark etmeksizin aynı etkiyi yaratır (Örnek, 1966: 37-38).

2.3.6. Taklit Büyüsü:

Analoji (kıyas) büyüğü ve homeopatik (benzer) büyüğü de denilen taklit büyüğü en çok kullanılan büyü çeşididir. Frazer'in benzerlik yasasına dayanan bu büyü istenilen etkinin yalnızca taklit etmekle yapılabileceğı iddiasına dayanır.

Temeli taklide dayanan ve günümüz dahi hemen hemen bütün toplumlarda görülen bu büyü daha çok hastalık tedavisinde kullanılsa da en bilindik uygulaması; nefret edilen, korkulan, düşman bellenen kişinin suretine zarar vererek veya onu yok ederek suret nasıl acı çekiyorsa kişinin de acı çekeceğı, suret yok olunca kişinin de yok olacağı inancıyla zarar verme ve yok etme girişimidir. Tıpkı Kuzey Amerika

Kızılderililerinin hoşlanmadıkları birinin figürünü kum, kül veya kil üzerine çizip sert bir cisimle vurmaları gibi.

Yine Sumatralı Bataklarda kadınların çocuk sahibi olmak istediklerinde kırmızı pamuktan bir oyuncak bebek yapıp onu kucağında emzirmeleri, Kızılderili büyücülerin yüzen bir balık tasviri yapıp onu balığın geldiği yöne bırakması (böylece balıklar görünüp kolayca avlanılabilir), Balkanlar'da yağmur yağdırmak için bir genç kızın yeşil dallarla süslenip başından su dökülmesi benzerin benzer şeyler meydana getirdiği inancıyla yapılan taklit büyülerdir (Frazer, 2004: 33).

Analoji büyüünde en çok kullanılan büyü malzemeleri resim, bez bebek, kukla, heykel, tahtadan, bal mumundan veya çamurdan yapılan figürlerdir. (Örnek, 1966: 37)

Temas büyüü olsun, taklit büyüü olsun birbirlerine benzer oldukları için çoğu zaman birbirine karışmaktadırlar. Temas büyüü taklit prensibini şart koşarken, taklit büyüü ise temas prensibini kullanmaktadır (Tanyu, 1992:502).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MİDYAT VE ÇEVRESİNDE BÜYÜ UYGULAMALARI

Geçmişten günümüze dek hep varolan büyü doğum, evlenme, ölüm gibi hayatın hemen hemen bütün geçiş dönemlerinde var olmuştur. Genellikle çaresiz kalınan durumlarda başvurulmuş büyü, tarih boyunca insanlara bir umut kapısı olmuştur. Midyat ve çevresinde farklı kültür ve farklı dinler olmasına rağmen burada yaşayan insanların hemen hemen tamamının ortak görüşü büyü ve türevleri olan uygulamaların etik olmadığı hatta günah olduğu yönündedir. Fakat buna rağmen hastalıklara şifa bulmak, kötülüklerden, kaza ve belalardan korunmak, maddi-manevi kazanç elde etmek, sosyal ilişkileri düzenlemek veya bozmak gibi durumlarda sıklıkla büyüye başvurmaktadırlar. Öyleki görüşme sağladığımız büyü uygulayıcıları yöre insanlarının baş ağrısı dâhil olmak üzere; doğum, evlilik, şans, nazar, sevgi, kısırlık, aşk, hastalık vb. birçok konu için kendilerine sıklıkla başvurulduğunu belirtmişlerdir.

Midyat'ta yapılan büyüsel uygulamalarda kadın büyücüler ve Hristyan büyücüler olsa da büyücülerin büyük çoğunluğunu Müslüman erkek din adamları oluşturmaktadır. Bu büyücüler aynı amaç için dahi olsa gelen kişilere muska hariç farklı araç gereçler ve farklı yöntemler kullanabilmektedirler. Fakat muska hemen hemen bütün büyüsel uygulamalarda kullanılan bir araçtır.

Bazı büyücülerin yüksek ücretler karşılığında garanti verdikleri Midyat'ta büyü çoğu kişi tarafından günah sayılsa da hemen hemen her yaştan ve her kesimden insan büyüsel uygulamalara başvurmaktadır. Bu durum büyüün Midyat'ta daha çok yaygınlaşmasını sağlamaktadır.

3.1. DOĞUM

Evlilik ve ölümle birlikte hayatın üç safhasından birincisi olan doğum, hem insan soyunun sürdürülmesini, hem de aile ile toplumun güçlenip, çoğalmasını sağlar. Doğum anneye benlik ve bütünlük sağlarken, babaya başta güven olmak üzere birçok duygu katar. Çocuğu olmayan kadın ve erkekler ise horlanırlar, onlara iyi gözle bakılmaz ve arkalarından türlü dedikodular yapılır.

Kadına ve erkeğe anne-baba olarak statü kazanımı sağlayan çocuk, kadına duyulan saygıyı arttırdığı gibi kadının aile, akraba ve toplum içindeki yerini de

sağlamlaştırır. Baba ise, evlat sahibi olmakla hem geleceğe güvenle bakar hem de dostları ve yakınları arasında itibar kazanmış olur. Bu ve benzer sebeplerden dolayı çocuk sahibi olmak özellikle de erkek çocuk sahibi olmak her evli çiftin hayali ve isteğidir (Bulut, 2017: 125).

Doğumla ilgili uygulamalar daha gebelik öncesi dönemde başlar. Gebe kalmayan kadınların gebe kalması, erkek çocuğu olmayanların erkek çocuğunun olması için yoğun uygulamalar yapılmaktadır. Gebe kalındıktan sonra ise bebeğin sağlıklı olması için yine çok dikkatli davranılır ve bunun için birtakım şeylere dikkat edilir. Çünkü çocuk, özellikle doğum sürecinde zararlı dış etkilere ve doğaüstü kuvvetlerden gelen tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır (Şişman, 2002: 445).

3.1.1. Gebe Kalmak

Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Midyat'ta da çocuğu olmayan ve çocuğunu düşüren birçok kadın bulunmaktadır. Doğal olarak bu aileler öncelikle doktorlara gitmektedirler. Fakat doktorlardan istenilen netice alınamayınca bunu insanların kem gözlerine ve doğaüstü dış güçlere bağlayarak bu sefer de hacı, hoca, büyücü ve Hz Muhammed'in soyundan geldiği düşünülen seyit (erkek için), seyide (kadın için) gibi kimselere başvurarak çare aramaktadırlar. Alan araştırması yeri olarak seçtiğimiz Midyat'ta kadınların gebe kalmak için yaptıkları bazı büyüsel uygulamalar şöyledir:

Evlenip anne olmak isteyen kızların, nikâhları kıyıldıktan sonra ilk kırk gün seslerinin kesinlikle kırklıklarında olan at, eşek veya kedi, köpek gibi hayvanların sesleriyle denk gelmemelidir. Şayet denk gelirse, at ve eşeğin kırklığı on beş yıl sürdüğü için kadın 15 yıl, kedi ile köpeğin ise kırklığı yedi yıl sürdüğü için 7 yıl hamile kalamaz (KK1).

Doğum yapan iki kadın eğer kırklıklarında iseler ve tekrar hamile kalmak istiyorlarsa, bu iki kadın karşılaşmamalıdır. Kadınlar böyle bir durumun önüne geçmek içinse bir miktar ekmeğe bir iğne batırarak birbirlerinin yüzüne bakmadan karşılıklı bir şekilde birbirlerine vermelidirler (KK2).

Kırk hamile kadından para toplanır. Paranın miktarı önemli değil. Toplanan parayı ya kendisi ya da hacca giden başka biri alır ve oradan herhangi bir giyim eşyası (çorap, elbise, şal vb.) alır. Hacca giden kişi aldığı bu eşyayı Kâbe duvarına sürer. Kâbe

duvarına sürülen bu eşya getirilip, parayı toplayan yani hamile kalmak isteyen kişiye verilir. Bu kişi bu eşyayı hocaya okutup kullanırsa hamile kalır (KK 3).

Hamile kalmak isteyen kadın yetmiş kişi tespit edip, bu kişilere Enbiya suresini birer defa okuyup kendisine adamalarını ister. Bu işlem eksiksiz ve içten yapılırsa kadın hamile kalır (KK4).

Gebe kalmak isteyen kadın hacca giden birini bulur. Bu kişiye yarım veya bir metre uzunluğunda bir ip verir. Bu kişi Kâbe duvarının yanında bu ipe kırk tane düğüm atar. Kadın bu ipi bileğine takarsa hamile kalır (KK5).

Çocuk sahibi olmak isteyen anne adayı öncelikle ismi Muhammed Ali olan çocuk sahibi yedi aile bulup, bu ailelerden para toplar (paranın miktarı önemli değil). Toplanan bu parayla bir bakır bilezik alıp koluna takar ve hazırlanan muskayı yastığın altına koyarsa hamile kalır (KK6).

Siyah bir tavuk ve bir tane tavşan kesilir ve etleri kaynatılır. Etler kaynayıp yenilecek duruma getirilir. Aynı şekilde bir miktar balın içine siyah susam konulur ve yenilecek duruma getirilir. On gün boyunca önce siyah tavuk ile tavşanın eti, ardından susamlı bal düzenli bir şekilde yenilirse hamile kalınır (KK7).

Bazı büyücülere göre de çocuk olmuyorsa muhakkak ğanim (cin) musallat olmuştur. Bunun için büyücü tarafından önce dua edilir. Sonra her zaman yanında taşıması için cinleri engelleyici bir muska hazırlanır. Daha sonra kare şeklinde yumuşak bir tahtanın ön yüzüne hamile olamayan kadının adını, diğer tarafa ise cadıya benzer bir resim çizerek, tahtayı kadına verir. Kadına kırk gün boyunca her gün resmin çizili olduğu tarafa bir iğne batırırsa musallat olan cin kadını özgür bırakır ve kadın hamile kalır (KK8).

Büyücü gebe kalmak isteyen kadını ya çarşamba ya da cuma günü yanına çağırır. Kadın istenilen günde gitmek zorundadır. Büyücü, kadının uzanmasını ve göbeğini açmasını söyler. Uzanıp göbeğini açan kadının göbeği önceden okunmuş suyla temizlenir. Daha sonra göbeğinin her yerine ayetler ve tılsımlı sözler yazılır. Bu işlemler bittikten sonra kadına aynı sudan bir miktar verilir ve ilişkiden önce içmesi istenir. Verilen sudan üç gece üst üste içilir ve ilişkiye girilirse hamile kalınır (KK9).

Gebe kalmak isteyen kadının öncelikle bir deve bulup bu devenin ayağının içindeki iliği getirmesi gerekir. Getirilen deve ayak iliğine okuyup kadına yemesi için verilir. Sonra taşınması için kadına Araf suresinin 189. ayeti, Ra'd suresinin 8. Ayeti ve Meryem suresinin 22. Ayetinin yazılı olduğu bir muska verilir (KK10).

Gebe kalmak isteyen kadın, hocanın yanına gider. Hoca, ellerini okumuş olduğu zeytinyağının içine koyar ve kadına yüz üstü yatmasını söyler. Daha sonra zeytinyağlı elleriyle kadının karın altı kaslarını ovarak düzeltir. Üç gün boyunca aynı işlem tekrarlanır. Üçüncü günün sonunda okumuş olduğu suyu kadına verip üç gün boyunca hem kendisinin hem de kocasının bu sudan içmesini söyler (KK11).

3.1.2. Doğumu Kolaylaştırma

Midyat'ta hamile olan kadınlar doğumun kolay ve sorunsuz bir şekilde geçmesi için bazı büyüsel işlemler yapmaktadırlar. Bunlar;

Hamile kadınların hemen hemen hepsinin ilk önce yaptığı şey hocaya gitmektir. Hoca gebe kadına çeşitli duaların yazılı olduğu bir muska verir. Verilen muska doğum süresince taşınırsa, doğum kesinlikle sorunsuz ve ağrısız geçecektir (KK12).

Hamile kadınlar doğuma yakın bir zamanda şeyh, derviş gibi din büyüklerinin kabirlerine ve yatırlara gidip dua ederler. Eğer buralara gidilecek maddi veya sağlık durumu yoksa orda yatan din büyükleri ve yatırlar için adak adanır ve bunlar yardıma çağrılır. Çocuk sağlıklı doğduğunda da çocuğa gidilen yatırların ve ulu kişilerin ismi verilir (KK13).

Doğum yapacak olan kadın, daha önce tavanına ip asılmış ve hoca tarafından okunmuş bir odaya götürülür. Kadının doğum esnasında bu ipe sıkıca tutunması sağlanır. Böylece kadın doğumunu zorlanmadan gerçekleştirir (KK14).

Ocaklı olan bir kadın doğum yapacak kadının kalçalarından sıkıca tutup, seyit dedelerini, seyit ninelerini yardıma çağırıp dua ederse kadının doğum yapması kolaylaşır (KK15).

Doğumun gerçekleşeceği odaya hoca tarafından hazırlanmış olan ve içerisinde bazı ayetlerin yazılı olduğu bir muska asılır. Aynı odada soba yakılır ve gebe kadının elbisesi yakılan sobaya tutulur. Daha sonra yapılan muska suyun içine koyularak

kaynatılır. Su kaynadıktan sonra gebe kadının ayakları bu suyla yıkanır ve ovulur (KK16).

3.1.3. Düşük Yapma

Birçok kadın hamile olup, bebeğini sağlıklı bir şekilde dünyaya getirirken birçok kadın ise sağlıklı olmasına rağmen ya hamile iken ya da doğum sırasında çocuğunu kaybetmektedir. Çocuğunu kaybeden aileler tıbbi bir sonuç alamadıklarında bu sefer de batıl inanışlara ve büyüsel uygulamalara yönelmektedirler. Düşük yapan kadınların ana sebebi Ümmü Saliya (kadınların annesi) adında cadaloz, Kürtçe anlamı “pîr awok” cin bir kadındır. Bu kadın özellikle kadının bebeği daha sıvı, kan veya küçük bir et parçası iken, kendini hamile kadının annesi, kardeşi, kaynanası gibi tanıdık birinin suretine sokarak ona “Hamileliğin hayırlı olsun.” der ve gebe kadına yaklaşıp “Dur karnına dokunayım da dua edeyim.” der. Dokunduktan sonra kadın çocuğunu kesinlikle düşürmektedir.

Bir gün cinlere hükmedebilen Hz. Süleyman bu kadınla karşılaşır. Saçları yerlerde sürünen, göğüslerini omzuna atan bu cin kadına, Hz. Süleyman, kim olduğunu ve ne iş yaptığını söylemesini, aksi takdirde onu zincire vurup denizin altında hapse koyacağını söyler. Bunun üzerine kadın; cin olduğunu, tılsımının ise hamile kadınlara giderek onların çocuklarını düşürmek olduğunu söyler. Hz Süleyman; kadına bunu bir daha yapmayacağı sözünü aldıktan sonra, kadınların bundan korunmak için ne yapması gerektiğini sorar. Hz Süleyman’dan korkan cin kadın, kendisinin on iki ismi olduğunu ve her kim bu on iki ismi üzerinde taşırsa ne malına, ne canına, ne çocuğuna zarar vermeyeceğine dair yemin eder. (İsimler sakıncalı bulunduğu için kaynak kişi tarafından söylenmemiştir) (KK17).

Hamile kadının düşük yapmaması için muska yazılır ve bu muska doğum bitene kadar kesinlikle çıkarılmamalıdır. Ayrıca çocuk doğduktan sonra kurban kesilip çocuğa muskayı hazırlayan hoca tarafından isim verilmelidir (KK18).

Hamile olan kadın çocuğunu sağlıklı bir şekilde dünyaya getirmek istiyorsa büyücü veya hocanın okuyup üflediği iki çivi doğum bitene kadar evdeki bir tahtaya çakılır ve çıkarılmaz (KK19).

Henüz tavukla çiftleşmemiş bir horoz kesilir. Daha sonra tavanın içine bir miktar göz sürmesi koyulur. Göz sürmesi biraz kızardıktan sonra kesilen horoz eti eklenir ve

yenilecek duruma gelene kadar pişirilir. Pişen horoz eti gebe kadına yedirilir ve düşük yapma ihtimalinin önüne geçilir (KK20).

Düşük yapmak istemeyen kadın hocaya gider. Nazar önleyici, kötü ruhlardan koruyucu iki muska yapılır. Kadın bu muskalardan bir tanesini sürekli üzerinde taşır. Diğer muska çocuk doğunca herhangi bir hayvanın ciğerinde bulunan kıkırdak borusuyla yıkandıktan sonra çocuğun omuzuna asılır. Çocuk bir yaşına gelene kadar çocuğa kesinlikle yeni elbise giydirilmez, başka çocukların eski elbiseleri giydirilir. Böylece hem hamile kadın hem de çocuk nazardan ve kötü ruhlardan korunur (KK21).

Çocuğun düşmesini engellemek için yapılan bu büyüsel uygulamalar, çocuk doğduktan sonra da devam etmektedir. Diyelim ki uzun bir süreden sonra çocuk sağlıklı bir şekilde doğdu ve kadın düşük yapmadı. Bu sefer de çocuğu nazardan, cinlerden ve diğer başka kötülüklerden korumak için öncelikle anne ve çocuk yatırlara, türbelere, camilere, şeyhlere, velilere götürülür. Daha sonra Felak, Nas ve Allah'ın isimlerinin yazılı olduğu büyük bir kâğıt hazırlanır. Kâğıdın tam ortası daire şeklinde kesilir ve çocuk üç defa bu daire şeklinde kesilmiş yerden geçirilir. Bu işlem bittikten sonra aynı kâğıt muska haline getirilir. Özellikle cinlerden ve kötü ruhlardan korumak için bu muskaya çengelli iğne veya toplu iğne batırılır ya da içine koyulur ve bu muska yedi yaşına kadar çocuğa asılırdı (KK22).

3.1.4. Geç Yürüyen Çocuklar

İster gelişimsel farklılıklardan dolayı olsun ister başka sebeplerden olsun bazı çocuklar akranlarına göre geç yürümektedir. Böyle bir durumla karşılaşan aile hemen paniğe kapılır ve hastaneye gider. İlaç ve tedaviye rağmen sorun devam ettiğinde aile cinci, hoca ve büyücülere başvurmakta gecikmez. Midyat'ta geç yürüyen çocuklarla ilgili büyüsel uygulamalar şöyledir:

Büyücü öncelikle çocuğu karşısına oturtur. İki elini avuçlarının içine alır ve gözlerini çocuğun gözlerine dikerek çeşitli tılsımlı sözler söyledikten sonra çocuğun yüzüne üfler. Daha sonra yanında bulunan bir ayakkabıyla biraz sertçe çocuğun çeşitli yerlerine vurur. Bu uygulamayı birkaç kez tekrarlar. İşlem bittikten sonra aile büyücüye gönlünden ne koparsa verir (KK23).

Geç yürüyen çocuk mezarlığın önüne götürülür ve insanların yoğun olarak geçtiği bir yere oturtulur. Ölmüşlerin mezarlarını ziyarete gelenlerden para toplanır. Daha sonra

ya toplanan bu para ya da bu parayla yiyecek alınır. Para veya alınan yiyecekler, evliya ve şeyhlere adanarak fakirlere dağıtılır (KK24).

Öncelikle hoca, çocuğa koruyucu bir muska yapar. Daha sonra çocuk hayvan sürüsünün önüne konulur. Aileden bir kişi sürünün arkasına geçer ve sürüyü hareketlendirir. Bu şekilde çocuk korkutulur ve yürümesi sağlanır (KK25).

Yürüme zorluğu çeken çocuk cuma günü caminin önüne götürülür ve ayakları bağlanır. Camiden çıkan ilk kişiye makas verilerek ipleri kesmesi istenir. İpleri kesen adam bir miktar para verir. Çocuğun ailesi verilen bu parayı sadece yetim ve öksüz çocuklara dağıtır (KK26).

Hoca yürümekte zorluk çeken veya yaşlılarına göre geç yürüyen çocuğun iki ayağının da başparmaklarına kolay kopacak bir ip bağlar ve çocuğun üç beş metre uzağına üstüne dualar okunmuş şeker bırakır. Bu şekilde şekere ulaşmak isteyen çocuk yürümek için ipleri koparıp yürümeye başlar (KK27).

Çocuğu yürümeyen veya geç yürüyen aile papaz ve azizlere gider. Sorunlu kişi kiliseye yönlendirilir. Kiliseye giden aile öncelikle bir adak adar. Eğer sorunlu kişi dua okuyacak yaşta ise papaz veya azizler tarafından söylenen duaları tekrarlar. Dua tekrarlayacak yaşta değilse onun yerine ailesi söylenen duaları tekrarlar ve hem papazdan hem de azizlerden çocuğunun iyileşeceği sözü alınır (KK28).

3.1.5. Geç Konuşan Veya Hiç Konuşmayan Çocuklar

Konuşmakta güçlük çeken veya hiç konuşmayan çocuklar hem ailesiyle hem de çevresiyle iletişim kurmakta sorun yaşarlar. Akraba evliliği yapan kişiler bunu, akrabalığa yorarken, çoğu aile bu durumu nazar, üç harfliler (cinler), kötü ruhlar gibi tabiatüstü varlıklara bağlamaktadır. Midyat'ta böyle bir durumla karşılaşan aileler; hoca, büyücü, cinci, üfürükçü gibi kimselere giderek tedavi aramaktadırlar. Farklı farklı yapılan bu tedavi şekillerinden bir tanesi şöyledir:

Konuşmayan çocuklar hocaya götürülür. Hoca öncelikle bir bülbülün kanının göğüs tarafına akacak şekilde kesilip etinin kendisine getirilmesini ister. Getirilen bülbül etine okunur, üflenir ve et çocuğa yedirilir. Bülbül eti yenildikten sonra taşıması için içerisinde İsm-i Şerif, İsm-i Azam, Taha suresi 25. Ayet ve Ayetel Kursi gibi duaların yazılı olduğu bir muska yazılır ve çocuğun omuzuna asılır (KK29). Diğer bir

uygulamada, zalim bir aşiret reisi bulunur. Bu aşiret reisinin yemek yiyeceği zaman beklenir. Reis yemeğe oturup lokmayı ağzına atacağı sırada o lokma elinden alınır. Daha sonra bu lokmaya okunur ve lokma çocuğa yedirilir. Yine çocuğun taşınması için içerisinde çeşitli duaların yazılı olduğu ve sürekli taşınması için bir de muska verilir (KK30). Uygulanan başka bir yöntem ise şöyledir: Kadın erkek fark etmeden kör bir fareyi boğarak öldüren bir kişi bulunur. Konuşma güçlüğü çeken kişi için bu adam veya kadın yemek yerken tam ağzına atacağı bir lokma alınır. Alınan lokma konuşma güçlüğü çeken kişiye verilmek için hocaya getirilir. Hoca lokmaya okuyup üflendikten sonra lokma konuşmayan kişiye yedirilir. Yazılan muska da çocuğun başucuna koyulur (KK31).

Çocuk, hoca veya bir ocaklıya götürülür. Bazı dualar okunduktan sonra çocuğun dilinin altı kanacak şekilde hafifçe kesilir. Daha sonra çocuk eşeğin yemek yediği yere götürülür ve eşeğin bağlı olduğu ipe bağlandıktan sonra bekletilir (KK32).

3.1.6. Uyumayan Çocuklar

Toplumu oluşturan ailenin mutluluk kaynağı çocuklardır. Dış etkilere ve hastalıklara karşı tamamen savunmasız olan çocukların hasta olması veya mutsuz olması demek, ailenin de hasta ve mutsuz olması demektir. Konuşma dönemine geçmeyen çocukların rahatsızlıklarını anlatmaları da mümkün değildir. Fakat bazı fiziksel belirtiler konuşmayan çocuklarla ilgili ebeveynlere bilgi verebilmektedir. Bu belirtilerden bir tanesi çocuğun sürekli ağlaması ve uyumamasıdır. Bu tür bir durumla karşılaşan aile doğal olarak öncelikle hastaneye gider. Hastanede yapılan tetkiklerde herhangi olumsuz bir durumla karşılaşmadığı zaman aile bunu göz değmesi, cin gibi doğaüstü olaylara bağlayarak büyüsel uygulamalara başvurmaktadır. Midyat'ta uyuma problemi yaşayan çocuklara yapılan büyüsel uygulamalar şu şekildedir:

Çocuk hocaya götürülür. Hoca turp suyu ile soğan suyunun bir tül yazma ile süzülüp getirilmesini ister. Bu karışıma üfleyip okuyan hoca daha sonra bir muska hazırlar. Muskaya çocuk ile çocuğun annesinin adı yazılır. Hazırlanan muska ya çocuğa takılır ya da çocuğun yastığının altına koyulur. Yapılan karışım ise besmele çekildikten sonra bir damla sağ, bir damla sol olmak üzere iki kulağa da damlatılır (KK33).

Uyumayan çocuğun annesinin göğsünden süt alınır. Alınan bu süte biraz tuz eklenir ve karıştırılır. Hoca, bu karışım ile temiz bir miktar suya okuduktan sonra

annesine geri verir. Daha sonra hoca Esmâül Hüsna'dan “*Ya Şafî, Ya mafî, Ya kafî, Ya Settâr, Ya Rezzak, Ya Rahman, Ya Rahim, Ya Hannan, Ya Debban, Ya Burhan*” isimleri ile çocuk ve annesinin isimlerinin yazılı olduğu bir muska yazar. Muska herhangi bir demir nesneyle (makas, bıçak vb.) çocuğun yatağının altına koyulur. Okunan temiz su besmele ile ağza, süt tuz karışımı ise sağ ve sol kulağa damlatılır (KK34).

Yoğurt ve sarımsak iyice dövüldükten sonra biraz tuzla karıştırılır. Karışım hazır olduktan sonra temiz bir bezle iyice süzülür. Süzülen sıvıdan yedi gün boyunca yedişer defa “Bismillah Ya Rahman” denildikten sonra kulaklara birer damla damlatılır. Geriye kalan karışım ise yine besmele çekilerek çocuğun tüm vücuduna sürülür. Daha sonra ayet ve duaların yazıldığı bir muskaya çocuğun ismi ve annesinin ismi de eklendikten sonra muska çocuğun yatağının başucuna konur (KK35).

3.2. EVLİLİK

3.2.1. Kısmet Açma

Akranları çoktan yuva kurmuş hatta çocuk sahibi olmuş olmasına rağmen bazı kişiler ne fiziksel ne de ruhsal hiçbir problemi olmamasına rağmen bir türlü evlenemez. Kimi insanlar ise iş hayatında bir türlü mutluluğu yakalayamaz. Huzurlu bir yuva ve severek yapacağı bir iş isteyen bu kişiler ya nazara geldiklerini ya da büyülendiklerini bu yüzden kısmetlerinin kapandığını düşünürler. Bu yüzden de hoca ve büyücülere giderek varsa yapılmış bir büyü veya nazar buna çare bulunmasını ve kısmetlerinin tekrar açılması için yardım edilmesini isterler. Büyücü kısmeti kapanan bu kişilere cinlerin de yardımıyla önce herhangi bir büyüün yapılıp yapılmadığına bakar. Eğer büyü yapıldıysa öncelikle yapılan bu büyü bozulur. Bunun için de yine cinlerden yardım alınır ve büyüün yapıldığı yer öğrenilir.

Kısmet kapatma büyüü genelde kızın veya erkeğin saçından birkaç tel ve vücutla temas eden herhangi bir giyecekten ufak bir parça alınarak yapılır. Alınan saç ve bez parçalarının bir kısmı öldürölmüş birinin mezarına gömölürken, bir kısmı da kısmeti kapatılmak istenen kişinin evinin herhangi bir yerine saklanır. Cinlerin de yardımıyla bu büyüü eşyaların yeri tespit edilir. Sonra bu eşyalardan varsa yakılacak bir şey ateşe atılarak yakılır ve külü suyun içine atılarak imha edilir. Yakılmayacak şeyler ise kimsenin uğramadığı bir yere gömölür. Yapılan büyü bozulduktan sonra kişinin çok geçmeden kısmeti açılır (KK36).

Başka bir kismet açma uygulamasında büyücü kismet kapanan kişiyi yanına alarak sessiz bir odaya geçer. Kismet kapanan kişi ile arasına bir tas su koyar ve bazı tılsımlı sözler okuyarak kişinin belli bir süre hiçbir şey düşünmeden sadece tastaki suya odaklanmasını ister. Bu şekilde kismetin neden kapandığını öğrendikten sonra bir kâğıda kismet kapanan kişinin adını soyadını, annesinin adını ve büyüğü bazı sözler yazar. Çeşitli dua ve büyüğü sözlerin yazıldığı bu kâğıdı muska haline getirdikten sonra kapatır (Bkz. Ek2, Resim 7, 12). Daha sonra okumuş olduğu bir şişe hazır suya üfleterek kismet kapanan kişiye verir. Kişi bu suyu bir hafta boyunca her akşam ve her sabah üç defa besmele çektikten sonra içer ve muskayı da takarsa kismet açılır (KK37).

Diğer bir uygulama ise şöyledir: Büyücü eline boş bir kâğıt alır ve üzerine iki üç ayet yazar. Daha sonra bu ayetlerin altına gelen kişinin adı, soyadı ve annesinin babasının adı soyadı yazılır. Kimlik bilgilerinin altına ise kişinin talepleri yazılır. Kâğıt, muska haline getirildikten sonra ya üzerinde taşıması için ya da evinde saklaması için kişiye verilir. Muska işlemi bittikten sonra büyücü bir şişe suya okuyup suyu kişiye verir. Eğer kişi bu suyu yedi gün boyunca kaynatıp içer ve bu suyla banyo yaparsa kismet açılır (KK38).

Kismet kapanan kişiden bir balık istenir. Kişinin adı soyadı, annesinin ve babasının adı soyadı ile bazı dua ve ayetler muskaya yazılır. Muska balığın ağzına koyulur ve kismet kapanan kişiye verilir. Balığın kokusunun çıkmaması ve herhangi bir hayvanın balığı yememesi için yarım metre derinliğinde bir çukur kazılır ve balık içine gömülür. Çukur kapatıldıktan sonra çukurun üstüne ağır bir taş koyulur. Balık çürüyene kadar kişinin kismet açılır (KK37).

İki yumurta kaynatılır. Yumurtalar kaynadıktan sonra yumurtanın birine kişinin adı ve ayetler diğerine kişinin soyadı ve sihirli sözler yazılır. Kişi büyülenen yumurtaları alır ve iki kolunun altına koyarak bir süre bekletir. Yumurtalar kırılmadan koltuk altından çıkarılır. Daha sonra bir metre derinliğinde bir çukur kazılır ve yumurtalar içine koyulur. Kismet açılması ve tekrar kapanmaması için yumurtanın kırılmaması gerekir (KK39).

Temiz bir kâğıda Hadid suresinin yirmi dokuzuncu ayeti “*Ve ennel fadle bi yedillâhi yû-tîhi men yeşâu, vallâhu zûl fadlil âzim*” yazılır ve muska haline getirilir. Kismet kapanan kişi muska haline getirilen bu duayı ya üzerinde taşır ya da evinin

yüksek bir yerine asar. Sonra her sabah uyandığında ve her akşam uyuduğunda birer kere, vakit namazlarında ise okuyabildiği kadar okursa kısmeti açılır (KK40).

Öncelikle bazı ayet ve duaların yazıldığı bir muska hazırlanır ve kısmeti kapanan kişiye takması için verilir. Daha sonra bir elma eşit bir şekilde ortadan kesilir. Kesilen elmanın iki yarısına da bazı dualar yazılır ve elmanın iki yarısına da üflenir. Üflendikten sonra elmanın bir tarafı kısmeti kapanan kişiye verilir. Diğer yarısı ise elmanın iç tarafı gökyüzüne bakacak şekilde تنها bir yerde bulunan Y şeklindeki bir dal parçasının içine koyulur. Kişiye verilen yarım elma yedi defa “Ya Fettah Ya Rezzak” denildikten sonra, diğer yarım da hayvanlar tarafından yenildikçe kişinin kısmeti de yavaş yavaş açılır (KK41).

Üç tane muska hazırlanır. Birinci muska üç defa balın içine batırılıp çıkarıldıktan sonra kimsenin ayak basmadığı bir yerde toprağa gömülür. İkinci muska vücutla temas edilecek şekilde takılır. Üçüncü muska ise bir kavanozun içine koyulur ve kapağı çok sıkı bir şekilde kapatıldıktan sonra deniz, göl gibi bir suya atılır (KK42).

Kısmeti kapanan kişi hocaya gider. Kişinin gözleri kapatılır ve önünde açılan kitaba işaret parmağını gezdirilmesi istenir. Kişi istediği yer ve zamanda parmağını sabitleştirir. Kişinin durduğu yer işaretlendikten sonra kısmet büyüsü de ona göre yapılır (KK43). Hoca önce gelen kişiye adını, annesinin adını ve babasının adını sorar. Daha sonra bir kahve hazırlatır. Kahve bittikten sonra kahve falına bakılır. Uygulamaya geçmeden önce muhakkak kişinin bir sırrı veya vücudunun görünmeyen bir yerinde olan bir işaret (ben, leke, yanık vb.) söylenir. Kahve bakılıp, sır söylendikten sonra kişinin kısmetinin kapanıklık sebebi söylenir ve ona göre muska yazılır (KK44).

Maddi manevi kısmeti kapanan kişi hocaya gider. Hoca çözülmesi kolay bir metre uzunluğunda bir ip keser. Kesilen ipe önce besmele sonra kırk defa “ya Rezzak” denilerek kırk tane düğüm atılır. Düğümlenen ip kısmeti kapanan kişiye verilir ve kırk gün boyunca her gün sabah namazından sonra üç defa “İnan fethana leke fethan mu bina veya mu binen) duası okunduktan sonra bir düğüm çözülür (KK45).

3.2.2. Bağlama Büyüsü İle İlgili Yapılan Büyüsel Uygulamalar

Bağlama büyüsü özellikle ya evlenecek olan kız ve erkeğe ya da yeni evlenmiş çiftlere yapılır. Bağlama büyüsünün asıl amacı öncelikle erkeğin gerdek gecesinde başarısız olmasını sağlamaktır. Bunun yanında kızın da isteksiz olması için bağlama

büyüsü yapılmaktadır. Bağlama büyüğü genelde ya kız ya da erkeğı seven (kıza ve erkeğı âşık olanlar) kişiler tarafından yapılmaktadır. Amaç evliliklerinin bozulup boşanmalarını sağlamaktır. Böylece âşık sevdiği kız veya erkeğı elde etmede en büyük engeli kaldırmış olacaktır. Bağlama büyüğü kara büyüünün bir kolu olduğu için normal büyülerden daha pahalıdır. Ayrıca Midyat'ta çoğı büyüğü, günah olduğu için kara büyü yapmamaktadır. Genellikle büyüçülüğü meslek edinmiş ve bu işi para için yapan büyüğüler yapmaktadır. Ekseriyetle ipe düğüm atılarak, kilit kapatılarak yapılan bağlama büyüğü Midyat'ta farklı büyüsel uygulamalarla yapılmaktadır. Bunlar:

Büyüğü düğünden birkaç gün önce veya düğün günü bir kalıp sabuna yedi iğne batırarak her iğne batırışında damat ile gelinin ismini söyler. Örneğın Ali oğlu Veli veya Sabiha kızı Seher. Sabuna her iğne saplamada isimler söylenir ve çeşitli dualar ile büyüsel sözler okunur. Ardından bu kişiler “başarısız olsunlar”, “rezil olsunlar” gibi beddualar okunur. Bu işlem yedi defa tekrarlanır. Daha sonra sabun damat ile gelini bağlamak isteyen kişiye verilir ve bu kişiden sabunu damadın evinde bulunan bir kuyuya atması istenir. Kuyu yoksa sabun bir kap suyun içine koyulur, evin görünmeyecek herhangi bir yerine saklanır. Sabun eridikten sonra bu iki kişinin birleşmesi mümkün değildir (KK46).

Kadını, erkeğı ya da evlenecek olan çifti bağlamak isteyen kişi öncelikle eline büyüğü tarafından okunmuş bir ip alarak nikâhın kıyılacağı yerde kendine bir yer bulur. Büyünün tutması için bu yer; imamın, şahitlerin ve evlenecek olan çiftin seslerinin duyulabileceğı bir yer olmalıdır. Çifti bağlamak isteyen kişi imamın soruduğı her sorudan ve çiftin verdiği her cevaptan sonra elinde tuttuğı ipe bir düğüm atar. Nikâh bittikten sonra kişi bu ipi ya yakar ya da kimsenin bulamayacağı bir yere saklar. İp yakılır veya saklanırken de attığı düğüm kadar “muradına ermeyesin” şeklinde beddua edilir (KK47).

Bağlanan evli çiftte yapılan büyüünün bozulması için büyüğü, evli çifti kendi evine çağırır. Hazırlamış olduğu karışımaya önce okuyup üfler. Daha sonra evli çiftte bunu yedirir. Yemek yendikten sonra büyüğü evli çifti üç gün, hazırlamış olduğu odaya alır ve çiftin birleşmesini sağlar (KK48).

Yine bağlanan kişiye bir muska yazdırılır. Yazılan muska yakılıp külü bir sürahi suyun içine koyulur. Bağlanan kişi yedi gün boyunca her gün bu sudan bir miktar alıp

kendi evinin önüne döker. Yedi gün olmasının nedeni ise kişinin yedi düğümle bağlanmış olmasındandır. Muskalı su, atılan düğüm sayısı kadar evin önüne dökülür (KK49).

3.2.3. Evli Çiftlerin Arasını Bozma

Midyat'ta yoğun olarak yapılan büyüsel işlemlerden bir tanesi evlenmiş, mutlu bir yuva kurmuş çiftlerin arasını bozmaktır. Kara büyü'nün bir türü olan eşleri ayırma (nefret) büyü'sü Midyat'ta farklı büyüsel işlemler uygulanarak yapılmaktadır. Tıpkı bağlama büyü'sü gibi çok günah sayılan ve kolay kolay yapılmayıp ancak çok para karşılığında yapılan ara bozma büyü'sü şu büyüsel uygulamalarla yapılmaktadır;

Büyücü evli çifti ayırmak için içinde tılsımlı yazıların bulunduğu üç tane muska yapar. Muskalar çifti ayırmak isteyen kişiye verilir. Birinci muska çiftlerin gidiş geliş güzergâhı olan bir yere koyulur. Bu yer avlu, bahçe, bahçedeki bir asma veya ağaç olabilir. Bunların hiçbirisi yoksa kapının ya eşiğine ya da üst tarafına yerleştirilir. İkinci muska tandırın içine atılır ve tandır yakılır. Amaç tandır yandıkça evli çiftin kavgalarının harlanması içindir. Üçüncü muska ise öldürülmüş bir kişinin mezarının baş tarafına koyulur (KK50).

Bir at nalı delindikten sonra bu nala hem evli çiftin isimleri hem de anne ve babalarının isimleri yazılır. Yazılan isimlerin altına yılan, akrep, domuz sıçan gibi zararlı hayvanlardan bir tanesinin resmi çizilir. Daha sonra nal ipe geçirilerek tuvalet pisliğine batırılır. Tuvalet pisliğine batırılan nal, arası bozulmak istenen çiftin evlerinin altına koyulur (KK51).

Birbirini seven iki kişiyi (evli çift veya iki sevgili) ayırmak ve birbirinden uzaklaştırmak için kadına ait âdet kanı, erkeğe ait koltuk altı kılı ve ikisine ait tırnak istenir. İstenilen kan, kıl ve tırnaklar herhangi bir şekilde kişilere yedirilmeli. Büyücü ayrı ayrı hazırlamış olduğu iki muskadan birine erkeğin diğerine kadının adını yazar. Bu muskalar birbirinden çok uzak ve kimsenin bulamayacağı iki yere gömülmelidir (KK52).

Boş iki kâğıt hazırlanır. Birinci kâğıdın üstüne ayrılmalari istenen kişilerin ismi yazılır ve ortasına akrep resmi çizilir. İkinci kâğıda yine isimler ve bazı büyüsel sözler yazılır ve kâğıtlar muska haline getirilir. Daha sonra büyü yaptırmak isteyen kişiden istenen üç tane keçi dışkısına okunur. Üzerinde akrep resmi olan muska arası bozulmak

istenen kişilerin geçtikleri bir yere “Kara kışlar sizin olsun, mutluluk size uzak olsun” gibi beddualar edilerek gömülür. İkinci muska yine beddua edilerek olanak varsa kapı eşiğine, olanak yoksa evle temas edecek bir yere saklanır. Keçi dışkıları ise eve yakın bir yerde yakılır ve külleri evin duvarlarına atılır (KK53).

İki tane tahta kaşık alınır, kaşıkların tutulan yerlerine arası açılmak istenen kişilerin isimleri, yemek yenilen yerlerine de bazı ayetler ters bir şekilde yazılır. Sonra tahta kaşıklar ters bir şekilde sırt sırta gelecek şekilde birbirine bağlanır ve arası bozulmak istenen kişilerin evlerine yakın bir yerde toprağa gömülür. Daha sonra imkân varsa okunup üflenmiş toplu iğneler de o kişilerin ya kıyafetlerine ya da yataklarına batırılır (KK54).

3.2.4. Evli Çiftlerin Arasını Düzeltme

Kara büyü yapılarak arası bozulan çiftlerin arasını düzeltmek için bu sefer de çiftlerin arasını düzeltmeye yarayan ve çoğu kişi tarafından günah olmadığı düşünülen ak büyü devreye girmektedir. Midyat’ta sevgi büyüüne daha çok evli kadınlar ve sevgilerine karşılık bulamayan erkekler başvurmaktadır. Büyücülerin evli çiftlerin arasını düzeltmek ve âşık olup karşılık bulmayan kişiler için kullandıkları büyüsel işlemler genellikle şu şekillerde yapılmaktadır:

Büyücü, büyü yapmak isteyen kişiden hedefteki kişiye ait saç, tırnak ve bir tane sabır taşı ister. İstenen bu malzemeler karıştırılır. Daha sonra kendini sevdirmek isteyen kişiden bir kaptan ayaklarını yıkamasını ve ayaklarını yıkadığı bu sudan bir miktar getirmesi istenir. Hazırlanmış olan karışım ile ayak suyu birbirine karıştırılıp üflenir. Sevilme isteyen kişi fırsat buldukça bu karışımlı suyu karşı tarafa içirir. Böylece sevilme isteyen kişi kısa bir süre sonra sevgisine karşılık bulur (KK55).

Büyücü, ayet, sure ve çiftin isimlerinin yazılı olduğu üç muska hazırlar (Bkz. Ek2, Resim 4, 6, 9, 11). Hazırlanan bu muskalar bir bez parçasının içine koyularak top haline getirilir. Top haline getirilen bu muskalar bir eşeğe yedirilir. Daha sonra ufak bir değnekle üç defa eşeğin kulağına vurulur. Her vuruşta da eşeğe kocam senin gibi olsun veya karım senin gibi olsun denilir (KK55).

Büyü yaptırmak isteyen kişiden üç tane yumurta istenir. Yumurtalar getirildikten sonra büyü, her yumurtanın üstüne büyü yapan kişinin ismini Arapça harflerle yazar ve dualar okur. Daha sonra kişiden bu yumurtaları her haftanın sadece “Çarşamba”

günü karşı tarafa yedirilmesi istenir. Yumurtanın yapılış şekli önemli değil. Önemli olan kişiye bu yumurtaları yedirmektir (KK56).

Büyü yapmak isteyen kişi küçük bir kaba idrarını yapar. Sonra sadece serçe parmak tırnaklarını keser ve yakar. Yakılan tırnak külü ve idrar karıştırılır. Daha sonra büyücü tarafından okunan bu karışım büyü yapmak isteyen kişiye verilir. Bu işlem bittikten sonra bir muskaya hem büyü yapılmak istenen kişinin hem de büyü yapanın adı yazılır. Hazırlanan muska karşı tarafın yastığının altına koyulur. İdrarlı karışım ise belli olmayacak bir içecek (kola, çay, pekmez şerbeti vb.) yine karşı tarafa içirilir (KK57).

Hoca, kocasının gözünde kararan ve kocası tarafından eskisi gibi seilmeyen hatta kendisiyle aynı yatağa girmeyen evli kadını, büyüün tutması için kimsenin olmadığı bir odaya alır. Kadına üç defa “Sen artık benim helalimsin, bunu kabul ediyor musun?” diye sorar. Kadın da üç defa “Evet kabul ediyorum.” diye onaylar. Kadının onayından sonra bir hafta aralıksız bir şekilde güneş battıktan sonra büyücünün evine gidilir. Büyücü; kadına, kocasını kıskandırmak için hazırlamış olduğu okunmuş sudan içirir. Kadın içtiği bu suyun bir miktarını yanına alarak kocasına veya sevdiği erkeğe içirir. Bir hafta geçtikten sonra yani haftanın son günü büyücü, kadına üç defa “Artık helalim değilsin seni boşuyorum.” dedikten sonra kadının kocasının (sevdiğinin) on gün içinde kendisini eskisinden daha çok seveceği söylenir (KK58).

Büyücü, eşi tarafından seilmeyen kadın veya erkeğe bazı büyüsel sözlerin yazılı olduğu dört tane muska ve okunmuş bir kilit verir. Birinci muska bir bardak suyun içine koyulur ve her gün o sudan biraz alınarak yedi gün boyunca karşı tarafa içirilir. İkinci muska bir parça ekmeğin içine koyulur ve kara bir eşeğe yedirilir. Üçüncü muskanın dumanının hedefteki kişiye solutulması için yakın bir yerde yakılır. Dördüncü muska ise kapının eşiğine koyulur. Verilen kilit ise insanların elinin uzanmayacağı uzun bir ağaca asılır. Kilidin 40 gün boyunca ağaçta asılı kalması gerekir (Bkz. Ek2, Resim 18). Bunun için de kişi arada bir kilidin yerinde olup olmadığını kontrol etmelidir (KK59).

Bir yarasa yakalanıp, boğularak öldürülür. Öldürülen yarasa zarar görmeyecek bir yerde güneşe bırakılır. Yarasanın etleri çürüyüp sadece kemikleri kalana kadar güneşte bekletilir. Etleri çürüdükten sonra çok dikkatli bir şekilde yarasanın kemikleri eklem yerlerinden kırılır. Kemikler kırıldıktan sonra bir tas suyun içine atılır. Atılan bütün

kemikler suyun dibine batarken sadece bir tane kemik suyun üstünde kalır. Üstte kalan bu kemiğin içinde bir tane kıl bulunur. Bu kıl alınıp üstüne okunduktan sonra üç parçaya ayrılır. Ayrılan bu kıllar hazırlanmış üç muskaya koyulur. Bu muskalardan biri çocuk mezarına, biri rüzgârda savrulması için kurumuş bir ağaç dalına, diğeri ise kanalizasyona koyulur (KK60).

Herhangi birine kendini sevdirmek isteyen kişi büyücüye yeni doğmuş dört tane dişi tavşan götürür. Büyücü hem seven hem de âşık edilmek istenen kişinin adını söyledikten sonra, dört gün boyunca her gün bir tavşana okur. Dört tavşan da sırasıyla okunduktan sonra ölürlerse âşık edilmek istenen kişi kesinlikle âşık olur. Karşı tarafın sevgisinin kazanılması için dört tavşanında okunduktan sonra ölmesi gerekir (KK60).

Büyücü evlilikten soğuyan, eşinden soğuyan hatta artık eşinden nefret etmeye başlayan kişiyi tekrar eski haline getirmek için kendisini sevdirmek isteyen kişiden bir at nalı ve bir kilit ister (Bkz. Ek2, Resim 24). İstenilen araç ve gereçler getirildikten sonra büyücü öncelikle 2 muska yazar. Birinci muska büyü yapan kişinin üzerinde taşınması için verilir. İkinci muska ise her defasında niyet edildikten sonra toplamda 3 defa bala batırılır ve toprağın altına gömülmesi için kişiye verilir (Bkz. Ek2, Resim 20). Daha sonra getirilen nala Arapça bazı yazılar yazılır ve kişiden niyet ettikten sonra bu nalı deniz, ırmak, göl gibi bir suyun en derin yerine atması istenir. Büyücü en son ise getirilen kilide okuyup üfler ve kişiye verir. Kişiden yine öncelikle niyet edildikten sonra bu kilidi ceviz, çınar, çam gibi uzun ve yüksek bir ağaca 40 gün boyunca asması istenir (KK35).

Büyücü arası bozulan ve boşanma eşiğine gelen kadın veya kocasından bir kamış ve siyah keçi kılı getirmesini ister. Getirilen kamış boşanmak istemeyip büyü yaptırmak isteyen kişinin yanında büyücü tarafından ikiye bölünür. İkiye bölünen kamış kadın ile kocasını temsil eder. Daha sonra ikiye bölünmüş olan bu kamış getirilen siyah keçi kılıyla birleştirilir (Bkz. Ek2, Resim 27). Kamış birleştirilirken bazı tılsımlı söz ve dualar okunur. En son kamışa üflenir ve kamış büyü yapan kişiye verilir. Kişi bu kamışı evin herhangi bir yerinde dik duracak şekilde bırakır. Böylece arası bozulan karı kocanın zamanla arası düzelir (KK 96).

3.3. HASTALIKLAR

Hastalıkları büyü ile tedavi etme çok eski uygarlıklarda var olan bir yöntemdir. Öyle ki Kıpçaklar yılanın zehrini etkisiz hale getirmek için yılan efsunu, dudaklardaki uçukları gidermek için uçuk efsunu yaparken, Başkırtlar hastalığı tedavi etmek ve korkuyu yatıştırmak için kurşun dökerdi (Tanyu, 1992: 501). Hastalıkları büyü ile tedavi etme yöntemi günümüzde de Türkiye'nin birçok yerinde olduğu gibi Midyat'ta da hâlâ devam etmektedir. Midyat'ta yapılan büyüsel uygulama ve yöntemler farklı olsa da farklı olmayan tek şey muskadır. Hangi büyüsel uygulama olursa olsun yanında mutlaka muska yazılır. Bu uygulamalardan bir tanesi siğilleri tedavi etmek için yapılan büyüsel uygulamalardır.

3.3.1. Siğiller

Siğiller zararlı olmasa da insanların fiziksel görünüşünü bozdukları için çoğu kişiyi rahatsız etmektedir. Tıpta tedavisi mümkün olmasına rağmen Midyat'ta insanlar siğil tedavisi için daha çok hacı hocaya gitmeyi tercih etmektedir. Tedavisi çok farklı şekillerde yapılan siğiller aşağıdaki uygulamalar yapılarak giderilmektedirler.

Siğillerin tedavi edilmesi için ilk başta seyit ve hocaya gidilir. Bu kişiler tarafından yapılan uygulamalardan bir tanesi şöyledir: Siğili olan kişiye sadece çarşamba günü randevu verilir. Sebebi tedavinin gerçekleşmesinin çarşamba gününün tılsımına bağlı olmasıdır. Söylenen gün ve saatte hocaya gidilir. Hoca üç tane arpa tanesi alır ve üzerine bazı ayet ve sureler okuduktan sonra üfler. Daha sonra kişiye bu arpa tanelerinin daha erken çürümesi için herhangi bir hayvanın böbreğinin içine koyulmasını ve bir yıl boyunca kesinlikle uğramayacağı bir kuyuya atması söyler (KK61).

Siğili olan kişi seyit birinin yanına gider. Seyit kişi yine çarşamba günü herhangi bir saatte randevu verir. Bir miktar külün üstüne biraz su katılır ve karıştırılır. Daha sonra seyit kişi karıştırılan su ve küle tükürür. Karışım kıvama geldikten sonra bazı dualar eşliğinde siğilli bölgeye sürülür. Karışım ilk etapta sürülen bölgeyi yaksa da siğiller kısa bir süre sonra kaybolur (KK62).

Siğili olan kişiden soyulmuş bir yılan derisi istenir. Getirilen yılan derisi bir miktar ekmeğin içine konur. Ekmeğin üzerine bazı ayetler okunduktan sonra ekmek yedirilir (KK63).

Yedi tane arpa tanesi alınıp hocaya götürülür. Hoca tarafından okunup üflenene bu arpa taneleri kişiye geri verilir. Daha sonra anlamı; Büyüğü küçülten ve küçüğü büyülen Allah'ım! Bu bendekini küçült olan “ Allahümme müssağır'l- kebiri ve mükebbira's-sağiri sağğır mabi” duası okunduktan sonra kişinin bu yedi arpa tanesini bitene kadar ya bir tavuğa ya da herhangi bir kuşa yedirmesi gerekir (KK64).

Ayetlerin yazılı olduğu bir tasın içine bir kurbağa bacağı ve su koyulduktan sonra içine tükürülür. Daha sonra Ayet-el Kürsi ve Zuhurif suresinin yetmiş dokuzuncu ayeti gibi dualar okunur. Dualar okunduktan sonra tasın içine temiz bir bez koyulur ve siğilli bölge bu bezle sarılır. Siğilli bölge bu bezle bir gün sarılı kaldıktan sonra bez kaldırılır (KK65).

Çarşamba günü yedi adet arpa tanesi alınarak hocaya gidilir. Hoca Amme (Nebe) suresi okuduktan sonra arpa tanelerine üfler. Daha sonra bu yedi arpa tanesi bir naylonun içine su geçirmeyecek şekilde sarılır ve ıslanmayacak bir yere saklanır. Eğer arpa taneleri su alırsa siğiller kurumaz tam tersi daha çok yeşerip, çoğalırlar. Arpalar ıslanmadan saklandığı yerde çürürlerse siğiller de kuruyup gider (KK66).

On bir tane buğday tanesi alınır. Her buğday tanesi siğile sürülüp “Mikrop ne işin var burada?” denildikten sonra hastanın yüzüne üç defa üflenir. Bu işlem on bir defa tekrarlandıktan sonra buğdaylar önce bir mendile daha sonra bir naylona sarılır. Sarılan buğdaylar kimsenin ayak basmadığı ve kesinlikle ıslanmayacağı bir yere saklanır. Saklanan buğdaylar ıslanmadığı ve ayak basılmadığı sürece siğiller kaybolur (KK67).

3.3.2. Psikolojik Sorun

Psikolojik sorunlar ve bayılmalar için öncelikle türbe ve yatırlara gidilir. Kimi yatır ve türbelerde bir iki gece kalınarak hasta kişinin yatması sağlanır. Kimilerinde ise gününbirlik ziyaretler yapılır. Orada maddi imkânlar dâhilinde bir kurban kesilir, ekmek, şeker vb. yiyecekler dağıtılıp yatan kişiye adanır. Eğer hasta olan kişi iyileşmezse bu sefer hoca ve büyücülere gidilir. Arada çok ufak farklılıklar olmakla beraber genelde uygulanan büyüsel tedavi şu şekildedir: Cinci, büyücü veya hoca hasta gitmeden önce herhangi bir gereçte (güğüm, kazan, tencere vb.) su kaynatır. Hasta varınca kaynatılan su bir leğene boşaltılır. Leğene boşaltılan suyun ortasına boş bir tencere ters çevrilerek konur. Tencere leğendeki suyu kendine çeker. Tencerenin içine çekilen su ve bu sudan boşalan bütün kuru yerlere kurşun kalemle çeşitli ayetler yazılır. Hasta olan kişiye bir

nokta gösterilir ve sadece o noktaya odaklanması istenir. Gösterilen noktaya odaklanıldığı süre boyunca dualar okunur. Bu arada hasta yakınları da leğenin etrafında toplanır. Belli bir süre geçtikten sonra hasta kişiye gösterilen yerde neler gördüğü sorulur. Genelde görülen ya iki çift göz ya da halk arasında üç harfli olarak isimlendirilen cindir. Hasta kişiye gördüğü şeye gitmesi gerektiğini yoksa hocanın onu yakacağı ve perişan edeceği söylenmesi istenir. Leğenin etrafında toplanan hasta yakınlarının da aynı şeyi söylemeleri istenir. Bütün bunlar yaşanırken kişi yüksek sesle dualar okumaya devam eder. Yaklaşık bir saat süren bu işlemler bittikten sonra cinci, büyücü, hoca her kimse hastaya bazı duaların yazılı olduğu bir muska yazar ve bu muskanın taşınması gerektiğini söyler (Bkz. Ek2, Resim 8) (KK68).

3.3.3. Sarılık

Midyat'ta sarılık hastalığına yakalanmamak için çocuk doğduktan sonra üstüne sarı bir yazma örtülür. Sarılık hastalığına yakalanan kişiler ise genellikle ocaklılara giderler. Sarılık ile ilgili uygulanan uygulamalardan bir tanesi şöyledir: Hasta olan kişi seytit veya seyide olan bir kişiye gider. Bu kişi tarafından bazı dualar okunduktan sonra hastanın kulak arkası keskin bir aletle (bıçak, jilet) kesilir. Daha sonra kesilen yere dövülmüş ve üstüne tükürülmüş sarımsak sürülür (KK69). Başka bir uygulamada hasta olan kişinin hiçbir şeyden haberi yokken yine ocaklı biri tarafından sessizce bazı ayet ve dualar okunduktan sonra ense kısmına sertçe bir tokat atılır. Atılan bu tokatla kişi korkudan irkilip hastalıktan kurtulur (KK70).

Hasta olan kişi hocanın yanına götürülür. Bu kişinin baş bölgesinin yedi yerinden (alın, burun, çene, kulak, yanak) kan akıtılır. Daha sonra bir miktar sarımsak ile soğan karıştırılarak dövülür. Dövülen bu sarımsak ile soğan bir bezin içine koyulur ve çeşitli dualar okunarak besmele ile hasta kişinin alın kısmına bağlanır. Bu işlemler bittikten sonra hastaya yedi gün boyunca tuzsuz yemek yedirilir. En son ise herhangi bir aile tarafından işaretlenmemiş bir siyah tavuk kesilip önce suyu daha sonra eti yedirilir (KK71).

3.3.4. Diş Ağrısı

Diş ağrılan kişiye dağdan karanfil otunun toplanması istenir. Toplanan ota bazı dualar okunduktan sonra ot ateşte yakılır. Ot yakıldıktan sonra dumanı huni veya benzeri bir gereçle ağza çekilir. Çekilen duman ağızda 5 dakika bekletildikten sonra bir

bardak suya üflenir. 3 defa tekrar edilen bu işlemde ağızdaki dumanın su dolu bardağa üflenmesiyle diş ağrısına sebep olan kurt veya bakteriler bardaktaki suyun içine düşer. Böylece diş ağrısı da geçmiş olur (KK51).

Diğer bir uygulamada ise tütün ve tuz karıştırılıp ezilir. Bu karışım ağrıyan dişin üstüne konulur. Daha sonra İhlas ve Fatiha sureleri okunur ve sağ elin işaret parmağı ağrıyan dişin üstüne koyulur. Diş ağrısı geçene kadar “ Elif lam mim sad. Kaf ha ayn sad. Hamim ayın sin kaf. Lailahe illa hüve rabbül arşil aziym” duası okunur ve işaret parmağı dişin üzerinde bekletilir (KK72).

3.3.5. Ay Düşmesi-Ay Çarpması (Hêyvok)

Yeni ay çıktığında anne önce aya sonra da çocuğuna bakarsa ay düşmesi gerçekleşir ve çocuk hastalanır. Ay çarpmasında hastalanan çocukların öncelikle ateşi çıkar, gözleri hem çöker hem de anormal bir şekilde parlar. Bu belirtilerin yanında ayrıca kusma, iştahsızlık, gözle görülür şekilde zayıflama, halsiz düşme, geceleri gözler yarı açık şekilde uyuma ve sayıklama gibi belirtiler de görülmektedir. Bu belirtileri gösteren çocuk Midyat'ta ya hocaya ya da ocaklı birine götürülür. Götürülen çocuğun iyileşmesi için farklı uygulamalar yapılmaktadır.

Hasta çocuk ocaklı veya hocaya götürülür. Çocuğun iyileşmesi için bazı dualar okunur. Sonra ocaklı, tencere, kazan gibi herhangi is tutmuş bir araç gereçten is alır. Aldığı bu isi tükürüğüyle karıştırıp çocuğun alnına, sağ koluna, göbeğine ve sırtına sürer. İs sürüldükten sonra çocuk tualete gidene kadar kesinlikle öpülmemelidir (KK 73).

Ay çarpması sonucu hastalanan çocuğun üstüne üç defa Kamer suresi okunur. Daha sonra çocuğun saçından bir tel koparılır. Koparılan saç teli havaya bırakılarak rüzgârda savrulur. En sonunda çocuğun alnına kömür sürülür (KK74).

Başka bir uygulama ise şöyledir: Babasının ekmeğini yemeyen bir kişi bulunur. Bu kişi hasta çocuğa dualar okuduktan sonra bir parça ekmek alır ve bu ekmeğe okur. Sonra ekmeği yedi parçaya bölüp çocuğa verir. Çocuğa verilen ekmek yenilene kadar kimsenin dokunmaması gerekir (KK75).

Diğer bir uygulamada hasta olan çocuk; hoca, ocaklı veya büyücüye götürülür. Bu kişiler çocuğun ailesinden kurşun getirilmesini ister. Hoca, ocaklı veya büyücü getirilen

kurşuna okuduktan sonra eritir ve hilal haline getirir. Hilal haline getirilen kurşun daha önce hazırlanmış muska ile birlikte çocuğun omzuna asılır (KK76).

Hocaya götürülen hasta çocuğa bir muska yazılır. Verilen muska 7 gün 7 gece suda bekletilir. Daha sonra bekletilen bu su her sabah ve her akşam çocuğa içirilir. Böylece ay düşmesi biter ve çocuk iyileşir (KK77).

3.3.6. Egzama (Bîrov)

Egzama (birov) olan bir kişi öncelikle şifacı ile görüşüp randevu alır. Her şifacı kendine göre farklı malzeme kullanır. Kimisi okuyup üfledikten sonra tükürüğünü kına veya yumurtayla karıştırarak, kimisi de tükürüğünü tavuk pisliği, tuz veya şekerle karıştırarak egzamalı yere sürer (KK78).

Egzamalı kişi için camiden biraz soğuk su getirilir. Getirilen su soğuk bir şekilde hastanın üzerine dökülür. Sonra bir şiş ateşte ısıtılır. Isıtılan bu şişle hastanın her iki omuzuna ikişer çizgi atılır (KK79).

Seyit dediğimiz ocaklı biri kına veya külün içine günlük yumurtayı koyup içine tükürür ve iyice karıştırır. Bu işlem özellikle çarşamba günleri yapılır. Bu karışım besmele çekilip “Ya ocak!” denildikten sonra bir hafta boyunca sürülür. Sonra egzamalı yer kesinlikle iyileşir (KK80).

Diğer bir uygulama ise şöyledir: Egzamalı olan kişi kuyuda boğulan birini bulur. Kişinin boğulduğu o kuyudan su getirilir. Hasta sabah erken saatlerde hiç kimseyle konuşmadan bu suyla yıkanır (KK81).

Çoğu kişi bunun farkında değil ama aslında egzamanın iki çeşidi var: Birincisi heştrav (sulu) egzama diğeri de kuru egzama. Sulu egzamada egzama olan yer çatlar ve çatlak olan yerlerden sıvı akar. Sulu ve kuru egzamaların tedavisi de farklı yapılır. Sulu egzamanın tedavisi için ismini şu an hatırlayamadığım fakat kökleri çok derinde olan ve dağlarda bulunan bir bitki var. Bu bitki bulunup getirildikten sonra yakılırdı. Yakılan bu kökler ocaklı birinin tükürüğüyle karıştırıldıktan sonra üç çarşamba günü üst üste sürülürdü. Kuru egzamada ise yine ocaklıların tükürüğü ile kül, kına, yumurta akı karıştırılarak sürülür (KK82).

Benim 6 ve 9 yaşlarında iki kızım var. Kızlarımla vücutlarının bazı bölgelerinde yaralar çıktı. Bu yaraları komşulara gösterdiğimde egzama olduğunu söylediler. Bana

kızlarımın iyileşmesi için Gelinkaya denilen bir köyde mağara olduğunu ve oraya götürürse bu yaraların iyileşeceğini söylediler. Ertesi gün iki kızımı alıp 200 yıllık mağaraya götürdüm. Bana önceden söylenenleri tek tek uygulamaya başladım. Mağaranın tavanından gözyaşı şeklinde akan bir su vardı. Kızları tavandan akan suyun tam altına getirecek şekilde oturttum. Tavandan akan su yaraların olduğu bölgelere 20 dakika boyunca aktı. Suyun akmadığı yerlere ise kızlar elleriyle suyu alıp oralara da sürdüler. 20 dakika bu şekilde oturduktan sonra dışarı çıktılar. Ama çıkmadan önce mağaradan bir birer avuç toprak aldılar. Alınan bu toprak çamur haline getirilerek iki çarşamba günü yaraların olduğu bölgelere sürüldü. Kızlarım bu hastalıktan kurtuldular (KK83).

3.3.7. Sara (Epilepsi)

Genellikle doğum sırasında meydana gelen sara hastalığı olan kişiler Midyat'ta ocaklı, büyücü, cinci ve hocalara götürülür. Sara hastası kişi iki çarşamba ve bir cuma günü olmak üzere üç defa götürülür. Götürülen hastaya okunup üflendikten sonra Nas, Ayetel Kürsi gibi bazı duaların yazılı olduğu bir muska ve yeşil renk bir kumaş parçası verilir. Verilen muska geceleri başucuna koyulurken, gündüzleri üzerinde taşınır. Yeşil kumaş parçası ise kriz geçirildiğinde yakılıp hastaya koklatılır (KK84).

Sara hastası olan kişi için yaklaşık bir kilogram pekmez ile yüz gram harmal otu karıştırılıp iyice dövülürdü. Daha sonra bu karışım iyice kaynatılırdı. Karışım kaynadıktan sonra 40 gün boyunca her sabah besmele çekildikten sonra aç karna bir yemek kaşığı yenilirdi. Yenilen her kaşıktan sonra bir ipe düğüm atılırdı. Bu ipe 40 düğüm atıldıktan sonra ip alınıp hocaya gidilirdi. Hoca bazı dualar okuduktan sonra ipteki düğümleri tek tek çözerdi. Her çözdüğü düğüm için de hastanın yüzüne üflerdi. Böylece hasta iyileşirdi (KK85).

3.3.8. Arpacık

Göz kapaklarının iç ve dış kısımlarında meydana gelen arpacık yağ bezlerinin mikrop kapması sonucu meydana gelir. Gözünde arpacık çıkan kişiler hoca ve ocaklılara giderler. Eğer arpacık gözün dış kısmında çıkmışsa hoca önce üfler ve dua okur. Daha sonra okunan bir sarımsağı ikiye böler ve arpacığın üstüne koyar. Böylece arpacık kaybolur. Eğer arpacık iç kısımda çıkmışsa öncelikle arpacığın çıktığı göz ters

çevrilir ve okunur. Daha sonra hoca ters çevirdiği göz kapağında bulunan arpacığı diliyle yalar böylece arpacık söner ve iyileşir (KK86).

Herhangi bir gözünde arpacık olan kişi öncelikle öz amcasının oğlu ile evlenen birini bulur ve yanına gider. Amcasının oğlu ile evli olan bu kişi yazmasının ucunu ağzıyla hafif ıslatarak arpacığa sürer. Daha sonra arpacık olan göze üç defa üfler. Böylece arpacık kısa süre sonra kaybolur (KK87).

Arpacık ile ilgili diğer bir uygulama ise şöyledir: Gözünde arpacık çıkan kişi 7 yıl kesintisiz çobanlık yapmış birinin yanına gider. Çoban arpacığın çıktığı göze 7 defa çakmak çakar ve arpacık kısa bir süre sonra iyileşir (KK88).

3.3.9. Kulunç (Karın Ağrısı)

Diğer bütün hastalıklar gibi kulunç (karın ağrısı) için de İslam peygamberi Hz Muhammed'in soyundan geldiği söylenen ve ocaklı olarak bilinen kişilere veya hocalara gidilir. Ocaklı veya hoca besmele çektikten sonra kuluncu olan kişinin sırtını ovar ve 14 defa “Kulunç kulunç şuanda senden dolayı ağrı çeken Ali oğlu Ahmet'i bırak iki eşli adama git” der. Böylece kısa bir süre sonra kulunç ağrısı kesilir (KK89).

Yine kuluncu olan kişi çarşamba günleri hocanın yanına gider. Hoca bazı dualar okuduktan sonra hastanın iki kürek kemiğine jiletle üç defa çizik atar. Böylece ağrı çizilen yerlerden dışarı çıkar ve ağrı kesilir (KK90).

Başka bir uygulamada ise kuluncu olan kişiye öncelikle gabo otu kaynatılıp içirilir. Daha sonra çocuğun, çocuğun anne ve babasının ismi söylendikten sonra keçinin gözüne tuz katılır. Bu işlemler bittikten kısa bir süre sonra hasta iyileşir (KK91).

3.3.10. Göbek Düşmesi

Göbeği düşen kişi bu işte uzmanlaşmış hoca, ocaklılara gider. Kadın hastalar genellikle kadın hoca ve ocaklılara, erkek hastalar ise erkek hoca veya ocaklıya giderler. Hoca hastaya randevu verdikten sonra aç karna gelmesini söyler. Aç karna hocanın yanına giden hastaya önce üç takla attırılır. Takladan sonra göbek deliğinin altından tutulup yukarı doğru itilir. Daha sonra yarım bardak kuru üzüm iyice dövüldükten sonra göbeğin üstüne konur. Konulan kuru üzümler ocaklı veya hoca tarafından avuç içiyle göbeğe bastırılır ve hızlıca çekilir. Bu işlem yaklaşık 3-5 dakika devam eder. Bütün bu işlemler bittikten sonra göbeği düşen kişinin yanında okunmuş olan bir mendil yakılır

ve dumanı hasta kişiye solutulur. Yapılan bu uygulamalardan sonra göbek yerine getirilmiş olur (KK92).

Göbeği düşen kişilere yapılan diğer bir uygulama ise şöyledir: Kişi öncelikle şifacının yanına gider. Hasta sırt üstü yatırılır. Şifacı yumruk büyüklüğünde bir düğüm yapar. Yapılan düğüm hastanın göbeğinin üstüne koyulur. Şifacı ayağıyla bu düğümü hastanın göbeğinin çevresinde bir tur döndürür. Daha sonra göbeğin yerine geldiğini hisseden şifacı hastaya yağda bir yumurta kızartarak yedirir. Böylece hasta iyileşir (KK93).

3.3.11. Zehirlenme (Jahrî)

Herhangi bir sebepten zehirlenen kişinin iyileşebilmesi için genelde şu uygulama yapılır. Şayet hasta kişi A köyünde ise başka bir köye yani B köyüne götürülür. Bir parça ekmek alınır ve bu ekmeğe üç İhlas okunur. Sonra bu ekmek üç defa hastanın alnına, üç defa da midesine dokundurulduktan sonra üflenir. Üfleme işlemi bittikten sonra okutulan ekmek hastanın hastalığı o hayvana geçsin diye ya bir köpeğe ya da bir eşeğe yedirilir (KK94).

Üç parça ekmeğe okunur. Sonra bu üç parça ekmeğin birinci parçası zehirlenen kişinin alnına, ikinci parçası göğsüne, üçüncü parçası ise göbeğine koyulur. Ekmekler koyulmadan önce her seferinde “ Deste Fatma Nebi’ya ve jahriye ez bıbım, ew jahri hare sere çiya” (Fatma Nebi’nin eli bu zehirlenmeyi gidereyim, bu zehirlenme buradan ayrılıp dağ başlarına gitsin.) denir. Bu işlem bittikten sonra kurutulup toz haline getirilen nar kişiye yedirilir. Böylece kişi iyileşir (KK95).

3.3.12. Romatizma (Bavî)

Başta ayaklar olmak üzere vücudun bazı bölgelerinde görülen kas, kemik ve eklem ağrısı olarak bilinen romatizma için Midyat’ta genellikle ziyaret ve türbelere gidilir. Romatizması olan kişiler Seyit Bilal, Sultan Şehmus, Haxe Besa ve Ziyarata Baviya (romatizma ziyareti) olarak bilinen bazı ziyaret ve türbelere gidilir.

Romatizması olan kişi gitmeden önce yanına dağıtmak üzere ya bir tencere tuzlu nohut ya ekmek ya yemek ya da bir miktar para alır. Özellikle cuma ve çarşamba günleri gidilen bu türbe ve ziyaretlerde muhakkak bir gece yatılır. Geldikten sonra da

türbenin toprağından bir miktar alınır. Alınan toprak çamur haline getirilerek ağrıyan yerlere sürülür (KK96).

Vücudunun herhangi bir yerinde romatizma olan kişi seyit dediğimiz ocaklı birinin yanına gider. Ocaklı ağrıyan yere eritilmiş çam sakızını sürer ve o bölgeyi yeşil bir bezle kapatır. Bezin yeşil olmasının sebebi ise o rengin seyit yani ocaklıları temsil etmesinden dolayıdır (KK97).

3.3.13. Bademcik

Başta çeşitli bakteriler olmak üzere çeşitli sebeplerden dolayı özellikle kış mevsiminde üst solunum yolu enfeksiyonları nedeniyle ortaya çıkan bademcik şişmesi, birçok insanın yaşadığı sağlık sorunlarından biridir. Midyat'ta çocuklar olsun yetişkinler olsun bu rahatsızlığı yaşadıklarında hastaneye gitmekle beraber diğer birçok hastalık gibi genellikle seyit dediğimiz ocaklı kişiler veya babasından, dedesinden kendisine şifa geçtiğine inanılan bazı kadın ve erkeklere giderler.

Bademciği şişen kişi ocaklı, şifacı kadın veya erkeğin yanına gider. Bu kişiler çeşitli dualar okuduktan sonra hastayı oturtup arkasına geçerek şiş olan yeri çeşitli dualar eşliğinde ovar. Daha sonra işaret parmağını hastanın boğazına koyar ve besmeleyle şiş olan bademciği patlatır. Bu işlem hasta kişiye çok büyük acı verdiği için hasta farkında olmadan çoğu kez ocaklının veya şifacının parmağını çok şiddetli bir şekilde ısırabilmektedir. Bu sebepten dolayı şifacı ve ocaklı bunun önüne geçebilmek için çoğu zaman işaret parmağı yerine yemek kaşığı kullanırlar. İşlem bittikten sonra hastaya ağzına koyması için okunmuş bir küp kesme şeker verilir ve ağzında eriyinceye kadar tutulması istenir. Hasta yarım veya bir saat sonra tamamen iyileşir (KK151).

3.4. SINAVLARDA BAŞARILI OLMAK

Midyat'ta çocukları sınava girecek olan ebeveynler sınavdan önce çeşitli büyüsel uygulamalar yapmaktadırlar. Bu uygulamalardan bir tanesi, sınavdan bir veya iki gün önce ismi duyulmuş, doğaüstü güçleri bulunduğu inanılan ve istenildiğinde yardıma gelen ermiş kişilerin türbelerini ziyaret etmektir. Türbede dualar okunup adaklar adanır. Daha sonra hocalara gidip muska yazdırırlar (KK98).

Yine sınavdan önce kırk kişiden birer defa Yasini Şerif okunması istenir. Daha sonra Yasin'i okuyan bu kişilerin bir atletin üzerine birer çizgi atması istenir. Sınava

giren kişi bu atleti giyip sınava girerse başarılı olur (KK74). Bir diğey uygulama ise şöyledir: Sınava girecek olan kişi sınava girmeden önce abdest almalıdır. Daha sonra sınava başlamadan önce yedi defa “*Hasbiyallahu la ilaha illahüva aleyhi tevekkeltü vahuvva rabbul arşul azim*” duasını okursa başarılı olacaktır (KK99).

3.5. İNSANLARIN SEVGİSİNİ KAZANMAK

Bilindiğı üzere yönelinen amaca göre insanlar arasında nefret uyandırmak (kara büyü) ve insanları birbirine sevdirmek (ak büyü) niyetiyle yapılan iki büyü çeşidi mevcuttur. Sevgi büyüğü her ne kadar iyi niyetle yapıldığı için ak büyü olarak bilinse de yapılan bazı uygulamalar karşı tarafa kara büyüden daha çok zarar verebilmektedir. Örneğın bağlanmak istenen kişi, bağlamak isteyen kişiye karşı hiçbir duygu hissetmezken, hatta bazen bu kişiyi hiç tanımazken yapılan büyüsel uygulamalarla bu kişiler mecnunlaştırılıp köleleştirilebilmektedirler.

Birinin veya birilerinin sevgisini kazanmak ve bu kişileri kendine âşık etmek isteyen kişi büyücüye gider. Büyücüler diğey büyüsel uygulamalarda olduğı gibi sevgi büyüğünde de farklı uygulamalar yapmaktadırlar. Burda dikkat edilmesi gereken püf nokta büyü yapılan kişinin yakınlığı, uzaklığı ve kişiye ulaşılabilirlik derecesidir. Fakat uygulamalar farklı olsa da farklı olmayan tek şey muskadır. Hemen hemen bütün büyüsel uygulamalarda muska kullanılmaktadır.

Kendini başkasına ya da başkalarına sevdirmek için önce büyücüye gidilir. Büyü yaptırmak isteyen kişiye kendisinin, annesinin ve karşı tarafın yani sevgisi kazanılmak istenen kişinin adı ve anne babasının adı, hazırlanmış iki kâğıda yazılır. Daha sonra bu iki kâğıt çeşitli ayet ve dualarla doldurulup muska haline getirilir. Büyücü tarafından işaretlenen muskalardan bir tanesi kül haline gelene kadar yakılır (Bkz. Ek2, Resim 13). Küller sevgisi kazanılmak istenen kişiye ekmek, çay, çorba, sarma gibi belli olmayacak içecek veya yiyecekler arasında yedirilir (Bkz. Ek2, Resim 10). Büyünün sonuç vermesi için büyü yaptırılan kişinin muhakkak yakılan bu muska külünden yemesi gerekir. Diğey muskanın da yine sevgisi kazanılmak istenen kişinin yastığının altına koyulması gerekir (KK100).

Eğer kadın bir erkeğı kendine âşık etmek isterse kadın, kendi kadınlık suyunu, eğer erkek kadını kendine âşık etmek isterse erkek, erkeklik suyunu; şeker, çikolata, tatlı gibi bir yiyeceğı sürüp karşı tarafa yedirir. Daha sonra Meryem suresi ve âşık

edilmek istenen kişinin adı ile annesinin adı bir kâğıda yazılarak muska haline getirilir ve boyna asılır (KK101).

İçinde “*Beyyine suresi, Al-i İmran suresi*” ve çeşitli duaların yazılı olduğu bir muska ve yedi tane kâğıt hazırlanır. Verilen muska büyü yapan kişi tarafından banyo yaptığı zaman hariç sürekli taşınır. Kâğıtlardan birincisi ise besmele çekilerek bir mezar toprağına gömülür. İkincisi, besmele çekilerek ve naylonlanarak bir kuyuya atılır. Üçüncüsü, eğer büyü yapan erkekse bir dişi eşeğe, kadınsa bir erkek eşeğe yedirir. Dördüncüsü, kişinin devamlı kullandığı bir yol güzergâhına saklanır. Beşincisi, anlaşılmayacak herhangi bir yiyecek veya içeceğe koyulup yedirilir. Altıncısı, evin yanında bir ağaç dibine gömülürken, yedincisi ise kişinin evinin önünde yakılarak dumanının ve küllerinin eve doğru savrulması sağlanır (KK102).

Önce büyü yapmak isteyen kişiye bir nal ve üçgen şeklinde üç tane muska verilir (Bkz. Ek2, Resim 22). Üç muskanın da üzerine kendisinin ve sevgisi kazanılmak istenen kişinin ismi yazılır. Bir muska besmele çekilip “Ya Veliyy” denildikten sonra büyü yapılmak istenen kişinin yastığının veya yatağının altına koyulur. İkinci muska, besmele çekilip “Ya Maksut” denildikten sonra evinin civarında yakılır. Üçüncü muska, yine besmele çekilerek “Ya Hamit” denilir ve bir yemeğe koyularak yedirilir. Verilen nal ise “Ya Vedud” denildikten sonra bir göl, ırmak veya denize atılır (KK103).

Hem büyü yapan hem de büyü yapılan kişinin isimlerinin “Kamer ile Şems” surelerinin yazılı olduğu yedi kâğıt ve bir muska yazılır. Muska büyü yapmak isteyen kişi tarafından taşınır. Diğer yedi kâğıt ise yedi gün boyunca her sabah bir tanesi bir bardak suya koyulur ve üstündeki mürekkep silinene kadar bekletilir. Mürekkep silindikten sonra yedi defa “Elham” ve yedi defa “Kulhuvalah” okunduktan sonra kişiye içirilir (KK104).

Bir balık alınıp üstüne okunduktan sonra büyü yapılmak istenen kişinin adı zikredilir ve “*Ya Rahim Es Sadakat*” denilerek kokusu evin içini sarana kadar yakılır. Daha sonra hem kendisinin hem de karşı tarafın vucûtle temas etmiş ve çıkarıldıktan sonra yıkanmamış herhangi bir elbiseden -daha çok iç giyim tercih edilir- birer parça kesilir. Yine tedbir amaçlı büyü yapılmak istenen kişinin eski bir elbisesi tercih edilmelidir. Kesilen bu parçalar birbirine bağlanır ve bir muskanın içine koyularak sürekli taşınır (KK105).

Kurt rahmi ve kurdun sol dişi sökölür. Kurdun sökülen sol dişi koparılan kurt rahmine üstten görülecek şekilde alttan geçirilir ve bu şekilde kurt dişi kurt rahmine sağlam bir iple bağlanır. Daha sonra kurt rahmi kuruyana kadar güneş görülen bir yere bırakılır. Kuruduktan sonra bir bezin içine koyulur ve sol omuza asılır (KK106).

Altı muska hazırlanır. Birinci muska bir sürahiye konulduktan sonra üzerine on bardak su eklenip sabaha kadar bekletilir. Sabah muska çıkarılıp bir ağacın altına saklandıktan sonra on gün boyunca her gün o sudan bir bardak içilir. On gün sonra ikinci muska sürahiye koyulur ve üzerine on beş bardak su eklendikten sonra sabah çıkarılır. Çıkarılan ikinci muska büyük bir taşın altına koyulduktan sonra on beş gün boyunca her gün muska koyulan sudan bir bardak içilir. On beş gün dolduktan sonra üçüncü muska sürahiye koyulur ve üzerine beş bardak su koyulduktan sonra sabaha kadar bekletilir. Sabah çıkarılan muska sevgisi kazanılmak istenen kişinin sürekli geçtiği yola koyulur ve beş gün boyunca her gün muskalı sudan bir bardak içilir. Beşinci günün sonunda dördüncü muska sürahiye koyulur ve üzerine on bardak su koyulduktan sonra sabaha kadar bekletilir. Sabah muska çıkarılır ve bu muska büyü yapan kişinin kapısının altına koyulur. Daha sonra on gün boyunca muskalı sudan her gün bir bardak su içilir. On günün sonunda bu sefer beşinci muska sürahiye koyulur ve üzerine on beş bardak su eklenir. Sabaha kadar bekledikten sonra muska çıkarılır ve güneşte bekletilerek kurutulur. Muska kuruduktan sonra büyük bir ağacın altında yakılır ve on beş gün boyunca muskalı sudan hergün bir bardak içilir. Elli beş gün düzenli bir şekilde ve sırasıyla muskalar suya koyulup su içildikten sonra altıncı muska büyü yaptıran kişinin yatağının altına konur (KK107).

3.6. ZARARLI HAYVANLARDAN KORUNMAK VE TEDAVİ ETMEK

Zararlı hayvanlardan korunmak için son zamanlarda çeşitli ilaçlar kullanılsa da bu ilaçların kullanılma alanı çok sınırlıdır. Bu yüzden çoğu kişi kendilerini her zaman ve her yerde bu tür hayvanlardan korumak amacıyla hacı, hoca ve büyücülere başvurmaktadır. Midyat'ta zararlı hayvanlardan korunmak için genellikle koruma muskaları yapılmaktadır (Bkz. Ek2, Resim 16, 17). Hem zararlı hayvanlardan hem de başka kötü varlıklardan korunmak için “Bismillah ellezi la yedurru maa ismihi şeyun fil ardi vala fissamai vahua essamiu elâlim” duası sabah ve akşam namazından sonra üçer defa, “Euzu bi kelimeti elleehi etteeme min kulli şeytanin vahaama vamin kulli aynın

laamah” duası sabah ve akşam namazından sonra yedişer defa, “Euзу bi kelimetі ilahі etteemati min şerri ma halak” duası sabah ve akşam namazından sonra üçer defa, “Hasbiyallahu la ilaha illahuva aleyhi tavakkaltü vahua rabbul arşı al azim” duası sabah ve akşam namazından sonra yedişer defa ve “Allahuma âfini fi bedeni, allahuma afini fi samhi, allahuma afini fi bâsari la ilaha illa ant. Allahuma inni euzu bike minel kufri, val fakri va azabil kabri la ilaha illa ant” duası da sabah ve akşam namazından sonra üçer defa okunursa hiçbir zararlı hayvan ve kötü varlıktan zarar gelmez (KK108).

3.7. DEFİNE

Birçok uygarlığa ev sahipliği yapması ve Mezopotamya’nın en eski yerleşim yerlerinden biri olması sebebiyle Midyat, hem yerli hem de yabancı definecilerinin uğrak yerlerinden bir tanesidir. Genel kanıya göre definelerin; harabelerde, mezarlarda, antik kalıntılarda ve eski yapılarda olduğu bilinse de define rastgele bulunan bir şey değildir. Definenin bulunabilmesi için öncelikle kişinin elinde define olduğuna dair herhangi bir işaret olmalıdır.

Defineciler bulunan işaretlere göre bazı yöntem ve teknikler kullanarak defineye ulaşmaya çalışırlar. Fakat kullanılan bütün yöntemler ve verilen bütün uğraşlara rağmen defineye ulaşılmazsa definenin tılsımlı olduğu düşünülür ve tılsımın çözümü için de büyücülere, hocalara ve cincilere başvurulur. Başvurulan bu kişilerin definenin büyüsünü bozmak için yaptığı büyüsel uygulamalar şöyledir:

Defineci abdest aldıktan sonra oturtulur. Hoca bazı sözler söyledikten sonra definecinin yüzüne üfler ve onu hipnotize eder. Kendinden geçen defineciye havaya yükselmesi ve definenin olduğu yere uçuşması söylenir. Definenin olduğu yere uçan defineciye gördüklerini anlatması istenir. Definecinin gördükleri yazılır ve define yeri tespit edilir. Şayet define yerine kadar gidilip definenin yeri tam olarak tespit edilmezse önce besmele çekilir, sonra üç defa İsmi Azam duası “*Allahü Hüve Melikün, Memiyun, Kadirun, Keriyümün, Haliymün, Ladıyfun, Aliymun, muiinun, Sadıkun*” okunur, en son üç defa “*Ya settar fethihi kismethihi*” duası okunarak Allah’tan yardım dilenmesi istenir (KK109).

Kara bir yılan tutularak başı kesilir. Kesilen yılan başının sol dişi sökülür. Sökülen karayılan dişi bir karatavuk kanına koyulur ve bu şekilde kurutulur. Kan kuruduktan

sonra çeşitli ayet ve sureler okunur. Kuruyan kana okunup üflendikten sonra bir bezin içine koyulur ve bez yakılır. Böylece definenin büyüğü bozulur (KK110).

Boy abdesti alınır ve definenin bulunduğu yere gidilir. Önce “Bakara suresi” okunur. Daha sonra iki rekât sünnet namazı kılınır. Namaz kılındıktan sonra besmele çekilir ve “*Ya Allah*” denilerek definenin olduğu yere kazma vurulur (KK111).

Daha âdet görmemiş bir kıza cin suresi ve çeşitli koruyucu dualarla okunup üflenir. Kız okunup üflense de define cinler tarafından korunduğu için yine de kızın delirip zarar görmesi mümkündür. Şayet bu risk göze alınırsa kız tek başına definenin olduğu yere gönderilir ve definenin yeri tespit edilir. Kız oradan sorunsuz bir şekilde geri dönerse define rahat bir şekilde çıkarılabilir (KK112).

3.8. RIZIK VE BEREKETİN ARTMASI

Bir evin bereketlenmesi veya bir kişinin rızıkının artması için hocaya gidilir. Hoca Bereket Duası (Karınca Duası) başta olmak üzere bir muskaya bazı dualar yazar. Daha sonra bu muskanın içine para, okunmuş ip, ocaklılara ait yeşil renk kumaş parçası vb. bazı araçlar koyulur ve muska kapatılır. Muska, kapatıldıktan sonra ya evin herhangi bir yerine konulur ya da kişi muskayı üzerinde taşırsa o evin veya kişinin rızık bollası (Bkz. Ek2 Resim 15). Yine kişi evinin herhangi bir yerine yukarı doğru bakan bir at nalı asarsa o evin bereketi artar, o eve bolluk gelir (Bkz. Ek2, Resim 25). Şayet nal aşağı doğru asılırsa tam tersi o evin rızık daralır, huzuru bozulur (KK113). Bağ, bahçe, bostanlardan daha çok verim almak ve mahsulün bereketlenmesi için yedi tane yumurta kırılıp içleri boşaltılır. Daha sonra bu yumurtalar boncuk gibi bir ipe dizilir ve tarlanın içinde herhangi bir yerde asılı şekilde bırakılır (Bkz. Ek2 Resim 1) (KK114).

3.9. CİNLERDEN KORUNMAK VE MUSALLAT OLAN CİNLERDEN KURTULMAK

Varlıklarına dair herhangi bilimsel bir kanıt olmasa da Midyat'ta yaşayan insanların büyük çoğunluğu cinlerin varlığına inanmaktadır. Öyle ki konuştuğumuz tüm kaynak kişiler cinlerle ilgili mutlaka bir veya birden fazla hikâyeye anlatmıştır. Bu hikâyelerden en ilginç şu anda dahi kendilerine cin musallat olan kişileri tedavi etmesi sebebiyle Ş. Y. İsimli kaynak kişimizin anlattıkları ve tedavi yöntemidir.

Çobanlık yaparken ağlayan bir bebek sesi duydum. Sesin geldiği yere doğru gittiğimde daha göbek bağı kesilmemiş bir kız bebek gördüm. Bebeği heybeme koyup eve getirdim. Göbek bağını kestikten sonra temizleyip sardım. Akşam kapım çalındı. Kapıyı açtığımda karşımda, çıplak, saçları dağınık bir sürü kişi gördüm. Ben daha konuşmadan bana dediler ki: ‘‘Bebeğimizi almışsın, eğer ona bir zarar verdiysen sana zararların en büyüğünü vereceğiz.’’ Bunun üzerine ben de dedim ki: ‘‘Hayır, hiçbir zarar vermedim. İnanmıyorsanız içeri girip bakın.’’ İçeri girip bebeğe zarar vermediğimi gördüklerinde bana; ‘‘Evet, zarar vermemişsin. Madem zarar vermemişsin biz de sana bebeğimizi vereceğiz ama bir şartla. Bebek on dokuz yaşına kadar sende kalsın ama on dokuz yaşında gelip kızını senden isteyeceğiz.’’ Kız denilen yaşa geldiğinde gelip kızını benden istediler ve beni de düğüne davet ettiler. Düğün köye biraz uzak olan ahırlarda yapıldı. Düğün bitip eve dönmek üzereyken büyüttüğüm cin kızından üç tel kopardı. Kopardığı saç tellerini bir ipe sararak örgü haline getirip bana verdi. O günden sonra konuşmayan, yürümeyen ve özellikle kendilerine cin musallat olan kimseleri tedavi ediyorum.

Önce abdest alıyorum daha sonra gelen kişilerin de abdest almasını istiyorum. Daha sonra bana verilen saçlı örgüyü ayaklarına bağlayıp ufak bir değnekle sırtlarına vuruyorum. Bu şekilde tedavi ettiğim birçok kişi var (KK114).

Kendisine cin musallat olduğunu düşünen kişi hocaya gider. Hoca bu kişiden palamut ağacından üç yaprak ve üç tane boncuk getirmesini ister. Hoca bu yaprak ile boncuklara okuduktan sonra her bir yaprak ve her bir boncuk üç ipe dizilir ve bu ipler kişinin en çok bulunduğu yere asılır. Cinlerin bir daha musallat olmaması içinde kesinlikle sıcak su dökmemesi, dökeceği zaman da besmele çekmesi tembihlenir (KK115).

Cin musallat olan kişi hocaların karşısına geçer. Kişi iki kolunu da avuçları yere bakacak şekilde uzatır. Eğer cin musallat olmuşsa ve bu cin Müslüman’sa sağ elin serçe parmağı diğer parmaklardan ayrılarak açılır. Yok, eğer Müslüman değilse bu sefer sol elin serçe parmağı açılır. El parmak işlemi bittikten sonra bu sefer kişiden kazağını ve çoraplarını çıkarıp uzanması istenir. Daha sonra kalemle sol ayağın altı ve sol karın boşluğu dürtülerek ağrı olup olmadığı sorulur. Varsa ağrı konuşmadan ya gözlerle ya da kafasıyla onaylayarak cevap verilmesi istenir. Sağ veya sol serçe parmak açılması, sol

ayak altı ve sol karın boşluğunda ağrı olması kişiye herhangi bir cinin musallat olması demektir.

Hoca kişiye musallat olan cini uzaklaştırmak için yarım saat Bakara suresi, Ayetel Kursi ve çeşitli dualar okur. Ayet, sure ve dualar bittikten sonra hoca musallat olan cine uzaklaşması için üç gün süre verir. Şayet dördüncü gün cin uzaklaşmamışsa hoca; *“Okuduğum bu bedenden çık, çıkmazsan seni yakarım.”* diyerek tehdit eder. Hoca cine verdiği bu üç günlük süre içerisinde kişiden şu uygulamaları yapmasını ister.

- Öncelikle namaz kılınacak.
- Annen baban senden razı olacak.
- Sabah namazından sonra El- Ezkar duaları okunacak.
- İkinci namazından sonra Yasin suresi okunacak.
- Yatsı namazından sonra akşam El- Ezkar duaları okunacak ya da dinlenecek.
- Yatmadan önce üçer defa Fatiha, Bakara, Ayetel Kursi, Felak, Nas, Kulhuvallah okunacak.

Dördüncü gün hoca tekrar cinlerle konuşup *“Bu bedenden çık, çıkmazsan seni yakarım.”* der ve çeşitli dualar okuyarak kişiye üfler. Daha sonra dört gün boyunca kişiden şu işlemleri yapması istenir:

Bir bardak suya kaya tuzu koy ve iyice karıştır. Karıştırılan bu suyu bir kova suya boşalt. Kovadan bir bardak su al ve ağzına götür. Yedişer defa Fatiha, Nas, Felak, Ayetel kursi ve Kulhuvallah oku. Okunan her duadan sonra üç defa tuzlu suya üfle. Daha sonra bu suyla banyo yaptıktan sonra okunan zeytinyağını tüm vücuduna sür. En son tuzlu suyu evin bütün köşelerine püskürt (KK116).

3.10. KAYBOLAN VEYA ÇALINAN BİR MALIN BULUNMASI

Maddi değeri yüksek bir malın kaybolması veya çalınması her insanın başına gelebilecek bir durumdur. Böyle bir durumla karşılaşan insanlar öncelikle emniyet güçlerine başvururlar. Fakat buradan sonuç alamayan veya malının kaybolup çalındığının bilinmesini istemeyen kişiler hoca, büyücü, cinci gibi doğaüstü güçleri olduğuna inanılan kimselere giderek büyüsel uygulamalarla çalınan veya kaybolan mallarının bulunmasını umut ederler.

İçi delik bir ekmeğe ve açılıp kapanan bir bıçağa okunup üflenir. Okunup üflenerek ekmeğin içinden bir ip geçirilir ve ekmeğin asılır. Sonra bıçak açılır ve aynı şekilde bıçağa da okunup üflendikten sonra bıçak kapanır. Hem ekmeğin asılırken hem de bıçak kapanırken Yasin suresi okunur. Bu işlemler yapıldıktan sonra eğer mal çalınsa çalan kişi artık büyük abdestini yapamaz ve çalınan malı kendi getirip teslim eder. Eğer mal kaybolduysa kısa bir süre sonra bulunur. Burada önemli olan nokta şudur: Kaybolan veya çalınan her neyse bulunduğu zaman asılan ekmeğin indirilip kapanan bıçak da açılmalıdır. Eğer ekmeğin indirilmezse ve bıçak açılmazsa çalan kişi açlıktan ölür (KK117).

Diğer bir uygulamada ise bir leğenin içi suyla doldurulur. Doldurulan leğenin etrafına üç tane çocuk oturtulur. Bazı dualar okunduktan sonra çocuklara leğenin içindeki suya bakmaları ve neler gördükleri sorulur. Çocuklar özellikle kaybolan veya çalınan mal niyetine hipnotize edildiği için sadece kaybolan o malın nerede olduğu görünür. Oturtulan çocukların mavi gözlü olmalarına dikkat edilir. Öyle ki çocuklar mavi gözlü ise çalınan veya kaybolan malın yeri daha kolay görünür ve mal daha çabuk bulunur (KK118).

3.11. NAZAR

Mutlu, huzurlu bir hayatı olan bazı kişiler bu mutlu hayatlarının aniden bozulmasını kendilerini çekemeyen, kendilerini kıskanan akraba veya çevrenin kem gözlerine bağlamaktadırlar. Nazara geldiklerine inanan bu kişiler hem bu kem gözlerden kurtulmak hem de bir daha bu kem gözlerin nazarına gelmemek için bazı koruyucu uygulamalar yapmaktadırlar. Nazardan korunmak için yapılan yöntemler genelde nazar boncuğu takmak, omuza veya bileğe ocaklılarla özdeşleşmiş yeşil renk kumaş takmak (Bkz. Ek2, Resim 2) (KK119) evin kapısına veya evin duvarlarına eşek kafatası, keçi boynuzu, koç kafatası ya da koç boynuzu takmak, evin damından diken demeti sarkıtmak (Bkz. Ek2, Resim 28, 29, 30, 31) (KK120) yine evin kapısına veya duvarına duaların yazılı olduğu muska asmak (Bkz. Ek2, Resim 3) tütsü yakmak, sadaka vermek, okunmuş bir ipe boş yumurta kabuğu dizip asmak (Bkz. Ek2, Resim 1) haç kullanmak (KK121) gibi işlemlerdir. Yapılan bazı yöntemler ise büyüsel bir nitelik taşımaktadırlar. Nazardan korunmak için yapılan büyüsel uygulamalar şunlardır:

Nazara geldiğini düşünen kişi hocaya gider. Hoca kişiye sağ elinin işaret parmağını açtığı Arapça yazılı kitabın üstüne koyup içinden, kendi adı ile annesinin adını ve yaşadığı olumsuzlukları duyulmayacak şekilde mırıldanmasını ister. Sonra üç kâğıda ismi ve bazı dualar yazıldıktan sonra bu kâğıtlar muska haline getirilir. Bu muskalardan bir tanesi giriş kapısına asılır. Bir tanesi pencereler kapatıldıktan sonra dumanın her tarafa yayılması için evin içinde harmalle otu ile yakılır. Diğer muska ise yedi tane çörek otu ile ya taşınır ya da yatılan yere asılır (KK122).

Eğer nazarı değen kişi biliniyorsa, ilk önce bu kişinin herhangi bir elbisesinden bir parça alınır. Parça alındıktan sonra bu kişinin kapısı bir iple ölçülür. Ardından kişinin elbisesinden alınan parça ile ölçü için kullanılan ip yakılır. Sonra bastığı yer tuzlanıp yakılır. En son ise sarımsak, soğan ve harman karıştırıldıktan sonra evin içinde yakılır (KK123).

Tüpün üstüne bir tava koyulur. Her defasında besmele çekildikten sonra üç defa kurşun dökülüp eritilir. Kurşun eritildikten sonra üç defa “subhanallah” denilip suyun içine boşaltılır ve bu sudan kişinin yüzüne püskürtülür (Bkz. Ek2, Resim 18). Bu işlem her çarşamba aç karna üç defa tekrarlanır. Ta ki nazarı değen kişinin nazarı etkisiz hale gelene kadar (KK124).

Öncelikle Ayetel Kürsi, Felak ve Nas surelerinin yazılı olduğu bir muska hazırlanıp kişiye takması için verilir. Daha sonra balinaya benzer bıyıklı bir balığın kafası kesilir ve “Ya Hafız, Ya Cabbar, Ya Settar” denildikten sonra üç defa Kulhuvallah ve bir defa da Fatiha suresi okunduktan sonra balığın kafası yakılır. Kokusu evin bütün köşelerine sinene kadar pencereler kapalı tutulur (KK125).

3.12. BÜYÜDEN KORUNMA VE YAPILAN BÜYÜLERİ BOZMA YOLLARI

Büyü özellikle başarılı, güzel, huzurlu ve mutlu insanlara yapılıyor olsa da herkesin karşılaşabileceği bir durumdur. İnsan iyi kötü herhangi bir büyüye maruz kalmamak veya maruz kaldıysa bu büyüden kurtulmak için de tıpkı büyü yapmak için başvurulmuş büyücü, cinci, hacı, hoca gibi kimselere başvurmuştur. Kişi kendisine büyü yapıldığını düşünüyorsa veya herhangi bir büyüye maruz kalmak istemiyorsa hocaya gider. Hoca bu kişiye üç tane muska yazar. Hoca tarafından yazılan birinci muska ile yedi adet harmalle (bir ot çeşidi) bir tavanın içine koyulup evin bütün camları kapatıldıktan sonra üzerine köz bırakılarak yakılır (Bkz. Ek2, Resim 5). Yakılan muska

ile otun koku ve dumanı evin her yerine yayılana kadar camlar kapalı tutulur. İkinci muska yazısı silinene kadar iki buçuk litre suyun içine koyulur. Sonra bu sudan aralıksız ve düzenli bir şekilde 21 gün boyunca içilir. Şayet kişide daralma veya sıkılma olursa bu suyla ayrıca el ve yüz de yıkanır. Üçüncü muska ise zina etmemek, içki içmemek şartıyla taşınır (Bkz. Ek2, Resim 19). Eğer zina edilir veya içki içilirse muskanın ters etki yapma olasılığı da mümkündür (KK126).

Eğer bir kişi tütsü kokusundan rahatsız oluyorsa o kişiye kesinlikle büyü yapılmış demektir. Kişi kendisine büyü yapıldığını düşünüyorsa veya büyüden korunmak istiyorsa kişinin isminin ve büyüden korunma ile ilgili duaların yazılı olduğu muska, bir şişe suyun içine koyulup bir gün bekletilir (Bkz. Ek2, Resim 21). Daha sonra yağmurlu bir günde, şişedeki su büyülenen veya büyüden korunan kişinin üstüne dökülür. Muskalı su döküldükten sonra yağmur altında bir saat beklenirse hem büyüden korunmuş olunur hem de varsa bir büyü çözülmüş olur (KK127).

Büyüden korunmak için yenilen ve içilen her şeyden önce Kelime-i Şehadet (Tevhid) okunmalıdır. Daha sonra herhangi bir büyü aracı ele geçirildiyse derhal yok edilmelidir. Bilindiği üzere büyü özellikle muska ile yapılmaktadır. Eğer ele geçirilen bir muska ise bu muska önce açılıp sonra bir gün boyunca güneşte bekletilmelidir. Böylece büyü kendiliğinden çözülmüş olur (KK128).

Sabah namazından sonra kelime anlamı sabah aydınlığı, anlamı ise “*Karanlık çöküp bastırıldığında gecenin şerrinden, düğümlere üfleyen üfürükçülerin şerrinden, kıskançlık gösterdiğinde kıskancın şerrinden, yarattığı bütün şeylerin şerrinden, o sabahın rabbine sığınırım.*” olan Felak suresi, anlamı “*İnsanların göğüslerine kötü düşünceler fısıldayan o sinsi vesvesenin şerrinden, cinlerden, bütün kötü insanların şerrinden, insanların mutlak sahibi ve hâkimi Allah’a sığınırım.*” olan Nas suresi ve anlamı “*Allah birdir, Allah Samed’tir. (Her şey O’na muhtaç O kimseye muhtaç değildir, O doğurmamış ve doğrulmamıştır ve hiçbir şey O’nun dengi, eşi, benzeri değildir.*” olan İhlas suresi üç defa okunur ve ellerle bütün vücut sıvazlanır (KK129).

Alınan kaya tuzu okunup üflendikten sonra 99 defa “*Ya Hafız, Ya Rahman, Ya Rahim*” denildikten sonra evin bütün köşelerine konur (KK130).

İçeriğinde “*Fatiha, Ayetel Kürsi, Kul hüvallahü Ehad, Felak, Nas*” surelerinin yazılı olduğu iki muskadan biri evin giriş kapısına asılır diğeri ise kişinin üzerinde taşınır (KK131).

Büyülenen kişi hocanın yanına gider. Bu kişinin adı, soyadı, yaşı ve annesinin adı sorulduktan sonra bir kâğıda yazılır. Sonra kitaba bakılır ve kitaptan büyü yapan kişinin sureti ile büyü şekli öğrenilir. Bu bilgilere ulaşıldıktan sonra temiz bir kâğıda büyü bozan dualar yazılır. Daha sonra büyülenen kişinin ad, soyad ve yaşının yazılı olduğu kâğıt ile üzerine büyü bozan duaların yazılı olduğu kâğıt bir tabağa koyularak tüpün üzerine koyulur. Kâğıtlar kül olana kadar yakılır ve büyülenen kişinin sağ ayağının altına koyulur. Bu işlemler bittikten sonra başka bir muska yazılır ve suyun içine koyulur. Kâğıt suyun içinde eridikten sonra bu su içilir (KK132).

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İnsanlık tarihi kadar eski olan sihir ve büyü hem yasalarla hem de tek tanrılı dinler tarafından yasaklanmalarına rağmen eski çağlardan günümüze kadar hemen hemen bütün toplum ve uygarlıklarda farklılıklar göstererek varlıklarını devam ettirmişlerdir. Çok eski bir tarihe sahip olan bu iki gizli ilim birbirinden farklı olsalar da çoğu zaman çoğu kişi tarafından aynı manada kullanılmışlardır. Hâlbuki ikisi farklı kavramlardır. Bu fark özellikle sihirbaz ve büyücü sözcüklerinde anlaşılmaktadır. Sihirbaz; başkasından yardım almadan tek başına el çabukluğu yaparak ve gözü aldatarak insanları hipnotize eden sanatçı iken, büyücü ise hem insanları hem de doğa olaylarını etkilemek amacıyla insanüstü dış güçlerden yardım alan kişidir.

Büyücüler çağa ayak uydurarak toplumların sosyal ihtiyaçlarına göre büyüsel uygulamalar yapmaktadırlar. Öyle ki eski toplumlar genellikle ekilen ürünlerin bereketlenip bol ürün vermesi, hastaların şifa bulması, savaşların sonucunun önceden bilinmesi gibi durumlar için büyüye başvururken, günümüzde ise aşk, sevgi, evlilik, kişiyi bağlama, kısmet açma, nazardan ve zararlı hayvanlardan korunma, sevenleri ayırma, konuşmayan, yürümeyen, duymayan ve uyumayan çocukları iyileştirme gibi daha çok kişisel gereksinimler için başvurumaktadırlar.

Tarihi geçmişi ile Mezopotamya'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Midyat, Mardin ilinin en kalabalık ilçelerinden bir tanesidir. Konumu sebebiyle çevresinden sürekli göç alan Midyat; İslam, Hristiyanlık ve Ezidilik gibi dinlere, Kürtçe, Türkçe, Arapça ve Süryanice gibi dillere ev sahipliği yapmasından dolayı “Diller ve Dinler Şehri” olarak anılmaktadır. Farklı dil, din ve etnik gruplar barındırması, Midyat'ın farklı ve zengin bir kültüre sahip olmasını sağlamıştır. Bu farklı kültürel zenginlikler çalışmamızın alan araştırmasında konumuz olan sihir ve büyü ile ilgili bize farklı ve zengin kaynaklar sunmuştur. Birçok Kürt, Arap ve Hristiyan büyücünün olması bunun en açık göstergesidir.

Midyat'ta büyü, önceleri hem dinen caiz olmamasından hem de halk arasında tasvip edilmemesinden dolayı gizli bir şekilde yapılmaktaydı. Fakat son yıllarda yüksek meblağlar karşılığında açık bir şekilde yapılmaktadır. Maddi getirisinin yüksek olması, büyücülüğü meslek haline getirenlerin çoğalmasına sebep olmuştur. Öyle ki görüştüğümüz birçok büyücü önceleri başka mesleklerde çalışıp, büyücülüğü ek iş

olarak yaparken, bol kazanç sağlamasından dolayı bu mesleklerini bırakıp sadece büyücülüğe yönelmişlerdir. Diğer tarafta Hz. Muhammed'in soyundan gelen ve "seyit" olarak adlandırılan ocaklılar var. İnsanlar bu kişilere genellikle egzama (bîrov) ve siğillerin geçmesi, diş ağrısı, uyumayan, konuşmayan, yürümeyen çocukların iyileşmesi vb. durumlarda şifa bulmak için başvurumaktadırlar. Ocaklılar kendilerine gelen bu kişilerden büyücüler gibi herhangi bir para talep etmezler. Fakat giden kişiler genelde elleri boş gitmezler. Yanlarına ekmek, yiyecek, içecek, meyve gibi hediyeler alarak giderler. Çok nadir de olsa küçük miktarlarda para verenler de vardır.

Midyat ve çevresinde yapılan siğillerin yok edilmesi, sarılığın tedavi edilmesi, kadınların gebe kalması, yürümeyen çocukların yürütülmesi, konuşmayan çocukların konuşturulması, uyumayan çocukların uyutulması gibi çoğu uygulama büyüsellik taşısa da bu uygulamalar kuşaktan kuşağa aktarılan gelenekler olarak görüldüğü için doğal sayılmaktadır. Evli kişilerin arasını açmak veya düzeltmek, kişiyi kendine bağlamak, kişinin erkekliğini bağlamak, kısmet açmak, büyü bozmak, musallat olan cinlerden korumak gibi uygulamalar ise büyü olarak görülüp gizli bir şekilde yapılmaktadırlar.

Midyat'ta büyüler ekseriyetle kişiler arası ilişkilere yönelik yapılan kısmet açma, kısmet kapatma, bağlama, ara bozma, ara düzeltme gibi sosyal ilişkileri bozma veya düzeltme amacıyla yapılsa da insanlar hemen hemen bütün konularda büyüsel işlemlere başvurumaktadır.

Büyü için gelen kişilerin niyet ve amacı aynı olsa da büyücüler farklı araçlarla farklı yöntemler kullanmaktadırlar. Fakat Midyat'ta farklı olmayan tek şey muskadır. Midyat'taki büyücülerin tamamı yapılan büyüsel işlem için muska kullanırlar. Kullanılan muskaların tılsım ve etkililiğinin artması için ise muskanın üstüne bazı sembol ve motifler resmedilirken, içeriğine de Kur'an'dan bazı ayet ve Arapça yazılar yazılır. Büyücülerin diğer ortak bir yanı ise günah ve sakıncalı görüldüğü için kolay kolay kara büyü yapmamalarıdır. Öyle ki büyü yaptığı için öldürülen büyücüler mevcuttur. Bu yüzden büyücüler daha çok Frazer'in "Benzer benzeri getirir." ilkesine dayanılarak geliştirilen ve benzetme yoluyla kişiyi temsil eden bir nesneye yapılan işlemin temsil ettiği kişiye de etki edeceği inancına dayanan taklit büyüsünü, kişinin dokunduğu bir nesneye yapılan işlemin kişiye de etki edeceği inancına dayanan temas

büyüsünü ve günah sayılmadığı gibi sevap olarak görülen ak büyü gibi büyüler yapmaktadırlar.

Yaptığımız alan araştırmasında yaklaşık 500 kaynak kişiyle görüşme sağlamamıza rağmen cevapları benzer ve aynı olduğu için bunlardan sadece 151 kaynak kişiyi çalışmamıza dâhil ettik. Fakat Midyat'taki büyücülerin tamamıyla doğrudan veya dolaylı bir şekilde görüşme sağladık. Büyücüler mekân olarak genellikle oturdukları evin bir odasını kullanmaktadırlar. Bu odada büyücünün kullandığı araç gereçler hazır bulunur. Her büyücü farklı materyal kullanabilmektedir fakat hemen hemen her büyücünün odasında masası, masa üstünde bazı kitaplar ve muska için boş kâğıtlar standart bir şekilde bulunmaktadır. Daha hafif büyüsel işlemler için ise mekân önemli değildir. Örneğin bir dükkân, bir sokak veya herhangi bir camide muska yazılabilir, üflenebilir, dualar okunabilir.

Midyat'ta yaptığımız alan araştırmasının sonuçlarına baktığımızda büyüün zaman, yer (mekân), araç-gereç ve büyücülerle sağlandığını gördük. Yaptığımız gözlemler ve büyücülerle yaptığımız görüşmeler neticesinde ise insanların büyüye genel olarak dört nedenden dolayı başvurduklarını görürüz. Bu nedenler:

1. Nazardan, kötülüklerden, zararlı hayvanlardan ve özellikle büyüden korunmak için korunma amaçlı,
2. Diş ağrısı, kulak ağrısı, karın ağrısı (kulunç), siğil, epilepsi (sara), egzama (bîrov), sarılık, psikolojik, ay çarpması, göbek düşmesi, geç yürüme, geç konuşma, uyumama vb. hastalıklara şifa bulmak için şifa amaçlı,
3. Kaybolan veya çalınan maddi değeri yüksek bir eşyayı bulmak, yine sınavlarda başarılı olup maddi getirisi iyi bir meslek sahibi olmak ve define bularak maddi kazanç sağlamak için maddi amaçlı,
4. Evli çiftlerin arasını bozma, evli çiftlerin arasını düzeltme, kısmet açma, kısmet kapatma ve bağlama gibi kişiler arasındaki ilişkilere yönelik sosyal ilişkileri düzeltme veya bozma amaçlı.

Korunma, şifa bulma, maddi kazanç, sosyal ilişkileri düzeltme veya bozma hangi nedenle olursa olsun Midyat'ta yapılan büyülerin amacına ulaşabilmesi için büyü yapan kişilerin uyması gereken bazı kurallar var. Birinci kural, yapılacak olan büyüsel

işleme göre büyücü belirlemek. Nitekim büyücülerin de uzman olduğu konular farklı olabilmektedir. Örneğin her büyücü cin çarpmasına bakmaz. Veya her büyücü kara büyü yapmaz. İkinci kural zaman ve sıralamadır. Büyücünün verdiği reçeteye hastanın yani büyü yapan kişinin çok dikkat etmesi gerekir. Örneğin okunmuş bir suyun 7 gün boyunca her gün sabah içilmesi gibi veya verilen iki muskadan hangisinin daha önce yakılacağı gibi. Yapılan büyüün amacına ulaşması ve geçersiz olmaması için özellikle bu iki kurala çok dikkat edilmesi gerekmektedir.

Hem eğitim, bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin gizemli dediğimiz bazı olaylara açıklık getirmesi hem semavi dinlerin açıklayıcı ve yol gösterici bilgileri hem de yasalarca yasaklanmasından dolayı büyüün biteceği düşünülürken, büyü bitmemiş çağa ayak uydurarak daha da çoğalmıştır. Günümüzde yerli yabancı birçok araştırmacının büyü ile ilgili yazdıkları kitapların yok satması, hemen hemen her gün haber bültenlerinde duyduğumuz cinci, büyücü ve sahte hoca vakaları, internetteki sosyal ağlarda para karşılığında her derde deva olabileceğini yazan medyum adı altındaki kişilerin ilanları büyücülüğün günümüzde ne derece çoğaldığının örneklerinden sadece birkaçıdır.

Bazı gelenek, görenek ve davranışlar dinen tasvip edilmeyip etik görülmesi de alışkanlık haline getirildiği için kolay kolay değiştirilemezler ve kültürel bir dirençle karşılaşırlar. Tıpkı insanların zor durumda kaldıkları zaman büyüsel işlemlere başvurması ve bunu alışkanlık haline getirmeleri gibi. Büyü dinen caiz olmasa da dinin kültürle olan ilişkisi büyüün insanların yaşamında yer edinmesini sağlamıştır. Çünkü din içinde doğup büyüdüğü kültürü kendi kurallarına göre tasarlarlarken aynı zamanda kültürün değer ve olanaklarına göre de kendine uygulama sahası bulmaktadır. Midyat'ta büyüün hem insanlar tarafından günah sayılması hem de büyüden korunmak ve büyü yapmak için belirli ayetler kullanılması dinin toplumların kültürel değerlerinin inşasında ve bu değerlerin yaşatılmasında rol oynadığını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Abdurrahman, H. B. (2013). *Nazar ve Sihir* Ömer Mustafa (çev.). İstanbul: Pamuk Yayıncılık.
- Aktaş, E. (2011). “Altay ve Tıva Türk Destanlarında Haber Verme Motifi Üzerine Bir Değerlendirme” *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Cilt, 11. Sayı 1.
- Altan, B. (1995). *Nazar ve Büyü*. İstanbul: Sahaflar Kitap Sarayı.
- Altan, R. (2014). “Hadislerde Okuyarak Tedavi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3. Sayı 3.
- Artun, E. (2015). *Türk Halkbilimi*. Adana: Karahan Kitapevi.
- Ateş, A. O. (1995). *Kuran ve Hadisler Göre Cinler-Büyü*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Ayverdi, İ. (2006). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Büyü. İstanbul: Mas Matbaacılık.
- Avcı, İ. (2018). “ALİ Uşşaki’nin Manzum Kur’an Falı Sürür-name”. *Balıkesir Üniversitesi*, Cilt, 83.
- Baydar, A. (1999). *Kuran Açısından Korku ve Büyü*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Bardakoğlu, A. (2008). *Haramlar ve Helaller*. İlmihal 2 İslam ve Toplum. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Bardakoğlu, A. (2008). *Haramlar ve Helaller*. İlmihal 1 İslam ve Toplum. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Başol, S. (2014). *Hititlerde büyü ve büyü malzemeleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Pamukkale Üniversitesi SBE.
- Baz, A. (2018). *Sihir Nedir*. İstanbul: Beyaz Karınca Yayınları.
- Bebek, A. (1998). “Ana Kaynaklara Göre Sihir”. *İlmi Araştırmalar Dergisi*, Cilt 1, Sayı 9.
- Boratav, P. N. (2003). *Yüz Soruda Türk Folkloru*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

- Boyras, Ş. (2010). “12 Hayvanlı Türk Takvimi ve Kehanet” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Sayı 3.
- Bryce, T. (2003). *Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Bulut, H. İ. (2003). “Sihrin Hakikati ve Mûcizeden Farkı”. *Marife Dergi*, Cilt 3, Sayı 1.
- Bulut, M. (2017). “Geçiş Ritüellerinden Doğum: Sağaltım Yolları” *Electronic Turkish Studies*, Cilt 12, Sayı 21.
- Cengiz, O. (2018). “Sihir Kavramı Üzerine Semantik Bir İnceleme” *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 48.
- Cesur, S. Ç. (2017). “Hitit Büyü Ritüelleri Üzerine Bir Değerlendirme”. *Tarih Okulu Dergisi*. Sayı 32.
- Çakın, K. (2017). “Peygamberimize Büyü Yapılması İle İlgili Rivayetler (İdeoloji İle Realitenin Çatışma Alanına Bir Örnek)” *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 22, Sayı 1.
- Çelebi, İ. (2012). “Tılsım” . *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 41. İstanbul: TDV Yayınları.
- Çelebi, İ. (1991). “Bakıcı”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 4. İstanbul: TDV Yayınları.
- Çelebi, İ. (1995). “İslâm’da Fal”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 12. İstanbul: TDV Yayınları.
- Çelebi, İ. (2006). “Muska” . *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 31. İstanbul: TDV Yayınları.
- Çelebi, İ. (1996). “Gayb” . *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 13. İstanbul: TDV Yayınları.
- Çelebi, İ. (2008). “Ruh Çağırma”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 35. İstanbul: TDV Yayınları.
- Çelebi, İ. (2009).). “Sihir”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 37. İstanbul: TDV Yayınları.
- Çıblak, N. (2004). “Halk kültüründe nazar, nazarlık inancı ve bunlara bağlı uygulamalar”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Cilt 15.
- Demirci, K. (2006). “Muska” . *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 31. İstanbul: TDV Yayınları.

- Devellioğlu, F. (2001). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Tılsım. Ankara: Aydın Kitapevi Yay.
- Duvarcı, Ayşe. (1993). “Türkiye’de Falcılık Geleneği ile Bu konuda İki Eser, Risâle-i Falnâme li Ca’fer-i Sâdık ve Tefe’ülname”. *Ankara Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yay*, Cilt 13.
- Dülger, E. (2006). *Evliya Çelebi Seyehatnamesindeki Büyü, Sihir ve Falın Halkbilimi Açısından Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi SBE.
- Ekici, M. ve M. Fedakar (2014). “Gelenek, Aktarma, Dönüşüm Ve Kültür Endüstrisi Bağlamında Nazar Ve Nazar Boncuğu”. *Milli Folklor*, Cilt 26, Sayı 101.
- Eliade, M. (2019). *Okültizm, Büyücülük ve Kültürel Modalar*. Cem Soydemir (çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Eliade, M. (2017). *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi 2*. Ali Berktaş (çev.). İstanbul: Alfa Yayımcılık.
- Emiroğlu, K. A. Suavi (2003). *Büyü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Erol, H. (2014). Anadolu’nun İlk Yazılı Belgelerinde Büyü ve Kehanet. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, Sayı 2.
- Esirgen, B. (2014). *Anadolu Türk Halk anlatılarında büyü’nün işlevi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kocaeli Üniversitesi SBE.
- Eyuboğlu, İ. Z. (1987). *Anadolu Büyüleri*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Frazer, S. J. G. (2004). *Altın Dal Büyü ve Din Üzerine Bir Çalışma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Goody, J. (2017). *Mit Ritüel ve Söz*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Gülhan, A. (2016). “Fal Kültürü ve Bir Manzum Nebat Falnâmesi Örneği”. *Balıkesir Üniversitesi Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. Sayı 16.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerinin Köken Bilgisi Sözlüğü*, Büyü. Ankara: TDK Yay.

- Hacerlioğlu, O. (2010). *Dünya İnançlar Sözlüğü*, Üfürükçülük. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hasanoğlu, E. (2016). “Tanah’ta Din Algısının Büyü ve Gizemle Kesişmesi Üzerine”. *Tarih Okulu Dergisi*, Cilt 9, Sayı 25.
- William, H. A. (2008). *Kültürel Antropoloji*, Deniz Erguvan (ev.). İstanbul: Kaktüs Yayınları.
- Heinz, A. ve Kur, F. (2004). *Gizli Bilimler Ansiklopedisi*. Bülent Atanır (ev.) İstanbul: Omega Yayınları.
- Kahraman, A. (2013). *Mukayeseli Dinler Tarihi*. İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Karaman, G. (2015). *Klasik Türk Edebiyatında Sihir* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Kocaeli Üniversitesi SBE.
- Karataş, A. (2011). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Sütun Yay.
- Karatosun, A. (2016). “Kehanet Türleri ve Kadim Kültürlerdeki Uygulamaları”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 16, Sayı 2.
- Kardaş, C. (2019). *Muş’ta Halk Veterinerliği ve Geleneksel Tedavi Yöntemleri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kartopu, S. Ve A. Ünalın (2019). “Büyü ve Tabiatüstü Güçlere Başvurma Nedenleri Üzerine Bir Saha Araştırması”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2.
- Kur-an-ı Kerim, (Taha: 20/60)*.
- Küçük, A. G. Tümer ve M. A. Küçük (2009) *Dinler Tarihi*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Malınovski, B. (1964). *Büyü Bilim ve Din*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Nar, M Ş. (2017). “Psiko-Antropolojik Bir Olgu Olarak Fal Üzerine Nitel Bir Araştırma”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, Sayı 1.
- Ordu, B. (2020). *Kütahya’da Büyü ve Büyü İle İlgili Uygulamalar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi SBE.

- Ögel, B. (2003). *Türk Mitolojisi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Örnek, Sedat Veysi. (1995). *100 Soruda İlkelerde Din Büyü Sanat Efsane*. İstanbul: Gerçek Yayınları.
- Örnek, Sedat Veysi. (1966). “Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları*. Sayı 174.
- Özser, T. (2018). “Hitit Toplumunda Büyü: Çeşitleri, Uygulama Alanları, Yöntemleri”. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*. Sayı 8.
- Özten, E. Y. (2009). *Peygamberlerin Gaybı Bilme İmkânı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi SBE.
- Pakalın, M. (1983). *Osmanlı Tarih Deyimler ve Terimler Sözlüğü*, Sihirbaz. İstanbul: MEB Yay.
- Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Tılsım. İstanbul: Kapı Yay.
- Parlatır, İ. (2017). *Açıklamalı İslami Terimler Sözlüğü*, Bakıcılık. Ankara: Akçağ Yay.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçe Sözlük*, Tılsım. Ankara: Arkadaş yay.
- Roux, J. P. (1998). *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*. Aykut Kazancıgil (çev.). İstanbul: İşaret Yayınları.
- Scognamillo, G. Ve A. Aslan (1999). *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Büyü*. İstanbul: Karizma Yayınları.
- Strauss, C. L. (1983). *Din Ve Büyü*. İstanbul: Yol Yayınları.
- Sümbüllü, Z. (2010). “Fal ve Falcılık Kavramı Ekseninde Türk Kültür Tarihinde Fal ve Kehanet” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Cilt 17, Sayı 43.
- Sümer, N. (2016). “Cahiliye Araplarında falcılık”. *Milel ve Nihal*, Cilt 13, Sayı 1.
- Şişman, B. ((2002). “Samsun Yöresinde Geçiş Dönemleriyle İlgili Yaşayan Halk İnançları ve Bunlara Ait Uygulamalar”. *Erdem*. Cilt 13, Sayı 39.
- Talehi, B. (2008), *Kur'an ve Sünnet Işığında Sihir*, Mustafa Öztürk (çev.) İstanbul: Guraba Yayınları.
- Tambağ, A. Z. (2004). *Cin Sihir Büyü*. İstanbul: Alioğlu Yayınları.

Tanyu, H. (2007). *Türklerde Taşla İlgili İnançlar*. Ankara: Elips Kitap.

Tanyu, H. (1995). *Büyü*. İstanbul: TDV Vakıf Yayınları.

Tanyu, H. (1992). “Büyü” . *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 6. İstanbul: TDV Vakıf Yayınları.

Temel Britannica, Cilt 4, İstanbul, Ana Yay. 1992.

Uygun, A. (2013). “Yazılı Büyü Olarak Muska: Kenzü’l Havas Örneği”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*. Cilt 29.

Wells, C. (1972). *Sosyal Antropoloji Açısından İnsan ve Dünyası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

William Haviland, Heralde Prins, vd., (2008). *Kültürel Antropoloji*. İnan Deniz Erguvan (çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Yanardağ, A. (2018). “Osmanlı Devlet’nde Islahatlar Bağlamında Muska ve Falcılıkla Mücadele Örnekleri”. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü*, Cilt 30, Sayı 117.

Yeşil, Y. (2015). “Muskanın Tarihsel ve İşlevsel Açıdan Değerlendirilmesi ve Bu Bağlamda Zetneddin Baba Örnekleme”. *Türkbilig/Türkoloji Dergisi*, Cilt 30.

Yeşilmen, H. (2019). “Sosyal Antropolojideki Büyü Olgusuna Sihir Kavramı Çerçevesinde Yeni Bir Yaklaşım”. *Bilimname*. Sayı 38,

Yıldırım, N. (2015). “Eski Mezopotamya ve Anadolu’da Uğursuzluk İnancı ve Bununla İlgili Büyü Ritüelleri”. *History Studies International Journal Of History (Tarih çalışmaları Uluslararası Tarih Dergisi)*, Cilt 7, Sayı 1.

<https://www.turkhukuk sitesi.com/mevzuat> (Erişim Tarihi: 17/04/2021).

<http://dorukulgen.com/sihirbazlıksanatı-tarihi> (Erişim Tarihi: 30/03/2021).

(KK1) T, M. (İmam). 14 Ekim 2021, “*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*” Konulu Görüşme, Midyat.

(KK2) K, E. (Ev Hanımı). 14 Ekim 2021, “*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*” Konulu Görüşme, Midyat.

- (KK3) C, L. (Ev Hanımı). 14 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK4) M, N. (Ev Hanımı). 14 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK5) S, Ş. (Papaz). (Ev Hanımı). 16 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK6) O, Ş. (İmam). 16 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK7) D, H. (Papaz). 16 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Anıtlı/Midyat.
- (KK8) Ş, P. (Papaz). 16 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK9) D, A. (İmam). 18 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK10) S, Ş. (İmam). 18 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, İçören/Midyat.
- (KK11) G, S. M. (Öğretmen). 18 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK12) A, K. (Berber). 18 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK13) O, B. (Memur). 19 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK14) Y, A. (Turizmci). 19 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK15) F, İ. (Mühendis). 19 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK16) O, S. (Pompacı). 22 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.

- (KK17) T, R. (İmam). 23 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK18) Y, İ. (Oduncu). 24 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK19) C, S. (Ev Hanımı). 24 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Söğütlü/Midyat.
- (KK20) F, L. (İmam). 26 Ekim 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Sivrice/Midyat.
- (KK21) O, K. (Ev Hanımı). 2 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK22) O, D. (Ev Hanımı). 2 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK23) G, İ. (Çiftçi). 4 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK24) Ö, M. (Eczacı). 4 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Hanlar/Midyat.
- (KK25) Y, S. (Emekli). 5 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK26) M, N. (İmam). 8 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK27) S, O. (Şoför). 9 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Yolbaşı/Midyat.
- (KK28) M, L. (Çiftçi). 10 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Yemişli/Midyat.
- (KK29) E, Z. (Ev Hanımı). 11 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Bardakçı/Midyat.
- (KK30) O, E. (Ev Hanımı). 12 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Söğütlü/Midyat.

- (KK31) K, E. (Ev Hanımı). 12 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK32) A, F. (Tekstik). 12 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK33) O, T. (Kasiyer). 12 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK34) O, S. (Ev Hanımı). 13 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK35) L, A. (İmam). 13 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK36) M, K. (Çiftçi). 13 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Çavuşlu/Midyat.
- (KK37) G, H. (Doktor). 14 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK38) A, İ. (Berber). 14 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK39) G, S. (İmam). 16 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK40) O, E. (Fırıncı). 16 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK41) S, M. (Öğretmen). 11 Mart 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK42) O, V. (Zabıta). 16 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Acırlı/Midyat.
- (KK43) A, O. (Güvenlikçi). 17 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK44) A, S. (İmam). 17 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.

- (KK45) O, Y. (İmam). 18 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK46) İ, Ş. (Ev Hanımı). 18 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK47) M, H. (İmam). 20 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Ovabaşı/Midyat.
- (KK48) K, M. (İmam). 21 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK49) A, O. (Elektrikçi). 22 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Nusaybin.
- (KK50) Y, Y. (Ev Hanımı). 23 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Başyurt/Midyat.
- (KK51) T, B. (Papaz). 24 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Anıtlı/Midyat.
- (KK52) B, R. (Memur). 25 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK53) A, E. (İşletmeci). 25 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK54) A, A. (Çiftçi). 27 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Narlı/Midyat.
- (KK55) A, Ş. (Rahip). 27 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK56) S, A. (Ev Hanımı). 27 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK57) K, E. (İş Adamı). 29 Kasım 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK58) A, H. (İmam). 4 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.

- (KK59) F, T. (Atölyeci). 4 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK60) B, A. (Memur). 5 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Nusaybin.
- (KK61) N, M. (Kapıcı). 5 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Nusaybin.
- (KK62) A, K. (Mühendis). 5 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Nusaybin.
- (KK63) D, H. (Çiftci). 6 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Efeler/Midyat.
- (KK64) Y, Z. (Muhtar). 6 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Başyurt/Midyat.
- (KK65) C, A. (Ev Hanımı). 7 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK66) A, C. (Ev Hanımı). 8 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Söğütlü/Midyat.
- (KK67) Y, F. (Öğrenci). 9 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Sivrice/Midyat.
- (KK68) A, E. (İmam). 9 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Sivrice/Midyat.
- (KK69) A, H. (Boyacı). 11 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK70) İ, U. (Tamirci). 11 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK71) D, Y. (Öğretmen). 11 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK72) A, T. (Ev Hanımı). 11 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.

- (KK73) Ö, B. (Mermerci). 14 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK74) H, H. (İmam). 14 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK75) U, H. (Ev Hanımı). 16 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat..
- (KK76) Ö, F. (Ev Hanımı). 16 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK77) Ö, Ü. (Müzisyen). 16 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK78) Y, U. (Şoför). 17 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK79) A, Z. (Saatçi). 18 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK80) İ, Ş. (Esnaf). 18 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK81) B, P. (İşçi). 20 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK82) Ö, F. (Temizlikçi). 21 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Dargeçit.
- (KK83) A, R. (Çiftçi). 21 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Dargeçit.
- (KK84) D, S. (Emekli). 21 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Dargeçit.
- (KK85) S, Ş. (Nakliyecisi). 21 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Dargeçit.
- (KK86) A, .Z. (Bankacı). 23 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Acırlı/Midyat

- (KK87) Y, A. (Muhtar). 23 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK88) Ş, F. (Tesisatçı). 25 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Şenköy/Midyat.
- (KK89) U, N. (Ev Hanımı). 27 Aralık 2021, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Gelinkaya/Midyat.
- (KK90) İ, E. (Esnaf). 04 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK91) A, K (Elektrikçi). 04 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK92) T, B. (Ev Hanımı). 04 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK93) A, F. (Bayındırlık Memuru). 04 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK94) G, H. (Temizlikçi). 04 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK95) S, S. (İmam). 06 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK96) A, B. (İmam). 06 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK97) A, B. (Ev Hanımı). 06 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK98) F, H. (Çaycı). 07 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK99) D, Ş. (İmam). 08 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Ortaca/Midyat.
- (KK100) B, Z. (Pazarcı). 09 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Narlı/Midyat.

- (KK101) A, S. (Sağlıkçı). 010 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Mercimekli/Midyat.
- (KK102) B, H. (İşci). 11 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Yeşilöz/Midyat.
- (KK103) Ü, F. (Terzi). 12 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK104) İ, U. (Şef). 12 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK105) A, A. (İnşaat Ustası). 12 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK106) A, S. (Ev Hanımı). 13 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK107) C, N. (Ev Hanımı). 14 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK108) O, M. (Öğrenci). 14 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK109) A, E. (Terzi). 15 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK110) A, M. (Hemşire). 15 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK111) K, E. (Memur). 15 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK112) A, T. (Ev Hanımı). 17 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK113) U, F. (Kuaför). 19 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Dargeçit.
- (KK114) U, H. (Öğrenci). 20 Ocak 2022, ‘‘Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları’’ Konulu Görüşme, Midyat.

- (KK115) D, O. (Ev Hanımı). 20 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK116) O, Z. (Ev Hanımı). 22 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Mercimekli/Midyat.
- (KK117) Y, N. (Kuaför). 23 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Yeşilöz/Midyat.
- (KK118) Y, K. (Öğretmen). 24 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Adaklı/Midyat.
- (KK119) M, F. (Ev Hanımı). 27 Ocak 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK120) B, C. (Ev Hanımı). 05 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK121) O, T. (Ev Hanımı). 05 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Harmanlı/Midyat.
- (KK122) A, K. (Tekstil İşçisi). 05 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Harmanlı/Midyat.
- (KK123) U, H. (Çiftçi). 05 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Harmanlı/Midyat.
- (KK124) A, R. (Çiftçi). 07 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Mesken/Midyat.
- (KK125) E, M. (Şoför). 08 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Ziyaret/ Midyat.
- (KK126) T, G. (Çiftçi). 09 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Düzgeçit/Midyat.
- (KK127) A, A. (Memur). 10 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK128) K, G. (Berber). 10 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.

- (KK129) K, Ş. (Ev Hanımı). 10 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK130) O, E. (Çiftçi). 11 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK131) O, H. (Güvenlikçi). 13 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK132) E, S. (Bakkal). 14 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Başyurt/Midyat.
- (KK133) Y, H. (Öğretmen). 15 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Ortaca/Midyat.
- (KK134) E, Y. (Berber). 17 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Sivrice/Midyat.
- (KK135) A, R. (İmam). 18 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK136) A, P. (Ev Hanımı). 20 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK137) A, K. (Çiftçi). 22 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Gelinkaya/Midyat.
- (KK138) E, Z. (Bakkal). 24 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Söğütlü/ Midyat.
- (KK139) O, S. (Tekstlik İşçisi). 25 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Toptepe/Midyat.
- (KK140) E, D. (Memur). 26 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Bardakçı/Midyat.
- (KK141) A, İ. (Ev Hanımı). 26 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK142) R, F. (Emekli). 27 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.

- (KK143) D, B. (Papaz). 28 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK144) A, B. (Ev Hanımı). 28 Şubat 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Altıntaş/Midyat.
- (KK145) T, S. (İmam). 02 Mart 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Dargeçit.
- (KK146) K, A. (Ev Hanımı).). 04 Mart 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Dargeçit.
- (KK147) Ş, E. (Ev Hanımı).). 05 Mart 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Anıtlı/Midyat.
- (KK148) T, Y. (Çiftçi).). 07 Mart 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Gvörüşme, Barıştepe/Midyat.
- (KK149) E, P. (Ev Hanımı). 11 Mart 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK150) H, F. (Ev Hanımı). 14 Mart 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.
- (KK151) M, K. (Ev Hanımı). 11 Mart 2022, ‘*Midyat Ve Çevresinde Sihir Ve Büyü Uygulamaları*’ Konulu Görüşme, Midyat.

EKLER

1: MİDYAT YÖRESİNE AİT YAŞANMIŞ BÜYÜSEL HİKAYELER

1) Dört kızım vardı. İki defa erkek çocuğa hamile kalmama rağmen ikisinde de düşük yaptım. Bana dediler ki: ‘‘Çocuğun düşmemesi için bir hocaya gitmen gerekir.’’ Söylenen hocaya gittim. Hocaya durumumu anlattım. Hoca bana dedi ki: ‘‘Sen banyoda besmelesiz sıcak su döktüğün için bir cinin erkek çocuğuna zarar vermişsin. Bu yüzden de sen erkek çocuğuna hamile kaldığında o da senin erkek çocuklarına zarar veriyor. Sana bir muska yapacağım. Sen bu muskayı banyoda dahi asla çıkarmayacaksın.’’ Bana verilen muskayı naylon bir poşete sarıp koluma taktım. Hoca, doğum yapana kadar muskayı kolumdan çıkarmamamı ve eve gittikten sonra hamile kalmak için ilişkiye girmemi söyledi. Gerçekten de hamile kaldım. Hoca, hamile kalıp doğum yaptıktan sonra müsait bir zamanda bir kurban alarak yanına gitmemi söylemişti. Ben de doğum yaptıktan sonra bir koyun alarak hocanın yanında gittim. Bana kurbanı kesip dağıtmamız gerektiğini ve çocuğa da kendisinin isim vermesi gerektiğini söyledi. Çocuğumun adını Muhammed koydu. Allah’a çok şükür Muhammed’den sonra bir erkek çocuğum daha oldu. Şu anda 4 kızım ve iki erkek çocuğum var (K133).

2) Komşumuzun kızı nişanlanmıştı. Kız sizin gibi yüksek lisans yapmış, içine kapanık, mülayim biriydi. Bir gün hem bu kız hem de kız kardeşi delirdiler. Nişanlı olan kızın psikolojisi bayağı bozuldu ve bir gün kendini damdan atarak ölmek istedi. Bunun üzerine aile evi boşalttı ve başka yere taşınmaya karar verdiler. Fakat iki kız kardeş düzelmediği gibi babaları da bir günlüğüne kızları gibi delirdi. Doktorlarda çare bulamayan bu aile hacılara, hocalara ve büyücülere gitmeye başladılar. Ailenin gittiği bir büyücü bunlara, birilerinin üç defa bir şeyler okuduğunu ve ellerini domuz yağına batırarak evlerinin kapılarına sürdüklerini söylemiş. Bu olayın üç ay önce yapıldığını ve etkilerini göreceklelerini söylemiş. Başka bir büyücü ise aileye kimin büyü yaptığını tarif bile edebileceğini fakat söyleyemeyeceğini çünkü söylerse kan davası çıkacağını söylemiş. Büyücü bunu kızı seven ve isteyen birinin yaptığını ve yapılan büyüün kolanın içine koyularak yapıldığını söylemiş. Nişanlı kız bu olayı içtiği sırada kız kardeşi de yanında olduğu ve aynı koladan içtiği için onun da delirdiğini söylemiş. Nişanlı kız o kadar bağırıyormuş ki bazen bütün mahalle bu bağırıtıya geliyorlardı. Kendine zarar vermemek için elleri ve ağzı bağlanıp polis eşliğinde hastaneye

götürülürdü. Doktorların verdiği tedavi ve ilaçlara hcevap veremeyince bunu bir türbeye ve başka bir hocaya götürdüler. Hoca tüm evin sirke suyuyla temizlenmesini söylemiş. Kız şu an evli ve gayet normal (KK134).

3) Ben her gece uyuduktan bir iki saat sonra üç kişi beni dışarıya çağırıp ‘‘Gel biraz oyun oynayalım.’’ diyordu. Ben de her gece kapıyı açıp dışarı çıkar ve onlarla oynardım. Sabah kalktığımda rüya gördüğümü sanıyordum. Fakat her sabah kalktığımda üstüm başım toz içindeydi. Bir süre sonra annem bunu fark etti ve artık geceleri kapıyı kilitlemeye başladı. Bir gece yine beni çağırdılar fakat onlara kapının kilitli olduğunu ve açamadığımı söyledim. Bunun üzerine bana balkondan atla dediler. Ben de üçüncü katta oturduğumuzu atlarsam öleceğimi söyledim. Bana dediler ki: ‘‘Sen atla biz seni tutarız.’’ Onlar öyle deyince ben de atladım ve gözlerimi açtığımda hastanede olduğumu fark ettim. Annem bana neden atladığımı sorunca durumu anlattım. İyileşir iyileşmez annem beni bir hocaya götürdü. Hocaya durumu anlattık. Hoca bana üç tane muska yazıp birini sürekli üstümde taşımamı, birini yattığım odaya, birini de evin giriş kapısına asmamızı söyledi ve bana her gece uyumadan önce Felak, Nas, İhlas gibi dualar okumamı söyledi. Ben de söylenenleri aynen yaptım. Bir daha da beni çağırmadılar (KK135).

4) Amcamın oğlu yaklaşık sekiz yıl bir kızla çıktıktan sonra onunla evlendi. Nikâhtan sonra gerdek odasına girdiklerinde bir türlü kıza dokunamamış. Sanki o kız eşi değil kız kardeşiymiş. Belki düğün yorgunluğudur geçer diye beklemişler fakat bu birkaç yıl sürmüş. Bunun üzerine hocaya gittiler. Hoca ona nikâh günü bir ipe yüz düğüm atılarak ona bağlama büyüü yapıldığını söylemiş. Hocaya bunun çözümünün olup olmadığını sorduğunda hoca ona bu yüz düğümün yüz yıl demek olduğunu ve yüz yıl boyunca kıza dokunamayacağını söylemiş. Tek çözüm yolu kızı boşayıp başkasıyla evlenmesi olduğunu söylemiş. Amcamın oğlu hocanın dediğini yapıp boşandı ve başkasıyla evlendi. Evlendiği kişiyle bugüne kadar hiçbir sorun yaşamadı. Hatta şu an çocukları bile var (KK136).

5) Severe evlendik ve evliliğimizin ilk yılları çok güzeldi. Üçüncü çocuğumuz doğduktan sonra eşimin tavırları değişmeye başladı. Gün geçtikçe benden uzaklaşmaya, eve gelmemeye başladı. Kocam başka bir adam olmuştı. Huyları değişmiş, ben yokmuşum gibi davranmaya başlamıştı. Evliliğimiz yürümez hale gelmişti. En sonunda

boşandık fakat zamanla çocuklarımın da yavaş yavaş benden soğuduklarını ve bana karşı çok kötü davrandıklarını gördüm. Bir gün bir komşumun yanında gittim ve durumu anlattım. Kadın komşum bana bir hoca tanıdığını ve ona gitmemi söyledi. Ben de söylenen hocaya gittim ve olanları bir bir anlattım. Hoca yüzük parmağımı içinde su olan bir tasa koymamı istedi. Parmağımı tasa koyunca hoca bana kocanın ve çocuklarının gözünde kararman için sana büyü yapılmış dedi. Büyüyü bozması için ona siyah bir tavşan ile siyah bir tavuğun kanını götürmemi istedi. İstenilen siyah tavşan ile tavuğu bulup kestikten sonra kanlarını hocaya götürdüm. Hoca götürdüğüm bu tavşan ve tavuk kanıyla bir kâğıda bir şeyler yazdıktan sonra kâğıdı bir mezarlığa gömmemi söyledi. İstenilenleri harfiyen yaptım. Kocam bir daha dönmedi ama çocuklarım şu an yanımda ve onlarla mutluyum (KK137).

6) Evliliğimin beşinci yılında tatilde kaynanamlara gitmiştik. Evin içindeyken kocamın tavırlarının 180 derece değiştiğini fark ettim. Kocamla dışarı çıktığımızda kocam eskisi gibi gayet iyiydi. Eve geldiğimizde kocamın hal ve hareketleri yine değişiyordu. Birkaç gün böyle olunca şüphelendim ve evi temizleme bahanesiyle yattığımız odadaki tüm eşyaların altına baktım. En son elbise dolabının üstünde bir muska buldum. Muskayı aldığım gibi tanıdığım bir hocaya götürdüm. Hoca muskayı inceledikten sonra yakmamı ve kaynanamın evine girmeden önce yedişer defa İhlas, Felak, Nas, Ayetel Kürsi ve Fatıha surelerini okumamı söyledi. Söylenenleri yaptıktan sonra yıllardır kaynanamlara gitmemize rağmen kocamda herhangi bir değişiklik görmedim (KK138).

7) Ben genç kızken bir erkek arkadaşım vardı. Erkek arkadaşımın ailesiyle tanışıyorduk. Yaklaşık altı yıl sevgili kaldık ve bazı sebeplerden dolayı ayrıldık. Ailesi, beni çok defa istedi fakat bütün ısrarlarına rağmen kabul etmedim. Birkaç ay geçtikten sonra baş ağrılarım başladı, kendimi sürekli halsiz hissetmeye başladım. Gün geçtikçe zayıflayıp, bir deri bir kemik kalmıştım. Çok kötü hastalandım ve yataklara düştüm. Altı ay içerisinde başta Midyat, Mardin, Diyarbakır, Batman'ın hastaneleri olmak üzere gitmediğim hastane kalmadı ama değişen bir şey olmadı. En son H. A. isimli bir hocadan bahsettiler. Annem beni hemen o hocaya götürdü. Annem hocaya durumu anlattıktan sonra hoca, bana sabun büyüünün yapıldığını ve sabun çoktan eridiği için yapılacak bir şey olmadığını söyledi. O zaman 23 yaşındaydım. Şuan ise 47 yaşındayım

ve daha yeni yeni kendime geliyorum. Başka bir hocaya durumu anlattığımda büyüün belli bir süresinin olduğunu ve yakında toparlanacağımı söyledi (KK139).

8) Benim erkek kardeşim üniversite mezunu olmasına rağmen kendi halinde fazla konuşmayan bir çocuktur. Biz kardeşimi evlendirmek istedik. Amcamın da bir kızı vardı. Bir gün amcamlara haber gönderdik ve niyetimizi bildirdik. Amcamın kızı da kardeşimi tanımak için buluşma teklif etti. Kız buluşma yerine aynı zamanda erkek kardeşini de davet etmiş ve kardeşime komplo kurmuş. Kardeşim zaten çekingen olduğu için baya bir utanmış ve kendini çok kötü hissetmiş. Ailemizi trafik kazasında kaybettiğimizde bundan en çok erkek kardeşim etkilenmişti. Amcamın kızı da böyle bir şey yapınca çocuk baya kötüleşti ve kızı istemediğini söyledi. Belli bir zaman geçtikten sonra kız özür diledi ve tekrar görüşmek istediğini söyledi. Kardeşim belli bir süre görüştüktan sonra bir gün ağlayarak yanıma geldi ve dedi ki abla sana bir şey anlatmak istiyorum. “Abla” dedi “ben bu kızın yanına gidince yüzüne bakınca diyorum ki bu kız dünyanın en güzel kızı ve ben bu kızdı başka kimseyle evlenmem diyorum. Ama dedi arkamı dönünce sesini dahi duymak istemiyorum.” Baktık ki kardeşimin durumu iyi değil onu bir hocaya götürmeye karar verdik. Hoca dedi ki buyurun niyetinizi, derdınızı söyleyin biz de durumu anlattık. Durumu anlattıktan sonra hoca dedi ki: Kardeşinize sevgi büyüğü yapılmış. Yattığı yere yakılmış sevgi muskasının külleri dökülmüş.” “Peki” dedik “şimdi ne olacak?” Hoca dedi ki: “Siz istemezseniz de kardeşiniz bu kıızla evlenecek. Kardeşin ekonomik olarak düzelecek ama bu evlilikle ilgili çok zorluk çekecek.” En sonunda kardeşim hocanın dediğı gibi amcamın kıızıyla evlendi. Gerçekten de kıızın durumu çok iyi olduğu için kardeşimin ekonomik durumu çok iyi ama kardeşim evden çıktığı zaman eve dönmek istemiyor ve bu çoğı zaman problem oluyor. Eve gittiğı zaman ise kardeşim çok mutlu. İnsanlar büyü ile ilgili bu tür şeyleri anlattıkları zaman güler geçerdim ta ki başımıza gelene kadar. Bu olaydan sonra ben büyüün olduğundan adım gibi eminim çünkü bunu her gün gözlerimle görüyorum (KK140).

9) Benim liseden bir arkadaşım vardı. Ben üniversiteyi kazanıp gittim. İlk yılım bittikten sonra eve döndüğümde onunla görüşmek istedim. Evleri hemen köyümüzün girişindeydi. Babamlara hâlâ köyde olup olmadıklarını sordum. Babam kıız arkadaşımın annesinin ve babasının öldüğünü, tüm kardeşlerin de delirdiğini söyledi. Hem çok üzüldüm hem de şok olmuşum. Babama neler olduğunu neden böyle olduklarını

sordum. Meğerse kız arkadaşımın babası yurt dışından yeni gelen ve kimsenin tanımadığı yan tarla sahibiyle bir gün kavga etmiş. O kavgadan sonra kız arkadaşımın ailesi hiç huzur bulmamışlar. Komşuların dediklerine göre her gece evlerinden çılgık sesleri geliyormuş. Babam bir gün kız arkadaşımı bulmuş ve neler olduğunu sormuş. Arkadaşım babama olanları anlatmış ve her gece cinlerin gelerek kendilerini bağladıklarını ve anne babasına işkence yaptıklarını söylemiş. Babam aileye cinler musallat olduğu için hiç kimsenin bir şey yapamadığını söyledi. Olanlara dayanamayan karı koca bir gün kendilerini kapı girişine asmışlar. Bunu gören çocukları da delirmiş. Herkes yurt dışından gelen o kişinin cinlerle irtibat kurduğunu ve cinleri o kişinin musallat ettiğini söylüyor (K141).

10) Bir gün bizim karşı tarafa yeni komşular geldi. Bunlar bir kız ile annesiydi. Ben de onlara yardım etmek amacıyla evimi açtım. Birbirimize o kadar gidip geldik ki yediğimiz, içtiğimiz ayrı gitmez oldu. Anne her zaman kızının evlenmediğinden yakınıyordu. Bunlar meğerse kocama göz koymuşlar. Kocam bana ve çocuklarına çok ama çok bağlı bir insandı. Bir gün ben ve bu yeni komşular başka bir komşumuz oturmaya gittik. Yeni komşumuz orada da kızının evlenemediğini söyleyince oturmaya gittiğimiz komşumuz, kismet büyüsünden bahsetti ve tanıdığı bir büyücünün olduğunu söyledi. Anne kız ertesi sabah erkenden çıkıp bu büyücünün yanına gittiler. Geldiklerinde ne yaptıklarını sordum. Anne, büyücünün çok para istediğini ve kendilerinde bu kadar paranın olmadığını söyledi. Ben de yardım etmek amacıyla akşam olanları kocama anlattım ve ondan para alarak onlara verdim. Belli bir zaman sonra kocamın bana karşı tavırlarının değiştiğini ve bu kadınla kızına daha çok yakınlaştığını gördüm. Zaten çok geçmeden de o kızla evlenip yanıma getirdi. Fakat kocam o kızla evlendikten sonra sürekli zayıflayıp mum gibi günden güne erimeye başlamıştı. Bana ve çocuklarına çok değer veren ve gayet sağlıklı olan bu adamın böyle değişip hastalanmasından büyü yapıldığını anlamıştım. Tabii ben bu işin peşine düştüm ve anne kızın benden para alarak gittikleri büyücüye gittim. Ona kadınla kızı tarif ederek neler yaptığını sordum. Büyücü, kadına aşk büyüsü ve ölüm büyüsü yaptığını söyledi. Meğer kadın evimize rahat bir şekilde girip çıktığı için kocama ait saç teli ve iç çamaşırlarından parçalayarak alarak büyücüye götürmüştü. Amacı önce kızını kocamla evlendirip sonra da kocamı öldürerek mallarımıza sahip olmakmış. Büyücüye büyüü

bozması halinde kendisine ne isterse vereceğimi söylememe rağmen büyücü artık çok geç olduğunu söyledi. Büyücünün de dediği gibi çok geçmeden kocam öldü (KK142).

11) Kocamla severek evlendim. Birkaç yıl sonra kocam içki içmeye, eve geç gelmeye ve beni dövmeye başladı. Çocuğum olduktan sonra artık dayanamadım ve köye ailemin yanına gittim. Köyde bir hocanın para karşılığında kocamı düzeltebileceğini söylediler. Bende kocam düzelirse paranın önemli olmadığını söyledim. Hocanın yerini öğrendikten sonra yanına gittim. Hoca benden eşime ait saç teli, tırnak ve bir deri parçası istedi. Eve dönüp bir şekilde hocanın istediklerini alıp tekrar yanına gittim. Hoca götürdüğüm saç, tırnak ve deri parçasını birleştirip üstüne benim parmağımdan 3 damla kan akıtarak karıştırdı ve bunları çeşitli yazı ve duaların yazılı olduğu bir muskanın içine koydu (Bkz. Ek2, Resim 14). Bana bu muskayı evin içinde kocamın görmeyeceği bir yere koymamı istedi. Ben söyleneni yapıp muskayı kocamın görmeyeceği bir yere astım. Birkaç ay sonra kocam düzelir gibi oldu fakat bu sefer kocam yavaş yavaş erimeye başlayıp hastalandı. Şu anda kocam yatalak ve çok hasta. Yapılan muskayı yaktığım için kocam gözlerimin önünde eriyor ve ben ne yapacağımı bilmiyorum. Çok pişmanım (KK143).

12) Biz başka yerde yaşıyorduk. Bir kere abimle buraya geldik. Abim burada bir kızla tanıştı. İki haftalığına gelmiştik ama iki hafta geçmesine rağmen abim dönüşümüzü sürekli erteledi. Belli bir zamandan sonra abimi iş yerinden aradılar ve biz dönmek zorunda kaldık fakat abim en ufak bir fırsatta tekrar buraya geliyor ve yavaş yavaş hem bizi hem işini ihmal etmeye başladı. Hatta inanır mısınız annem vefat ettiği halde abim cenazede yoktu. Ben de bir keresinde bu durumu bir kız arkadaşına anlattım. Kız arkadaşım durumu bir hoca veya büyücüye anlatmamı istedi. Sorduk soruşturduk bize Ş. S. adında birini söylediler. Adam bize abime büyü yapıldığını ve bu kızın avucundan büyülenmiş bir su içtiğini söyledi. İşin kötü tarafı yapılan bu büyüün bozulmayacağını, şayet bozulursa abimin öleceğini söyledi. Biz de hiçbir şey yapmadan bu kızın abimi elinde oynatmasını izliyoruz (KK144).

13) On yedi yaşındaydım beni amcamın oğluna verdiklerinde. Nişanlılığımız çok güzel gidiyordu. Ona gittikçe bağlanıyor, onu daha çok seviyordum. Onun da beni sevdiği konuşmalarından belli oluyordu. Belki de sakın ve akli başında bir genç kız olduğum için beni sevmiştii. Bu durum belli ki akraba adı verilen mahlûkların çok

hoşuna gitmedi. Nişanlılığımızın üçüncü ayında nişanlının benden uzaklaştığını, yanıma gelmediğini tesadüfen karşılaştık bile beni görünce tiksime dolu gözlerle baktığını, hatta biraz da korktuğunu fark ettim. İnançlı bir insandım ve bu durumun dua ve imanla hallolacağına inanıyordum. Nişanlımla aramdaki bu ani kopukluğun sebebini aramaya başladım. Bir gün gizlice nişanlının odasına girdim ve odasını karıştırdım. Yastığın içinde bir muska ve beze sarılmış, çörek otuna benzeyen bir bitki buldum. Muska ile bu beze sarılmış bitkiyi bir hocaya gösterdim ve nişanlının büyülendiğini anladım. Hoca bana bunları yakmamı söyledi. Sebebini bulduğum için çok mutluydum. Gerçekten de nişanım yavaş yavaş eski haline döndü ve benimle ilgilenmeye başladı. Fakat bir gün ocak başında yemek yaparken eltim olacak kadın yanıma geldi. Önce benim güzelliğimi ve aklımı övdü sonra köydeki herkesin sevgimizi ve nişanlılık ilişkimizi kışkırdığı için nazar değeceğini söyledi. Bana ve nişanlıma nazar değmemesi için elindeki bir muskayı bana uzattı ve kesinlikle boynumdan çıkarmamamı söyledi. Muskayı aldım elinden ama niyetini de anlamıştım. Biraz sohbet ettikten sonra eltim gitti. Muskayı inceledim içinde Arapça bazı yazılar vardı. İçimden Felak ve Nas surelerini okuduktan sonra muskayı ateşin içine attım ve gözlerime inanmadım. Muskayı ateşe atmamla birlikte simsiyah, irice çirkin bir yaratık ateşten kurtulmak için göğşe doğru hışımla yükseldi. Çok korkmuştum ve korkudan kalbim duracak sandım. Fakat sonra kendi kendime korkmamam gerektiğini ve inançlı bir insan olduğumu düşündüm. Bildiğim bütün dua ve sureleri okudum. Bütün kötülüklerden kurtulmuş, hafiflemiş adeta yeni doğmuş gibi olmuştum. Şimdi nişanlımla otuz yıldır evli ve çok mutluyuz (KK145).

14) Bundan dokuz yıl önce kaynanam tarafından akıl sağlığımı kaybetmem ve eşim ile aram bozulsun diye büyücüye gidildiğini ve muska yapıldığını öğrendim. Gün içerisinde gayet normal bir yaşantım var fakat saat 18.00 ve 19.00 saatleri arasına denk gelen vakitlerde kendimi kaybediyordum ve özellikle eşimi gördüğümde deliriyor, elime ne geçiyorsa eşime atıyor, ağza alınmayacak küfürler ediyordum. Tabi bunun için öncelikle birçok doktora gittik ama bir türlü iyileşemedim. Daha sonra bana bir hocaya görünmemi tavsiye ettiler. Ben de araştırdım ve hocanın yanına gittim. Hoca beni görür görmez büyülenmişsin, dedi. Hatta bana yapılan muskanın yerini bile söyledi. Muskanın yatak odasındaki dolabın içinde olduğunu söyledi. Öncelikle inanmadım tabi ama tarif ettiği yere gidip baktım ve gerçekten dolabın içinde muska

buldum. Hoca muskayı imha etmemi ve altı ay boyunca her gün saat altıda kendisine gitmemi istedi. Saat altı olduğunda hoca üzerime Arapça bazı dualar okur ve ayak topuklarıma iğneler batırırdı. Altı ayın sonunda kendime geldim ve dört yıldır herhangi bir sıkıntı yaşamadım (KK146).

15) Bizim çok sevdiğimiz bir ineğimiz vardı. Eşim onu çocuğu gibi severdi. Sabah erkenden kalkar yemini, suyunu verir, iki günde bir yıkar, tüylerini tarardı. Komşumuzun da bir ineği vardı. Bir gün oğlum ve komşumuzun çocuğu inekleri alarak otlatmaya götürdüler. Söylediklerine göre askeriye'nin köpekleri ineklere saldırmış ve inekler kaçmış. Eve geldiklerinde durumu anlattılar ve ne yaptıysak ineği bulamadık. Bulamayınca ben de bir hocaya gittim. Hoca öncelikle kurt ve köpeklerin ağzını bağlama büyü'sü yapması gerektiğini söyledi. Bende eşarbımı ve ineği bağladığımız ipi istedi. İp ve eşarbı kör bir düğümle birbirine bağlayarak bir şeyler okudu. Tabii hoca bize inek bulunduğu zaman düğümü açmamızı söylemişti. Bir hafta sonra ineğimizi bulduk ve çok sevindik. Fakat bir zaman sonra askeriye'ye ait köpeklerin bir bir öldüğünü duyduk. O zaman hatırladık düğümü açmadığımızı ama iş işten geçmişti (KK147).

16) On yıldır evliyim ve dört defa hamile kalmama rağmen hiç çocuğum olmadı. Hamileliğim altıncı aya kadar gayet normal geçiyor ama dört hamileliğimde de altıncı ayda çocuğum düşüyordu. Doktora gittiğimde doktor sağlıklı olduğumu ve testlerin temiz olduğunu söylüyordu. Çok yorulmuştum. Neredeyse delirecektim. Son hamileliğimde eşim neredeyse evden dışarı çıkmadı ve hep yanımda durdu. Yemeği kendisi yapar, etrafı kendisi toplar, yerimden kalkmama bile izin vermiyordu. Ama maalesef yine altıncı ayda çocuğumu kaybettim. Kaynanam bundan gelin olmaz, yine evlen ki soyun sürsün diye kocamın aklına girmeye başladı. Ama kocam beni çok seviyordu ve üstüme kuma getirmede. Sonra görümcem bana acımış olacak ki bana kaynanamın kocamın benden boşanması için çocuğum olmasın diye muska büyü yapmış. Bunu öğrendikten sonra birçok büyücüye ve hocaya gittim ama hiçbirini bunu bozamayacağını çünkü eğer bozulursa evliliklerinin tamamen bozulacağını söyledi. On yıl evliyim ama hala çocuğum olmuyor (KK148).

17) Kaynımın eşi darılıp babasının evine gitmişti. Kaynım bana odasını temizleyip elbiselerini ütülememi istedi. O çıktıktan sonra yatağını kaldırıp odasını

temizledim. Elbiselerini ütöledikten sonra dolaba koymaya gittim. Dolapta bir muska gördüm. Kaynımı çok sevdiğim için önce ona söyledim. Kaynım muskayı alıp açtı. İçinde kırılmış iğne, çeşitli otlar ve Arapça yazılar vardı. Kaynım muskayı önce bir imama götürdü. İmam muskayı olduğu gibi kimsenin uğramayacağı bir yere götürüp atmasını söyledi. İmamın dediğini yapan kaynım daha sonra S. A isimli bir büyücüye gitti. Büyücüye kendisine büyü yapıp yapılmadığını öğrenmek istediğini söyledi. Büyücü bazı işlemler yaptıktan sonra ona büyü yapıldığını söyledi. Kaynım yapılan büyüyü bozmasını söyledi. Büyücü, büyüyü bozabileceğini fakat kaynım için iyi olmayacağını söyledi. Kaynım, ne olursa olsun büyüyü bozmasını söyledi. Bunun üzerine büyücü büyüyü bozdu fakat maalesef 6 ay geçmeden kaynım bir gece yatağından kalkarak çalıştığı iş yerine gidip ardından hiçbir not bırakmadan intihar etti (K149).

18) Kızım çok güzel ve çok hamarat olmasına rağmen bir türlü talibi çıkmıyordu. Yaşı da hayli ilerlemişti. Birçok hocaya götürmeme rağmen hiçbir şey değişmiyordu. Bir gün komşum A. B. rüyasında yıllar önce köyümüze gelmiş ve köyümüzde vefat etmiş bir şeyhi görmüş. Şeyh çok uzun bir zaman önce öldüğü için mezarı kaybolup gitmiş. Komşum şeyhin kendisine mezarının nerde olduğunu tarif ettiğini ve mezarının yerini belirlemelerini istediğini, bunu yapmaları takdirde dileklerini yerine getireceğini söylemiş. Bunun üzerine komşum şeyhe mezarının nerede olduğunu sormuş. Şeyh komşuma mezarının falanca yerde bir ağaç olduğunu ağacın hemen yanında mezarının olduğunu söylemiş. Komşumun tarif ettiği yere gittiğimizde gerçekten de orada bir ağacın olduğunu gördük. Daha sonra kızım ile birlikte şeyhin mezarının olduğu yere gittik. Kızım dilek tutarak yanında getirdiği yeşil bir kumaş parçasını ağaca astı. (Bkz. Ek2, Resim 23) Belki inanmayacaksınız ama kızım çok geçmeden maddi durumu iyi biriyle evlendi ve şu anda da iki çocuğu var (KK150).

2: Fotoğraflar

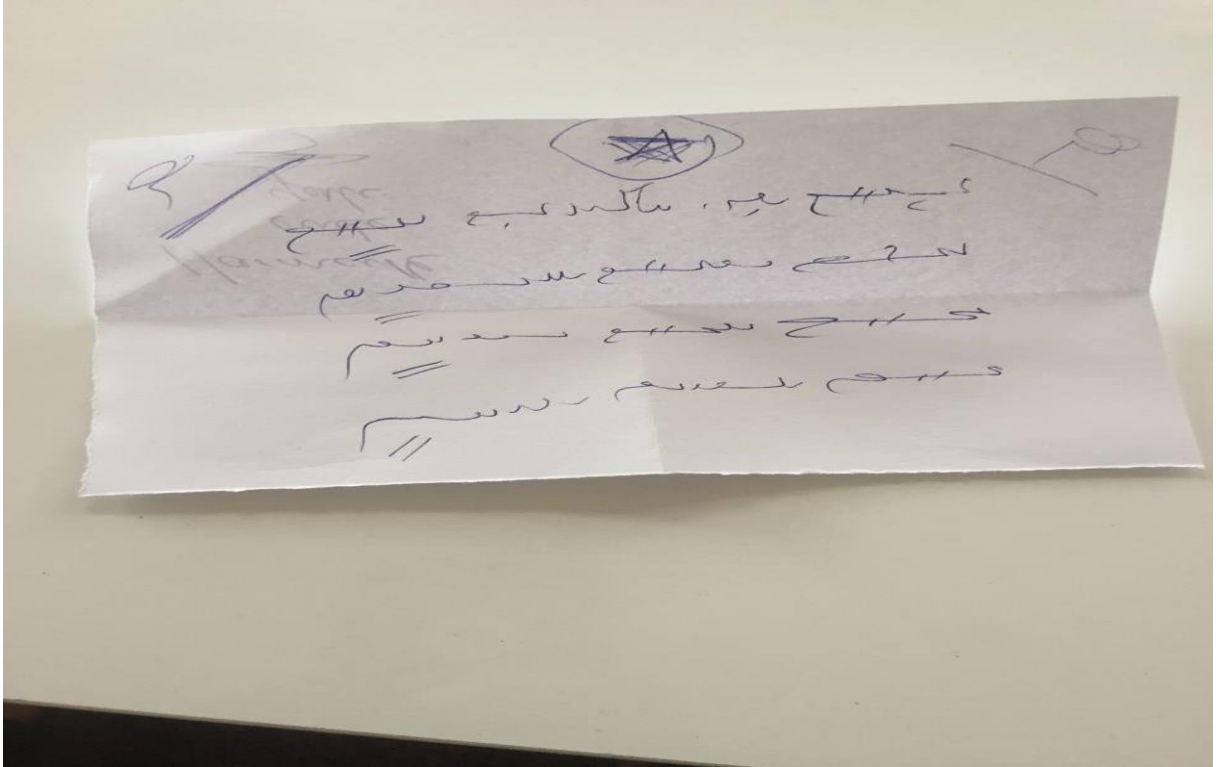
- 1) Hem bağ ve bahçenin bereketlenmesi hem de kem gözlerden korunmak için ipe dizilmiş boş yumurta kabukları (94 Numaralı kaynak kişiden izin alınarak çekilmiştir).

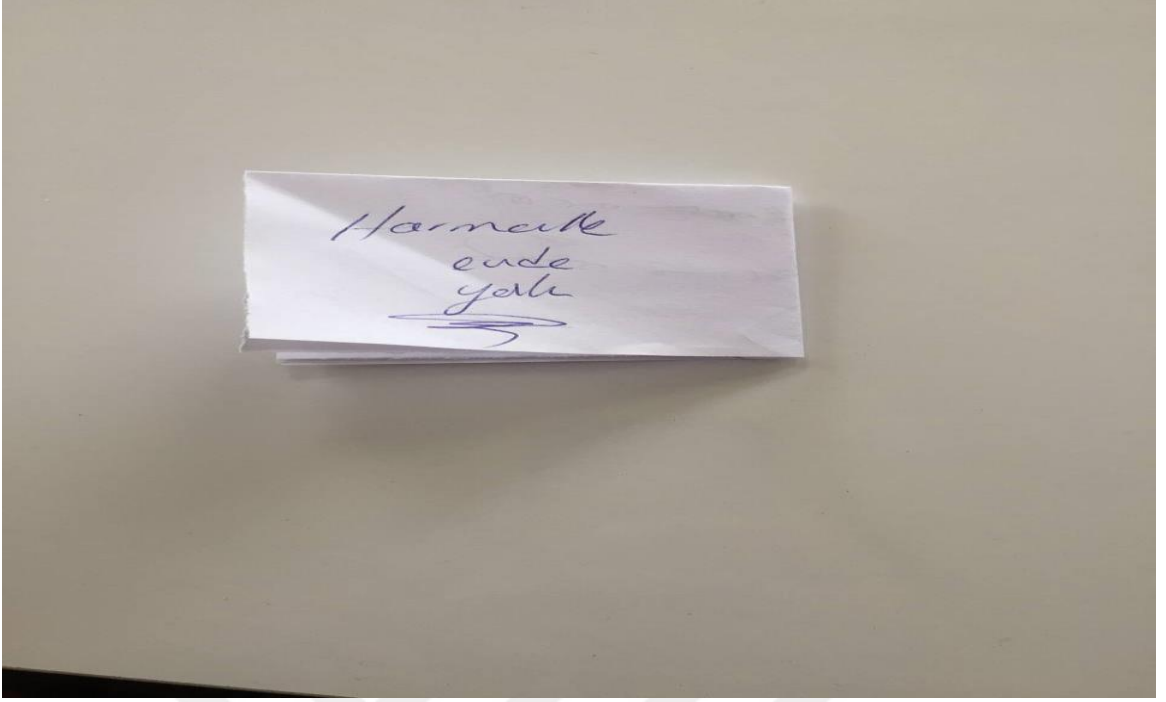
- 2) Nazardan korunmak için ocaklılarla özdeşleşmiş yeşil renk kumaş parçası, hoca tarafından okunmuş ip (92 Numaralı kaynak kişiden izin alınarak çocuğunun resmi çekilmiştir).

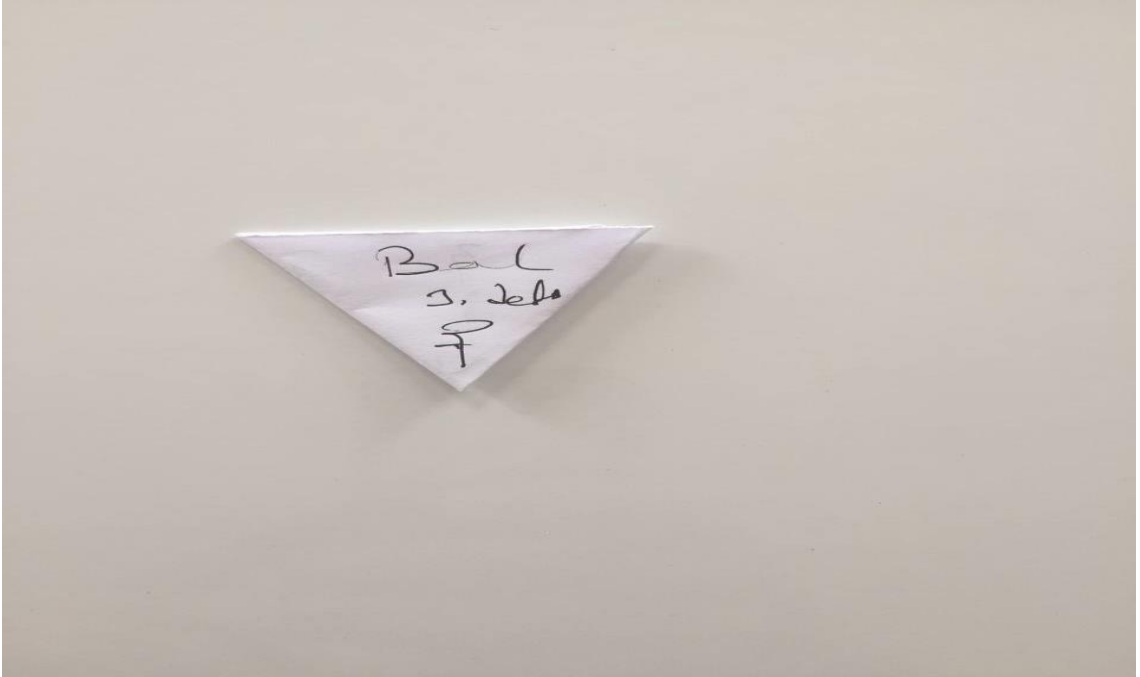
- 3) Nazardan korunmak ve bereketin artması için yapılmış iki muska (93 Numaralı kaynak kişiden izin alınarak çekilmiş bir fotoğraf).

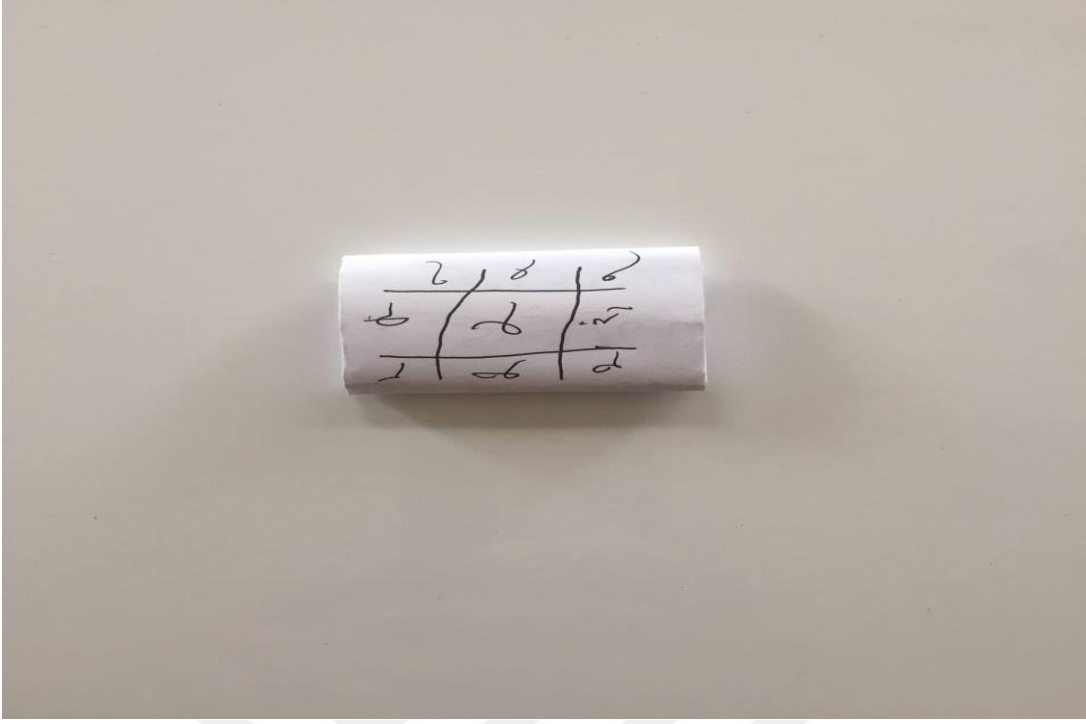
- 4) Evli çiftlerin arasını düzeltmek için yazılmış bir dua (51 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır).

- 5) Yapılan kara büyüünün bozulması için içerisinde bazı duaların bulunduğu ve evin içerisinde harmale (çörek otu) ile yakılması gereken bir muska (58 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır).

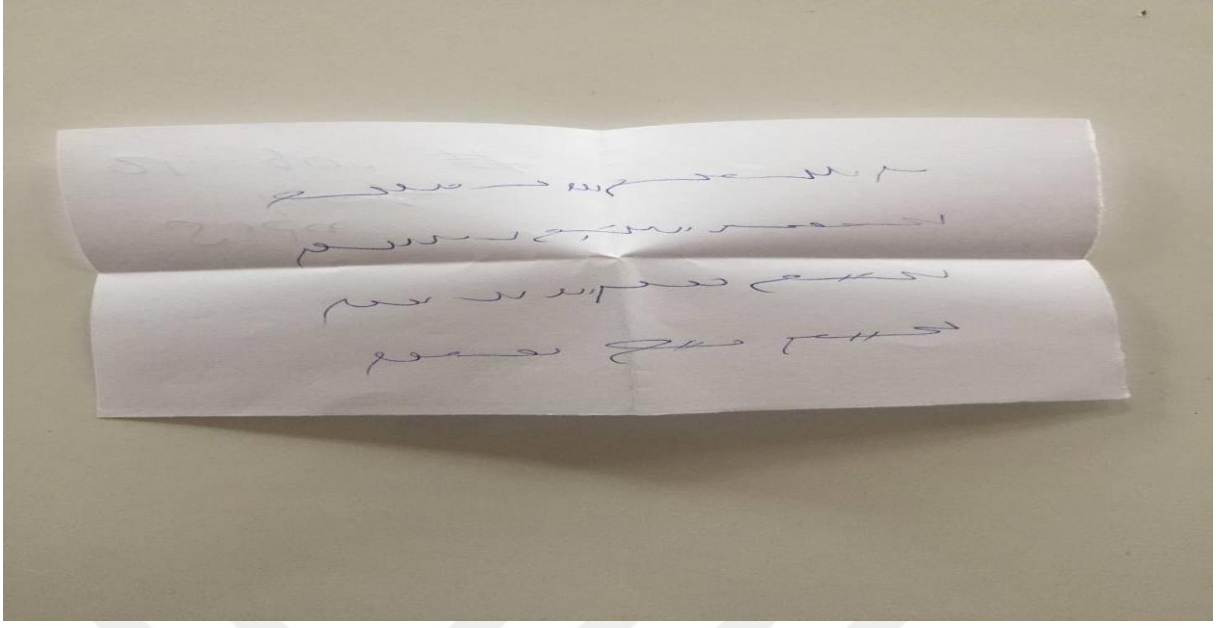
- 6) Evli çiftlerin arasını düzeltmek için içerisinde bazı duaların bulunduğu ve üç defa bala batırıldıktan sonra تنها bir yere gömülmesi gereken bir muska (55 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır).

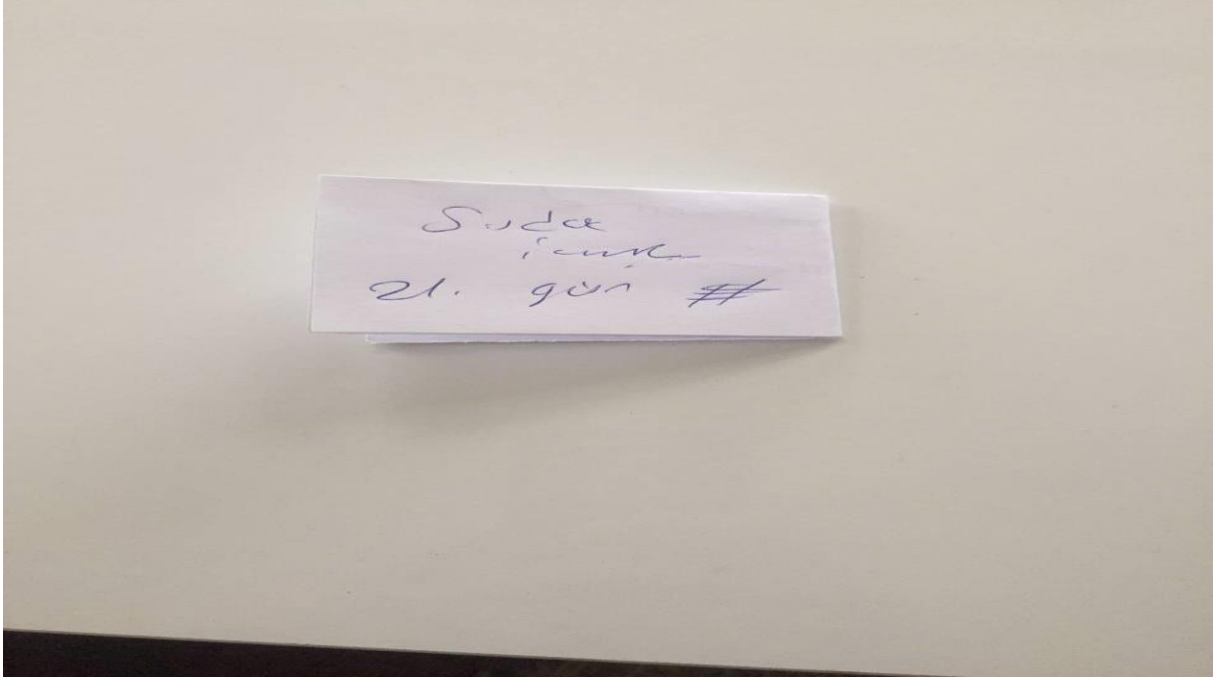
- 7) Büyü yapılarak kısmeti bağlanan kişinin kısmetini açmak için içerisinde dua, dış tarafında ise tılsımda çokça kullanılan cetvel şekli bir muska (49 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır).

- 8) Cinlerin musallat olduğu düşünülen ve psikolojik sorunu olan kişiler için içinde dua, dışında tılsımlı simgeler bulunan bir muska (68 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır).

- 9) Herhangi bir büyü sonucunda ayrılan evli çiftlerin tekrar birleşmesi için yapılan bir muska (54 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır).

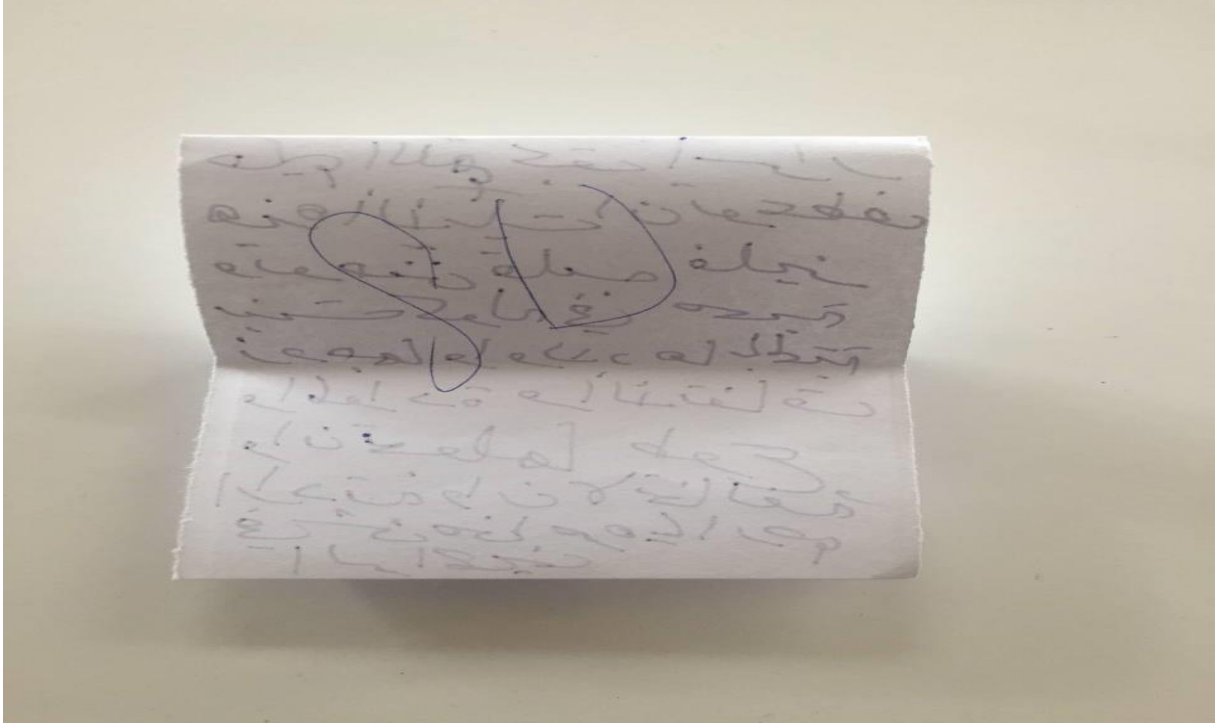
- 10) Kara büyü sonucunda sevgisi nefrete dönüşen kişinin tekrar sevgisini kazanmak için içinde duaların bulunduğu ve 21 gün boyunca sevgisi sona eren kişiye içirilmesi gereken bir muska (59 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır).

بسم الله الرحمن الرحيم
عزبه نفسي
هو الذي أترك بظهره
وبالمؤمنين والفريقين
قلوبهم لو اتفقت ما في
الأرض جميعاً ما الفت
بين قلوبهم ولكن
الله الغالب بينهم انه عزيز
حكيم اللهم بحق أسرار
هذه الآيات ان تعطف
وتوحيق قلبه فليز
ينت كوله في صحة
زوجها واولادها بالمحبة
والطهارة والاتفاق
وان تجعلها طوع
إرادته وان لا تخالفه
في شيء من أمره يا ارحم
الرحيمين

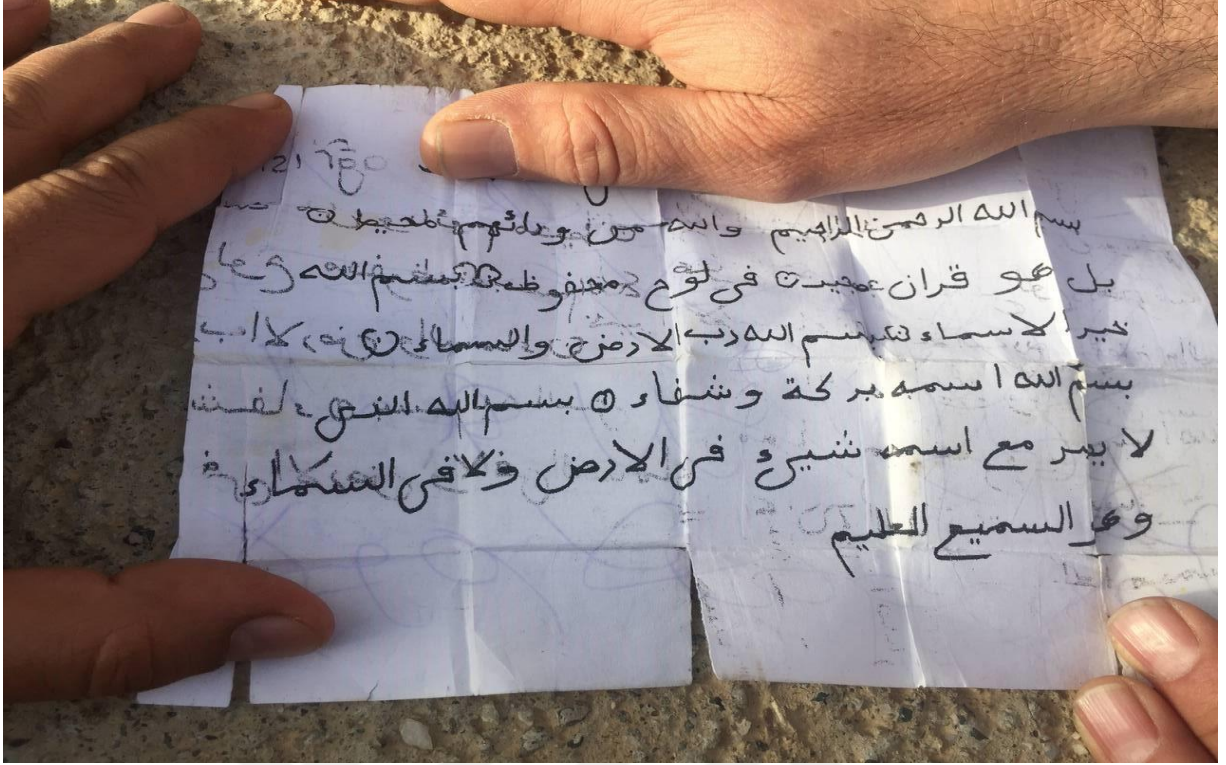
- 11) Yuvası bozulan çiftlerin tekrar birleşmeleri için yazılan bir muska (51 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 12) Büyü ile basireti ve kısmeti bağlanan kişi için yapılan bir muska. İçinde çeşitli dualar, dışında yıldız ortasına yazılmış bir işaret (47 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 13) Sevgi büyüğü için yapılmış bir muska. Yazısı silinene kadar suda bekletilir. Daha sonra kurutulup yakılır. (50 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 14) Kötü alışkanlıklardan vazgeçirmek için yapılan bir muska (45 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 15) Rızkın artması için üst tarafında para alt tarafında ocaklılara ait yeşil renk kumaş parçası bulunan bir muska (86 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 16) Zararlı hayvanlardan, kem gözlerden, kötü alışkanlıklardan ve hastalıklardan korunmak için arkası hoca tarafından bazı tılsımlı işaretlerle doldurulmuş bir Hilye-i Şerif Duası (93 Numaralı kaynaktan alınmıştır.)

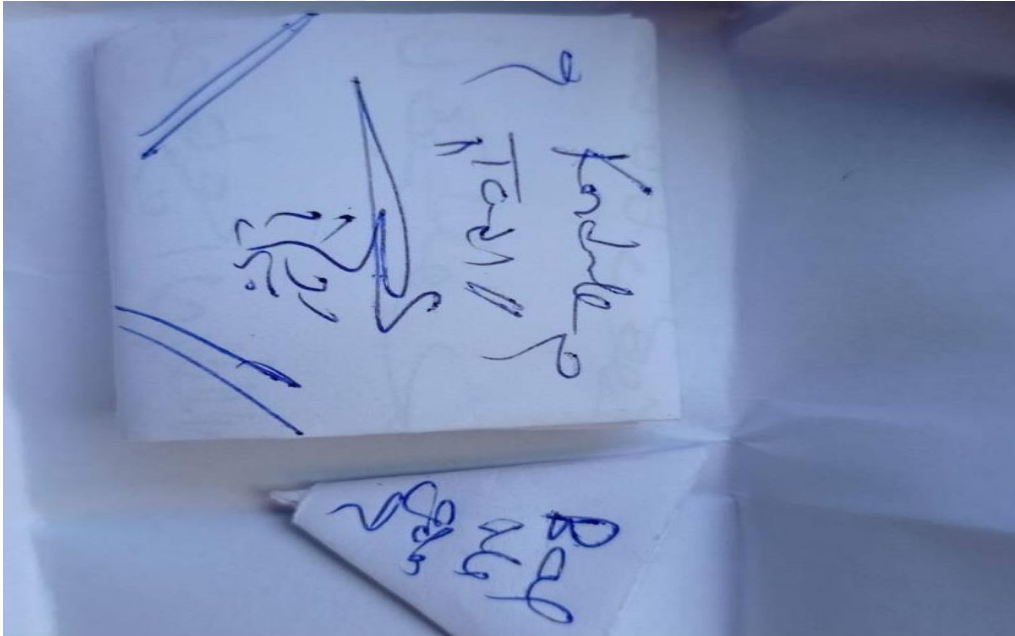
17) Hilye-i Şerif Duasının arkası (93 Numaralı kaynaktan alınmıştır).

18) Nazardan korunmak için kurşun dökme (97 Numaralı kaynak kişi ve kızlarıyla çekilmiş dört fotoğraf.)

- 19) Büyüsel işlemlerden korunmak için içinde dualar, dışında tılsımlı cetvel olan bir muska (99 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 20) Arası bozulan evli çiftlerin arasını düzeltmek için birinin taşınması, birinin de bala batırıldıktan sonra gömülmesi için yazılmış iki muska (35 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

21) Yapılan kara büyüü etkisiz hale getirmek için bir muska. Üstünde tılsımlı bazı simgeler (100 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 22) Sevgi büyüü için hazırlanmış üstünde Arapça yazılar ve bazı tılsımlı işaretler olan bir nal
(35 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 23) Dileklerin kabul olması ve kısmetin açılması için şeyhin mezarının yanında bulunan dilek ağacı (150 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

24) Eşlerin arasını düzeltmek için üstünde tılsımlı bazı işaretler bulunan bir nal (44 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 25) Rızk, talih ve bolluğun artması için yukarı doğru asılmış bir at nalı. Nal aşağı doğru asıldığında ise o evden rızkı kesilir, evin huzuru bozulur. (86 Numaralı kaynak kişiden izin alınarak çekilmiş bir fotoğraf)

- 26) Bağlama büyüsü için okunmuş bir kilit ve üstünde yıldıza benzer tılsımlı işaretler bulunan bir muska (57 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

27) Arası bozulan evli çiftlerin arasının düzelmesi için önce ikiye daha sonra siyah keçi kıllarıyla tekrar birleştirilen bir kamyş (96 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

28) Nazardan korunmak için evin duvarına monte edilmiş koç boynuzları. Çok eski olduğu için bir tanesi düşmüş. (120 Numaralı kaynak kişiden izin alınarak çekilmiştir.)

29) Kötü gözlerden korumak amacıyla yeni yapılmış bir eve asılmış koç boynuzları (120 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

30) Nazardan korumak ve gözü olanın gözüne diken batsın anlamında evin damına asılmış diken demeti (120 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)

- 31)** Tehlikeli ve kötü bakışları engellemek amacıyla yeni yapılan bir inşaata asılmış bir eşek kafatası. Ortasında kem gözleri olan kişilerin dikkatini çekmek için kömürle çizilmiş bir daire (93 Numaralı kaynak kişiden alınmıştır.)